

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ŠPANĚLSKÁ KORESPONDENCE JANA ADOLFA ZE
SCHWARZENBERKU

Vedoucí práce: PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.

Autor práce: Bc. Ondřej Kříž

Studijní obor: Historie – Španělský jazyk a literatura navazující

Ročník: třetí

2018

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma *Španělská korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku* jsem vypracoval samostatně pouze s použitím a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Rapšach 9. prosince 2018

.....
Bc. Ondřej Kříž

Anotace

Předkládaná diplomová práce se věnuje bohatému souboru doposud badatelsky nevyužité španělsky psané korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku (1615-1683) z let 1647 až 1683, která je uložena ve Státním oblastním archivu Třeboň, oddělení Český Krumlov, Rodinný archiv Schwarzenberků. Autor se prostřednictvím její obsahové analýzy snaží naznačit vzájemný vztah Jana Adolfa ze Schwarzenberku k osobám různého sociálního postavení, se kterými vedl písemný kontakt, zvláště zrekonstruovat komunikační síť tohoto barokního šlechtice a zhodnotit obsahovou náplň listů. Stranou pozornosti nezůstane ani nástin typologie Schwarzenberkových španělských komunikantů, jež autor rozdělil na členy habsburského rodu, císařské vyslance v Madridu, madridské dvořany, španělské vyslance ve Vídni, osoby působící ve Španělském Nizozemí, duchovní a agenty.

Annotation

The presented diploma thesis focuses on analyzing Spanish correspondence written by Jan Adolf of Schwarzenberg (1615-1683) between 1647 and 1683. The correspondence has yet to be thoroughly explored and is deposited in the State Regional Archive in Třeboň, the department of Český Krumlov – Rodinný archiv Schwarzenberků. Through a content analysis, the author tries to explore the mutual relationship between Jan Adolf of Schwarzenberg and people of a different social status with whom the count had established a written communication; i.e. the author makes an effort to reconstruct the communication network of the baroque nobleman and examine the content of the letters. The author also suggests the typology of Spanish Schwarzenberg participants of the communication, who were divided into Habsburg family members, emperor's emissaries in Madrid, courtiers of Madrid, Spanish emissaries in Vienna, individuals working in the Spanish Netherlands, clerics and agents.

Na tomto místě bych chtěl poděkovat PhDr. Rostislavu Smíškovi, Ph.D., za odborné vedení předkládané bakalářské práce. Rád bych poděkoval za cenné rady, užitečné připomínky a poskytované konzultace, které mi umožnily toto pojednání vypracovat. Obrovský dík také patří mým rodičům za jejich velkou podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	7
Jan Adolf ze Schwarzenberku	16
Jan Adolfa ze Schwarzenberku a komunikace.....	22
Španělská korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku – forma a struktura	28
Sémantické vymezení kategorie pánů a přátel a instituce patronátu v korespondenci Jana Adolfa ze Schwarzenberku.....	35
Španělští komunikanti Jana Adolfa ze Schwarzenberku	42
Habsburkové	42
Císařští vyslanci v Madridu	44
Madridští dvořané	48
Španělští vyslanci ve Vídni.....	61
Osoby působící ve Španělském Nizozemí	70
Duchovní.....	78
Agenti.....	83
Závěr	97
Seznam použitých pramenů a literatury.....	101
Archivní prameny	101
Vydané prameny a staré tisky	101
Literatura.....	103
Internetové zdroje	114
Seznam vyobrazení	115
Obrazová příloha	116

Úvod

Výzkum komunikačních strategií nejurozenější vrstvy raně novověké společnosti představuje jeden z hlavních proudů současného evropského bádání. Cílem předkládané diplomové práce je pokusit se na základě dochovaných pramenů zrekonstruovat komunikační síť Jana Adolfa ze Schwarzenberku s osobami původem z Hispánské monarchie. Stranou pozornosti nezůstane ani nástin typologie Schwarzenberkových španělských komunikantů a zhodnocení obsahové náplně listů s vybranými představiteli jednotlivých skupin adresátů. Autor bude heuristicky vycházet z rozboru španělsky psaných epistolografických pramenů. Zkoumaná korespondence šlechtice se datuje mezi léta 1647 až 1683. Nicméně dopisy a koncepty Jana Adolfa ze Schwarzenberku se ve zvýšené míře objevují v jeho pozůstalosti¹ a ve španělském archivu *Archivo General de Simancas* až od roku 1653.² Autor předkládané práce se rovněž bude zabývat sémantickým významem kategorií patron – agent a přítel/přátelství v myšlení Jana Adolfa ze Schwarzenberku a jeho korespondentů.

Šlechtický rod Schwarzenberků se již dlouhou dobu těší jisté pozornosti českých i zahraničních historiků. To je dáno skutečností, že Schwarzenberkové patřili mezi nejvýznamnější a nejurozenější rody Římsko-německé říše. Toto konstatování dokládá také bohatá odborná literatura. Jako první se zmiňovaným rodem vědecky zabýval vrchní schwarzenberský archivář Adolf František Berger, jenž ve svém německy sepsaném díle *Das Fürstenhaus Schwarzenberg* shrnul dějiny rodu od počátku až do druhé poloviny 19. století.³ První česky koncipovaná syntéza Schwarzenberského rodu vznikla z pera Antonína Markuse roku 1935.⁴ Antonín Markus však jednotlivé příslušníky rodu, včetně legendárních předků, vykreslil příliš idealisticky a velmi nekriticky. Teprve Karel VI. ze Schwarzenberku posunul stav soudobého bádání hlouběji do 20. století. Tento vystudovaný historik ve dvoudílné monografii *Geschichte des reichsständischen Hauses Schwarzenberg* podrobně přiblížil dějiny svého vlastního rodu.⁵

¹ Státní oblastní archiv (dále jen SOA) Třeboň, oddělení Český Krumlov, Rodinný archiv (dále jen RA) Schwarzenberků, fasc. 355, 365, 367, 369-372, 376.

² Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 54-55; legajo 2183.

³ Adolf BERGER, *Das Fürstenhaus Schwarzenberg*, Wien 1866.

⁴ Antonín MARKUS, *Rod knížat ze Schwarzenberku. Stručný přehled jeho dějin, významu a majetku (s portréty jednotlivců)*, Schwarzenberská ročenka 1935, s. 25-85.

⁵ Karl zu SCHWARZENBERG, *Geschichte des reichsständischen Hauses Schwarzenberg I-II*, Neustadt an der Aisch 1963 (= Veröffentlichungen der Gesellschaft für fränkische Geschichte IX. Darstellungen aus der fränkischen Geschichte 16).

Za zmínku stojí též Anna Kubíková⁶ a schwarzenberský archivář Jiří Zálaha, aktivně publikující své studie v odborném časopise Historického spolku Schwarzenberg Obnovená tradice, jež vychází v Českých Budějovicích.⁷ Především Jiří Zálaha se systematictěji ve větší míře zabýval tímto rodem v raném novověku a jeho příchodem do českého prostředí.⁸ Roku 2008 vznikl pod taktovkou Zdeňka Bezecného, Martina Gažiho a Martina C. Putny sborník příspěvků *Schwarzenberkové v české a střeoevropské kulturní historii*.⁹ Tato kniha, jež spíše opominula raný novověk, se zaměřila především na kulturní dějiny rodu v 19. a 20. století. Doposud nejnovější kolektivní dílo *Les Schwarzenberg. Une famille dans l'histoire de l'Europe XVIe – XXIe siècles* bylo sepsáno z iniciativy Oliviera Chalina a Iva Cermana.¹⁰ Kolektivní monografie, jež vznikla díky mezinárodní spolupráci odborníků, zevrubně ukazuje frankofonnímu čtenáři interdisciplinární pohled na rod Schwarzenberků. Nabízí zevrubný pohled na kariérní strategie jednotlivých příslušníků rodu, jejich majetkové zázemí nebo kulturní život nejen schwarzenberských rezidencí.

Osobě samotného Jana Adolfa ze Schwarzenberku se však věnovala jen malá část historiků. Schwarzenberský archivář Theodor Wagner byl prvním a víceméně také jediným v 19. století, jenž se zabýval jeho veřejnou kariérou i soukromým životem.¹¹ Ve 20. století v bádání pokračoval americký historik Henry Frederick Schwarz, který ve svém prosopografickém díle *The Imperial Privy Council in the Seventeenth Century* představil biogram Jana Adolfa ze Schwarzenberku a jeho působení v tajné radě.¹² Zmíněného barokního šlechtice se v knize o tajné konferenci, poradním orgánu panovníka v otázkách domácí i zahraniční politiky habsburské monarchie, v době vlády Leopolda I.

⁶ Anna KUBÍKOVÁ, *Šperkovičky Marie Arnoštky z Eggenberku*, *Obnovená tradice* 3, 1992, č. 6, s. 8; též *Ferdinand ze Schwarzenberku. 300 let od úmrtí*, *Obnovená tradice* 14, 2003, č. 28, s. 30-31; též, *Kterak Schwarzenberkové ke Krumlovu přišli*, *Obnovená tradice* 26, 2015, č. 52, s. 54-58.

⁷ Jiří ZÁLOHA, *Stručné dějiny rodu knížat ze Schwarzenberku*, Hluboká nad Vltavou 1991; též, *O původu Schwarzenberků*, *Obnovená tradice* 12, 2001, č. 24, s. 55-57; též, *Způsoby nabytí schwarzenberských panství a statků*, *Obnovená tradice* 3, 1993, č. 7, s. 14-18.

⁸ Výběrově další díla zabývající se rodem Schwarzenberků. Zdeněk BEZECNÝ, *Příliš uzavřená společnost. Orličtí Schwarzenberkové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*, České Budějovice 2005 (= *Monographia historica* 5); Ludmila OURODOVÁ-HRONKOVÁ, *Schwarzenbergové 1615-1789*, České Budějovice 2009.

⁹ Martin GAŽI (ed.), *Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii*, České Budějovice 2008.

¹⁰ Ivo CERMAN – Olivier CHALINE, *Les Schwarzenberg. Une famille dans l'histoire de l'Europe XVIe-XXIe siècles*. Paris 2012.

¹¹ Theodor WAGNER, *Zum Charaktergemälde des Fürsten Johann Adolf zu Schwarzenberg, Präsidenten des kaiserl. Reichshofrathes u. s. w.*, Wittingau 1852. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, Sběrka rukopisů Český Krumlov 1327-1968, č. 80.

¹² Henry Frederik SCHWARZ, *The Imperial Privy Council in the Seventeenth Century*, Cambridge 1943.

částečně dotkl také rakouský historik Stefan Siennell.¹³ Do 21. století tuto historickou postavu přenesl francouzský historik Jean Bérenger, jenž se pokusil zpracovat deníky Jana Adolfa ze Schwarzenberku z let 1657 až 1681. Vzniklo však velmi stručné dílo, jež se zaobíralo pouze obsahovou analýzou zmíněných deníků.¹⁴

Této historické osobnosti se rovněž dotkla rakouská historička Renate Schreiber ve své biografii o arciknížeti Leopoldu Vilémovi. Zde mimo jiné postihla působení Jana Adolfa ze Schwarzenberku ve Španělském Nizozemí včetně jeho vztahu k arciknížeti a Hispánské monarchii.¹⁵ V současném historickém bádání však nejvíce děl vzniklo z pera Rostislava Smiška, jenž představil Jana Adolfa ze Schwarzenberku i jeho potomky v dosud nepoznaném světle. Ve svých pracích nastínil působení zmíněného šlechtice v tajné radě. Na základě obsahové analýzy jeho deníků, osobní korespondence a dalších pramenů se pokusil odhalit vnitřní svět Jana Adolfa ze Schwarzenberku, jeho vztah k císařskému dvoru nebo sňatkové strategie Schwarzenberků v 17. a 18. století.¹⁶

Zájem odborné veřejnosti o výzkum česko-španělských vztahů nastal již v 19. století osobou Antonína Gindelyho a jeho pracemi zabývajícími se Rudolfem II. a českým stavovským povstáním.¹⁷ Právě Gindely také započal studovat rozsáhlý pramenný materiál ve španělských archivech včetně *Archivo General de Simancas*. V následujícím století pokračoval v započatých výzkumech Vlastimil Kybal, jenž se však zaměřil širěji na celý románský svět.¹⁸ Nejpodrobněji do studia vzájemných vztahů českých zemí a

¹³ Stefan SEINELL, *Die Geheime Konferenz unter Kaiser Leopold I. Personelle Strukturen und Methoden zur politischen Entscheidungsfindung am Wiener Hof*, Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Oxford-Wien 2001 (= Beiträge zur neueren Geschichte Österreichs 17).

¹⁴ Jean BÉRENGER, *Deník Jana Adolfa ze Schwarzenberku*, in: Václav Bůžek (ed.) *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*, České Budějovice 2009 (= Opera historica 13), s. 41-57.

¹⁵ Renate SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“. *Erzherzog Leopold Wilhelm*, Wien 2005 (= Schriften des Kunsthistorischen Museums 8).

¹⁶ Výběrově Rostislav SMÍŠEK, *Šlechtic a sňatek ve druhé polovině 17. století. Sňatkové strategie Jana Adolfa a Ferdinanda ze Schwarzenberku*, Folia historica bohemia 24, 2009, č. 1, s. 167-198; též, *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.*, České Budějovice 2009 (= Monographia historica 11); též, *Císařský dvůr v polovině 17. století očima nejvyššího hofmistra arciknížete Leopolda Viléma. Deník Jana Adolfa ze Schwarzenberku z roku 1657*, Folia historica bohemia 27, 2012, č. 2, s. 263-314; též, *Die Heiratsstrategien der Fürsten zu Schwarzenberg 1600 bis 1750*, in: Ronald G. Asch – Václav Bůžek – Volker Trugenberger (edd.), *Adel in Südwestdeutschland und Böhmen 1450-1850*, Stuttgart 2013 (= Veröffentlichungen der Kommission für geschichtliche Landeskunde in Baden-Württemberg 191, Reihe B), s. 127-154; též, *Druhý muž ve státě, nebo jeden z mnoha? Jan Adolf ze Schwarzenberku a císařský dvůr ve druhé polovině 17. století*, Dějiny a současnost 37, 2015, č. 7, s. 13-15.

¹⁷ Antonín GINDELY, *Dějiny českého povstání léta I-IV*, Praha 1870-1880; též, *Rudolf II. und seine Zeit*, Prag 1863. K tomu s odkazy na další literaturu Pavel MAREK, *La embajada española en la corte imperial (1558-1641). Figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praga 2013.

¹⁸ Vlastimil KYBAL, *Über die Bedeutung des General-Archivs zu Simancas für die neuere Geschichte Österreichs*, Wien 1910; též, *Drobné spisy historické I. Z cest a archivů*, Praha 1915.

Hispánské monarchie v raném novověku pronikl katolický historik Bohdan Chudoba. Z jeho pera vzniklo dílo, které tematizovalo španělskou účast v bitvě na Bílé hoře. Ačkoliv se jednalo podle mnoha soudobých historiků o nábožensky zabarvenou a kontroverzní práci, její hlavní přednost spočívala především v širokém heuristickém záběru, neboť autor prostudoval velké množství pramenů uložených v českých i španělských archivech a knihovnách.¹⁹

Stav soudobého bádání dále posunul v druhé polovině 20. století zvláště historik a anglista Josef Polišínský. Ve svých dílech zabývajících se především třicetiletou válkou a spoluprací španělských a středoevropských Habsburků využil rozsáhlé znalosti zahraniční literatury. Poukázal především na politický a kulturní vliv hispánských vyslanců a vojáků na středoevropské šlechtické prostředí.²⁰ Další odborník na španělsko-české vztahy a iberoamerikanista Bohumil Baďura se ve svých dílech analytických studiích zaměřil zvláště na šlechtický rod Ditrichštejnů a jejich vztah k Hispánské monarchii.²¹ Za zmínku též stojí Středisko ibero-amerických studií, jež bylo založeno v roce 1967 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ačkoliv se studium tamních pracovníků zaměřuje zvláště na dějiny Latinské Ameriky, v rámci probíhajících výzkumů vznikla rovněž některá díla pojednávající o česko-španělských vztazích. Mezi ně se řadí především kolektivní práce vedoucího zmíněného střediska a historika Josefa Opatrného *Las relaciones checo-españolas. Viajeros y testimonios*, jež obsahuje studie mnoha českých hispanistů.²²

Na počátku 21. století začala vznikat díla, jež obohatila znalost zmíněné problematiky a představila nový pohled na španělsko-české vztahy. Sem lze zařadit práce odborníka na hispánskou literaturu Josefa Forbelského, který se spíše zaměřil na politické

¹⁹ Bohdan Chudoba, *Španělé na Bílé hoře. Tři kapitoly z evropských dějin*, Praha 1945; též, *Spain and the Empire 1519-1643*, Chicago, 1952. Bohdan Chudoba tím rovněž poukázal na rozsáhlé šlechtické sbírky hispanik nacházejících se v českých i moravských archivech a knihovnách.

²⁰ Josef POLIŠENSKÝ, *Nizozemská politika a Bílá hora*, Praha 1957; též, *Třicetiletá válka a český národ*, Praha 1960; též, *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*, Praha 1970; též, *Tragic Triangle. The Netherlands, Spain And Bohemia 1617-1621*, Praha 1991.

²¹ Bohumil BAĐURA, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, Praha 1995-1996; též, *La Casa de Dietrichstein y España*, Ibero-Americana Pragensia 33, 1999, s. 47-67; též, *Markýza de Mondéjar I*, Jižní Morava 40, 2004, s. 81-108, též, *Markýza de Mondéjar II*, Jižní Morava 41, 2005, s. 59-82; též, *Los países checos y España. Dos estudios de las relaciones checo-espanolas*, Praha 2006 (= Ibero-Americana Pragensia, Supplementum 16); též, *Los intereses económicos de los Dietrichstein en España en los siglos XVI-XVIII*, in: Josef Opatrný (ed.), *Las relaciones checo-españolas*, Praha 2007, s. 47-93 (= Ibero-Americana Pragensia, Supplementum 20).

²² Josef OPATRŇÝ (ed.), *Las relaciones checo-españolas. Viajeros y testimonios*, Praha 2009 (= Ibero-Americana Pragensia, Supplementum 22).

a diplomatické vztahy.²³ Řada mladých historiků rozšířila bádání o pohled na středoevropské urozené a jejich vztahy s Hispánskou monarchií,²⁴ na činnost španělských diplomatů na císařském dvoře ve Vídni a Praze²⁵ nebo kulturní transfer mezi oběma geografickými oblastmi.²⁶ Výzkum se též přesunul ke šlechtickým knihovnám v Čechách a na Moravě, jež obsahovaly mnoho hispanik.²⁷ Stranou pozornosti odborníků také nezůstalo téma střední Evropa pohledem osob pocházejících z Pyrenejského poloostrova a naopak.²⁸

Pro předkládanou diplomovou práci je však stěžejní dílo historika a hispanisty Pavla Marka, jenž přenesl problematiku komunikace na španělské prostředí, zvláště v interakci se středoevropským prostorem. Pavel Marek se dlouhodobě zabývá právě komunikací mezi Prahou, respektive Vídni, a Madridem v 16. a první polovině 17. století, a zejména vlivem hispánských diplomatů na císařském dvoře. Věnoval se však také španělské korespondenci raně novověkých urozenců pocházejících z Království českého.

²³ Josef FORBELSKÝ – Mojmír HORYNA – Jan ROYT, *Pražské Jezulátko*, Praha 1992; Josef FORBELSKÝ, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltasara Marradase*, Praha 2006.

²⁴ Milena HAJNÁ, "Premáticas de los vestidos" aneb Královská nařízení o odívání a módě v renesančním Španělsku, *Miscellanea Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny České republiky*, 16, 1999-2000, s.189-208; táž, *El noble checo Heřman Jakub Černín de Chudenice y su encuentro con el arte en España 1681/1682*, *Archivo Español de Arte* 81, 2008, č. 322, s. 151-163; táž, *Moda al servicio del poder. La vestimenta en la sociedad noble de la Europa Central en la Edad Moderna y las influencias de España*, in: Miguel Cabañas Bravo – Amelia López-Yarto Elizalde – Wifredo Rincón García (edd.), *Arte, poder y sociedad en la España de los siglos XV a XX*, Madrid 2008, s. 71-82; táž, *La moda en la Corte del emperador Rodolfo II (1552–1612) en Praga y las influencias de España*, in: José Luis Colomer – Amalia Descalzo (edd.), *Vestir a la española en las cortes europeas (siglos XVI y XVII) II*, Madrid 2014, s. 213-233.

²⁵ Vojtěch KROUŽIL, *Juan de Borja, Guillén de San Clemente a formování "španělské strany" na dvoře Rudolfa II.*, *Časopis Národního muzea. Řada historická* 179, č. 1-2, 2010, s. 3-41; týž, *Juan de Borja a nastupující katolická reforma na dvoře císaře Rudolfa II. v letech 1578-1579*, *Studia historica Brunensia* 58, č. 2, 2011, s. 13-34; Pavel MAREK – Michaela BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda: zástupci rakouských Habsburků ve Španělsku*, in: Jiří Kubeš a kol., *V zastoupení císaře. Česká a moravská aristokracie v habsburské diplomacii 1640–1740*, Praha 2018, s. 179-208.

²⁶ Milena HAJNÁ, *Móda ve službách moci. Španělská móda a urozená společnost v českých zemích raného novověku*, Olomouc 2015 (disertační práce).

²⁷ Helena ZBUDILOVÁ (ed.), *La literatura española de los siglos XVI-XVIII en las bibliotecas de Chequia, Moravia y Eslovaquia*, České Budějovice 2002 (= Opera romanica 3); Jitka RADIMSKÁ (ed.), *Ve znamení havranů. Knižní sbírka rodiny Eggenbergů na zámku v Českém Krumlově*, České Budějovice-Pelhřimov 2011; Robert ARCHER – Jaroslava KAŠPAROVÁ – Pavel MAREK, *Bohemia hispánica. Fondos españoles de los siglos XV a XVII en bibliotecas checas*, Barcelona 2013.

²⁸ Jaroslava KAŠPAROVÁ, *České země a jejich obyvatelé očima románského světa 16.-17. století*, České Budějovice 2010; Rostislav SMÍŠEK, *Důvěra nebo nenávisť? Obraz Španěla v korespondenci císaře Leopolda I. s knížetem Ferdinandem z Dietrichsteina*, *Časopis Matice moravské* 123, 2004, s. 47-76; týž, *Střední Evropa a Španělsko v polovině 17. století. Markéta Tereza Španělská a její španělský hořtát očima soudobých pozorovatelů*, *Český časopis historický* 109, 2011, s. 397-431, týž, „*Quod genus hoc hominum*“: *Margarita Teresa de Austria y su corte española en los ojos de los observadores contemporáneos*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La Dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio II*, Madrid 2011, s. 909-952.

Nejnovější práce tohoto hispanisty se zaměřuje na pernštejnské šlechtičny, jejichž životní osudy byly úzce spjaty s románským světem.²⁹

Španělská historiografie, oproti českým odborníkům, započala bádání v otázce vzájemných vztahů poměrně nedávno.³⁰ Mohla za to především výrazná jazyková bariéra hispánských historiků a historiček. Badatelé z Pyrenejského poloostrova kvůli tomu nezahrnovali do svých prací o středoevropském prostředí české a německé prameny a literaturu. Nejkomplexněji zmíněné téma uchopil Pablo Jiménez Díaz, který se zabýval pouty mezi císařským a královským dvorem Rudolfa II. a Filipa II. Jeho hlavní zájem spočinul především na rozsáhlých uměleckých sbírkách římsko-německého císaře i jednotlivých šlechtických rodů.³¹ Počátek 21. století znamenal značné rozšíření vědeckých prací zabývajících se vztahy mezi oběma větvemi habsburské dynastie. Mezi ně se řadí především rozsáhlý trojdílný sborník *La Dinastía de los Austria. Las Relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio*, jenž vznikl za účasti španělských i středoevropských historiků v roce 2011.³² V posledních letech také vznikla řada děl z per

²⁹ Výběrově Pavel MAREK, *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005 (= Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. Illustrantia B/1); týž, *Klientelní strategie španělských králů na pražském císařském dvoře konce 16. a počátku 17. století*, Český časopis historický 105, 2007, s. 40-89; týž, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, Časopis Matice moravské 126, 2007, s. 285-318; týž, *Sdenco Adalberto Popel de Lobkowitz: la carrera de un cliente español en la corte imperial*, in: J. Martínez Millán – R. González Cuerva (edd.), *La Dinastía de los Austria I*, s. 647-671; týž, *La embajada*; týž, *"Španělská strana" na císařském dvoře? K problematice jednoho pojmu z politických dějin*, Český časopis historický 113, 2015, s. 965-990; týž, *Pernštejnské ženy. Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách habsburské dynastie*, Praha 2018.

³⁰ Až na pár výjimek například Wenceslao Ramírez de VILLA-URRUTIA, *Relaciones entre España y Austria durante el reinado de la emperatriz doña Margarita, Infanta de España, esposa del emperador Leopoldo I*, Madrid 1905; Teresa COLOM DE BOTERBERGE, *El Escritor Don Francisco Moncada, diplomático en Alemania y Flandes*, Barcelona 1979 (disertační práce). Od devadesátých let 20. století začaly vznikat především kritické edice týkající se španělských a císařských vyslanců. Miguel NIETO NUÑO (ed.), *Diario del conde de Pötting, embajador del Sacro Imperio en Madrid (1664-1674) I-II*, Madrid 1993; Félix LABRADOR ARROYO (ed.), *Diario de Hans Khevenhüller, embajador imperial en la corte de Felipe II.*, Madrid 2001.

³¹ Pablo JIMÉNEZ DÍAZ, *El coleccionismo manierista de los Austrias entre Felipe II y Rodolfo II*, Madrid 2001.

³² J. MARTÍNEZ MILLÁN – R. GONZÁLEZ CUERVA (edd.), *La Dinastía de los Austria I-III*.

mladých historiků a historiček.³³ Zde lze vyzdvihnout práce Rubéna Gonzáleze Cuerva³⁴ a bohemistky Vanessy de Cruz Medina.³⁵

Do českého prostředí se výzkum individua v síti sociálních vztahů dostal společně s koncepty historické antropologie teprve v devadesátých letech 20. století.³⁶ Právě jihočeský historik Václav Bůžek započal bádání o neformální komunikaci raně novověkých urozenců a přiblížil čtenářům kategorie „pánů a přátel“ a instituci dobrého přátelství. Zmíněný vědec zařadil do svého díla například komunikační praxi šlechticů či rozdělil komunikační partnery na příbuzné pisatele, klienty a přátele.³⁷ Veřejnou i soukromou rovinu politické komunikace předmoderních šlechticů dále rozvinul Zdeněk Vybíral.³⁸ Samotným výzkumem komunikačních sítí jednotlivých příslušníků nejvyšší vrstvy raně novověké šlechty se dále věnovali již výše zmíněný Rostislav Smíšek a také

³³ Například Laura OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria en la encrucijada política del siglo XVII*, Madrid 2006 (Disertační práce); Luis TERCERO CASADO, *La jornada de la reina Mariana de Austria a España: divergencias políticas y tensión protocolar en el seno de la Casa de Austria (1648-1649)*, Hispania. Revista Española de Historia 71, 2011, s. 639-664; týž, *A fluctuating ascendancy: The "Spanish Party" at the Imperial Court Of Vienna (1631-1659)*, Revista Librosdelacorte.es, Monográfico 2, 2015, č. 7, s. 54-67; Rocío MARTÍNEZ LÓPEZ, „La infanta se ha de casar con quien facilite la paz o disponga los medios para la guerra“. *Las negociaciones para la realización del matrimonio entre la infanta María Teresa y Leopoldo I (1654-1657)*, Revista de Historia Moderna 33, 2015, s. 79-99

³⁴ Rubén GONZÁLEZ CUERVA, *Felipe II y el turco. La larga guerra de Hungría (1593-1598)*, Madrid 2007 (diplomová práce); týž, *Baltasar de Zúñiga. Una encrucijada de la monarquía hispana (1561-1622)*, Madrid 2012; týž, *La forma de lo informal. Los agentes del cardenal Dietrichstein*, in: Guillermo Nieva Ocampo – R. González Cuerva – Andrea Mariana Navarro (edd.), *El príncipe, la corte y sus reinos. Agentes y prácticas de gobierno en el mundo hispano (ss. XIV-XVIII)*, Buenos Aires 2016, s. 253-276.

³⁵ Vanessa de CRUZ MEDINA, *La educación de las meninas en la corte de Felipe II. Algunos aspectos a través de las cartas de Ana de Dietrichstein a su madre Margarita de Cardona*, in: XII Colegio Nacional de Historia de la Educación, Burgos 2003, s. 523-534; táž, *Margarita de Cardona y sus hijas, damas entre Madrid y el Imperio*, in: José Martínez Millán – María Paula Marçal Lourenço (edd.) *Las Relaciones Discretas entre las Monarquías Hispana y Portuguesa: Las casas de las Reinas (siglos XV-XIX) II*, Madrid 2008, s. 1267-1301; táž, *Korespondence Anny z Ditrichštejna, agentky a informátorky své rodiny na madridském dvoře*, in: V. Bůžek (ed.), *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*, České Budějovice 2009, s. 127-156; táž, *Una dama en la corte de Felipe II. Cartas de Ana de Dietrichstein a su madre, Margarita de Cardona*, Praga 2013.

³⁶ České výzkumy navázaly zvláště na předešlé závěry Wolfganga Reinharda v jeho dnes již klasickém díle o římské oligarchii raného novověku *Freunde und Kreaturen*. Německý historik jako první charakterizoval čtyři základní pojmy vztahů: pokrevní příbuzenství, přátelství, shodný teritoriální původ a instituci patronátu. Českou historiografii také ovlivnil polský historik Antoni Maćzak, jenž bádání přesunul od papežských klientel k panovnickým a šlechtickým dvorům na území Polsko-litevské unie, a rovněž Mark Hengerer, který se zabýval klientelami na císařském dvoře v 17. století. Na tuzemské prostředí měla také vliv práce americké historičky Sharon Kettering. Ta rozšířila výzkum instituce patronátu, včetně vztahu mezi klientem a patronem, a zaměřila se též na prostředníky vztahů - tzv. *brokery*. Wolfgang REINHARD, *Freunde und Kreaturen. „Verflechtung“ als Konzept zur Erforschung historischer Führungsgruppen. Römische Oligarchie um 1600*, München 1979; Sharon KETTERING, *Patrons, Brokers, and Clients in Seventeenth-Century France*, New York – Oxford 1986; Antoni MAĆZAK, *Klientela. Nieformalne systemy władzy w Polsce i Europie XVI-XVIII w*, Warszawa 1994.

³⁷ Václav BŮŽEK, „Páni a přátelé“ v myšlení a každodenním životě české a moravské šlechty na prahu novověku, *Český časopis historický* 100, 2002, s. 229-264.

³⁸ Zdeněk VYBÍRAL, *Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí*, České Budějovice 2005 (= Monographia historica 6).

Jiří Hrbek. Rostislav Smíšek ve své studii představil rozsáhlou komunikační síť syna Jana Adolfa ze Schwarzenberku – Ferdinanda Viléma Eusebia. V ní se zaobíral zvláště dochovanými vánočními a novoročními blahopřáními, jež hrály velkou roli v udržování vzájemných vztahů mezi komunikanty v raném novověku.³⁹ Jiří Hrbek se naopak zabýval rodem Valdštejnů v sociálních vztazích. Oproti předchozím odborníkům však zasadil zmíněný rod do informačních a finančních sítí doby barokní.⁴⁰

Až na zmíněné příklady hlubší studium komunikačních sítí raně novověkých šlechticů stále čeká. K zaplnění výše uvedeného „bílého místa“ v české historiografii by měla přispět také předkládaná diplomová práce.⁴¹ První část práce se bude snažit přiblížit životní osudy Jana Adolfa ze Schwarzenberku s ohledem na jeho složitý vztah k Hispánské monarchii. Autor se dále zaměří na podobu a formu komunikace zmíněného urozence s osobami pocházejícími zvláště z Iberského poloostrova. Největší prostor však bude v práci věnován rozboru španělské korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku s vybranými představiteli jednotlivých skupin adresátů, jež autor rozdělil na členy habsburského rodu, císařské vyslance v Madridu, madridské dvořany, španělské vyslance ve Vídni, osoby působící ve Španělském Nizozemí, duchovní a agenty.

Z heuristického hlediska je předkládaná práce vystavěna především na obsahové analýze bohatého souboru doposud badatelsky nevyužitých španělsky a italsky psaných úředních korespondencí z pozůstalosti Jana Adolfa ze Schwarzenberku, která je uložena ve Státním oblastním archivu Třeboň, oddělení Český Krumlov, Rodinném archivu Schwarzenberků.⁴² Poznatky získané studiem těchto pramenů autor předkládané práce doplnil též dopisy zmiňovaného šlechtice, jež se nacházejí v Archivo General de

³⁹ Rostislav SMÍŠEK, *Komunikační síť knížete Ferdinanda ze Schwarzenberku na přelomu 17. a 18. století*, *Theatrum historiae* 9, 2011, s. 333-355.

⁴⁰ Jiří HRBEK, *Hledat a nalézat: Barokní Valdštejnové a jejich informační síť*, *Theatrum historiae* 9, 2011, s. 313-333; též, *Barokní Valdštejnové v Čechách: 1640-1740*, Praha 2013.

⁴¹ Předkládaná práce se věnuje pouze španělské a částečně italské korespondenci Jana Adolfa ze Schwarzenberku s osobami pocházejícími ze Španělské monarchie. Někteří komunikanti zmíněného šlechtice, ačkoliv působili převážně na královském dvoře v Madridu, měli svůj původ na Apeninském poloostrově. Autor tak zvolil zvláště z jazykových důvodů a své blízkosti k hispánskému světu za hlavní kritérium výběru tématu korespondenci psanou španělsky a částečně italsky. Celistvé studium korespondence zmíněného šlechtice, jež čítá desítky fasciкул plných německy, francouzsky, italsky, latinsky a španělsky psaných dopisů, by obsáhlo několik dalších prací. Právě tímto směrem by se mohl ubírat následný výzkum. Prozatím však nelze komplexně postihnout celou komunikační síť Jana Adolfa ze Schwarzenberku a musí postačit jen dílčí analytické studie. Autor práce se však i při rozboru korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku s osobami pocházejícími z Hispánské monarchie potýkal s jazykovými problémy. Ačkoliv šlechtic plně ovládal kastilský jazyk, své dopisy odesílal i v němčině nebo italštině. Další těžkosti potkaly autora práce při rekonstrukci komunikační sítě Jana Adolfa ze Schwarzenberku a identifikaci jednotlivých adresátů.

⁴² SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 355, 369-372, 376.

Simancas, Secretaría de Estado: Flandes.⁴³ Dochovaná pramenná základna výmluvně naznačuje, jak rozsáhlá komunikační síť Jana Adolfa ze Schwarzenberku byla. Uvedený soubor epistolografických pramenů tvoří dostatečnou heuristickou základnu pro rekonstrukci i vytyčení vztahu šlechtice k osobám různého sociálního postavení, se kterými urozený jedinec udržoval písemný styk. Díky celkovému studiu zmiňovaného souboru korespondence lze získat základní představu o tom, s kým si dopisoval. Dále je z něj možné vyčíst, jakou důležitost přikládal určitým komunikantům, co obsahovaly jednotlivé dopisy nebo jaký názor zastával na konkrétní jevy, osoby a události.

Jan Adolf ze Schwarzenberku během svého života postupně navázal písemný styk ve španělštině s přibližně čtyřmi desítkami urozených osob ze světského i církevního prostředí. Ty pocházely především z Pyrenejského poloostrova, Španělského Nizozemí a Apeninského poloostrova. S některými jedinci Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval pevné spojení, které trvalo řadu let, a dalo by se říci, že ti se zařadili mezi okruh osob, jenž v současném vědeckém diskursu odpovídá kategorii dobrého přátelství.⁴⁴ V několika případech navíc přerostlo až v nadgenerační vztah. Naopak s jistými jedinci Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval kontakt pouze po krátkou dobu a brzy písemný styk ukončil.

⁴³ Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajos 2072, 2080, 2173, 2183, 2185, 2191, 2196, 2255, 2259, 3920.

⁴⁴ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 233-234.

Jan Adolf ze Schwarzenberku

Jan Adolf ze Schwarzenberku pocházel ze starobylého říšského šlechtického rodu původem z Frank. Narodil se 20. září 1615 ve Weibelskirchenu v Lucembursku jako druhorozený syn hraběte Adama II. ze Schwarzenberku (1583-1641) a Markéty, rozené z Pallantu (1592-1615), která však zemřela krátce po porodu.⁴⁵ Proto se o výchovu Jana Adolfa a jeho staršího bratra Františka Hartarda (1614-1636) starala jejich babička Magdalena z Reiffenberku.⁴⁶ V roce 1630 se oba bratři vydali na kavalírskou cestu po západní Evropě. Jan Adolf ze Schwarzenberku na doporučení otce, jenž působil na braniborském kurfiřtském dvoře, navštěvoval Královskou akademii v Paříži. Otec mu rovněž doporučil zahájit ve francouzské metropoli svou politickou kariéru.⁴⁷ Roku 1635 však vypukla válka mezi Francií a Španělskem, přičemž hrabě ze Schwarzenberku se rozhodl zachovat oddanost habsburskému rodu a zamířil zpět do střední Evropy.⁴⁸

V témže roce Jan Adolf ze Schwarzenberku na přání otce vstoupil do řádu johanitů. Následujícího roku však z něj kvůli předčasné smrti svého staršího bratra vystoupil. Musel se totiž jako jediný mužský dědic připravovat na převzetí rodového majetku po svém otci.⁴⁹ Dvorskou kariéru na vídeňském dvoře středoevropských Habsburků započal roku 1636 jako komorník Ferdinanda III.⁵⁰ O čtyři roky později se stal členem říšské dvorské rady, poradního orgánu císaře, který se zabýval správou Římsko-německé říše.⁵¹ V roce 1645 však vstoupil do služeb císařova mladšího bratra, arciknížete Leopolda Viléma (1614-1662), a stal se jeho nejvyšším komorníkem.⁵² Zmiňovaný krok znamenal pro Jana Adolfa ze Schwarzenberku důležitý karierní

⁴⁵ Antonín MARKUS, *Rod knížat ze Schwarzenberku*, Třeboň 1936, s. 12.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ J. BÉRENGER, *Deník*, s. 42.

⁴⁸ Ivo CERMAN – Olivier CHALINE, *Présentation de la famille*. in: O. Chaline – I. Cerman (edd.), *Les Schwarzenberg*, s. 20.

⁴⁹ A. MARKUS, *Rod knížat*, s. 12.

⁵⁰ H. F. SCHWARZ, *The Imperial Privy Council*, s. 336-340.

⁵¹ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 106-107.

⁵² Arcikníže Leopold Vilém byl nejmladším synem císaře Ferdinanda II. a Marie Anny Bavorské. Jako druhorozený potomek byl již od mládí předurčen k duchovní kariéře. Během svého života postupně zastával úřad biskupa v Pasově, Štrasburku, Halberstadtu, Olomouci, Vratislavi a rovněž se stal velmistrem Řádu německých rytířů. Kromě církevní kariéry se věnoval i válečné dráze. Během třicetileté války dokonce převzal vrchní velení císařských vojsk. V letech 1647 až 1656 působil jako místodržící ve Španělském Nizozemí. Leopold Vilém měl na starost kromě správy svěceného území také vedení válečné kampaně proti Francii. Po návratu do Vídně krátce zastával v prvních letech vlády svého synovce Leopolda I. úřad regenta. Soudobí pozorovatelé popisovali arciknížete jako velmi ctižádostivého jedince, jenž chtěl vládnout vlastní zemi. Brigitte HAMANNOVÁ, *Habsburkové. Životopisná encyklopedie*, Praha 1996, s. 238-239. Srov. Rostislav SMÍŠEK, *Arcikníže Leopold Vilém – politik a sběratel*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 259-261. K osobě Leopolda Viléma více R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“.

odrazový můstek. O rok později byl arcikníže jmenován místodržícím ve Španělském Nizozemí, přičemž syn Adama II. ze Schwarzenberku ho následoval do Bruselu.⁵³ Navíc španělský král Filip IV. ustanovil Jana Adolfa ze Schwarzenberku roku 1648 svým nejvyšším válečným radou.⁵⁴

V následujících letech mladý Schwarzenberk podnikl řadu diplomatických cest do různých evropských metropolí.⁵⁵ Na podzim roku 1649 odcestoval do Madridu, aby mimo jiné jménem arciknížete poblahopřál králi Filipu IV. k jeho svatbě s Marií Annou Rakouskou.⁵⁶ Zmiňovaná cesta na Pyrenejský poloostrov položila základy pozdějších komunikačních vazeb mezi Janem Adolfem ze Schwarzenberku a některými vlivnými osobnostmi madridského dvora.⁵⁷ V roce 1650 mu Filip IV. udělil za osobní zásluhy i zásluhy celého jeho rodu prokázané Habsburkům⁵⁸ Řád zlatého rouna.⁵⁹ Jan Adolf ze Schwarzenberku ve službách Leopolda Viléma postupně zastával úřady nejvyššího

⁵³ R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 39.

⁵⁴ Adolf BERGER, *Studien zu den Beziehungen des Erzherzogs Leopold Wilhelm von Oesterreich zu dem Grafen Johann Adolf zu Schwarzenberg*, Berichte und Mittheilungen des Alterthums-Vereines zu Wien 21, 1882, s. 53-54.

⁵⁵ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 251.

⁵⁶ R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 39.

⁵⁷ Tamtéž. Hrabě ze Schwarzenberku zde zařizoval záležitosti týkající se arciknížete Leopolda Viléma. Králi při své audienci předal k projednávání tři listy obsahující důležité body. Mezi ně se řadilo například navrácení falcké pevnosti Frankenthal, kterou stále okupovala španělská vojska Falckému kurfiřtství, nebo možnost vyměnit ji za říšské město Besançon, nacházející se v enklávě španělského území. Jan Adolf ze Schwarzenberku se v Madridu také snažil vymoci větší finanční podporu pro chod bruselského dvora Leopolda Viléma. O tom dopis *Secretaría de Estado* Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. března 1650. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2259. K projednávání navrácení Frankenthalu více Luis TERCERO CASADO, *Westfalia inconclusa: España y la restitución de Frankenthal (1649-1653)*, in: J. Martínez Millán – R. González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria II*, s. 1387-1419.

⁵⁸ Již Adolf I. ze Schwarzenberku (1551-1600), děd Jana Adolfa, jenž zasvětil svůj život vojenské kariéře, prokázal věrnost středoevropským Habsburkům. Roku 1599 císař Rudolf II. povýšil jeho rod do hraběcího stavu a Schwarzenberkové získali do svého rodového znaku hlavu Turka, do níž klove havran. Zasloužil si to hrdinským znovudobytím pevnosti Ráb z rukou Turků v roce 1598. Václav RAMEŠ, *Proměny schwarzenberského panství v Čechách*, in: M. Gaži (ed.), *Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii*, s. 26. K udělení Řádu zlatého rouna Janu Adolfovi ze Schwarzenberku více Kristýna BAUEROVÁ, *Jan Adolf ze Schwarzenberku a Řád zlatého rouna*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce).

⁵⁹ Dopis Filipa IV. Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 1. srpna 1650. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 355. O udělení Řádu zlatého rouna hraběti ze Schwarzenberku se také zmiňuje koncept dopisu španělské *Secretaría del Estado* arciknížeti Leopoldu Vilémovi z 31. července 1650. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2259. Zlaté beráncí rouno se udělovalo pouze jedincům z nejurozenějších rodů. Další důležité kritérium představovala loajalita habsburské monarchii a oddanost katolické církvi. Jan Adolf ze Schwarzenberku se díky tomu mohl těšit jistým ekonomickým a společenským výhodám. P. MAREK, *Pernštejnské ženy*, s. 58-59. Nejednalo se však o prvního člena tohoto rodu, jenž obdržel beráncí rouno. Jako první ho získal roku 1628 Jiří Ludvík ze Schwarzenberku (1586-1646), jenž pocházel z bavorské rodové větve a v Madridu působil jako císařský vyslanec. Pere MOLAS RIBALTA, *Austria en la orden del Toisón de Oro, siglos XVI-XVII*, Pedralbes. Revista d'història moderna 26, 2006, s. 136.

štolmistra a od roku 1656 nejvyššího hofmistra.⁶⁰ Mezi šlechticem a arciknížetem Leopoldem Vilémem postupem času vzniklo trvalé a důvěrné přátelské pouto, jež se zakládalo zvláště na společné zálibě v umění.⁶¹

Roku 1653 musel Jan Adolf ze Schwarzenberku na nátlak jistých vlivných madridských a bruselských dvořanů přesídlit z Bruselu do Vídně a vzdát se získaných úřadů.⁶² Tento konflikt však započal již o šest let dříve, když hrabě ze Schwarzenberku dorazil s Leopoldem Vilémem do Španělského Nizozemí. Arcikníže nechtěl uposlechnout rozkazy z Madridu, jež požadovaly, aby do úřadu svého nejvyššího hofmistra dosadil jedince z Iberského poloostrova. Leopold Vilém naopak hodlal vybrat hraběte ze Schwarzenberku. Již od počátku působení hraběte ve Španělském Nizozemí část madridských dvořanů vnímala zmiňovaného šlechtice jako nespolehlivého a pro španělské zájmy nebezpečného.⁶³ Podobný konflikt potkal Jana Adolfa ze Schwarzenberku během diplomatické cesty do Madridu roku 1649. Místní dvořané se k němu chovali rezervovaně jednak kvůli tomu, že ho považovali za cizince, jednak kvůli jeho předchozímu studiu v Paříži.⁶⁴

Odjezd ze Španělského Nizozemí do střední Evropy však neproběhl bez potíží.⁶⁵ Pomohly tomu také výroky hraběte ze Schwarzenberku, které volaly po uzavření míru s Francií.⁶⁶ Jan Adolf ze Schwarzenberku musel své jednání odůvodnit a očistit své

⁶⁰ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 106.

⁶¹ R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 37.

⁶² Jednalo se především o Gaspara de Bracamonte Guzmána, hraběte Peñarandu (1595-1676), a Alonsa Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña (1603-1661). S oběma šlechtici byl Jan Adolf ze Schwarzenberku v kontaktu. Více o tom následující kapitoly. Na jejich nátlak španělský král Filip IV. vydal na jaře roku 1653 Janu Adolfovi ze Schwarzenberku příkaz, aby okamžitě opustil území Španělského Nizozemí. Renate SCHREIBER, *Entre dos frentes. El archiduque Leopoldo Guillermo como gobernador en Bruselas*, in: J. Martínez Millán – R. González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria I*, s. 614-615.

⁶³ René VERMEIR, *Un austriaco en Flandes. El archiduque Leopoldo Guillermo, gobernador general de los Países Bajos meridionales (1647-1656)*, in: J. Martínez Millán – R. González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria I*, s. 600-601.

⁶⁴ R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 44-45.

⁶⁵ O tom vypovídá řada dopisů z jara a léta 1653. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 52, 54-55. K tomu rovněž dopis Antonia Navarry Burena Filipu IV. z 26. dubna 1653. V něm krále informoval o nutném odjezdu hraběte ze Schwarzenberku ze Španělského Nizozemí. Arcikníže Leopold Vilém dokonce žádal tohoto úředníka, aby mu sdělil důvody, kvůli nimž musel hrabě odjet. Také ho zajímaly pomluvy, jež se rozšířily mezi madridskými dvořany. Z dopisu vyplývá, že Jana Adolfa ze Schwarzenberku nazývali *traidor* (zrádce), *desconfiado* (nedůvěřivým), *adulador* (pochlebovačem) a *entremetido* (dotěrným). Leopold Vilém dostal od krále Filipa IV. jasnou instrukci, aby neprotahoval odjezd tohoto šlechtice a zajistil, aby opustil Španělské Nizozemí pokud možno co nejdříve. Dopis Augustina Navarra Burena Filipu IV. z 26. dubna 1653. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 43.

⁶⁶ Tyto výroky byly projednávány španělskou radou *Junta de Estado* v Madridu 26. července 1653, která se shodla, že rozhodování o míru náleží pouze králi. Juntě a zvláště Filipovi IV. se také nelíbilo, že arcikníže

jméno, jelikož byl podezříván ze zrady na španělském králi.⁶⁷ Císařský vyslanec v Madridu Jan Maxmilián z Lamberku dokonce zmínil, že jméno hraběte ze Schwarzenberku bylo uvedeno „*im catalogo librorum prohibendo prima classis*“.⁶⁸ Ani obrana Leopolda Viléma totiž hraběti příliš nepomohla, neboť on sám ztrácel svůj vliv ve Španělském Nizozemí.⁶⁹ Synovi Adama II. ze Schwarzenberku proto trvalo ještě několik let, než alespoň částečně očistil své jméno.⁷⁰

Jan Adolf ze Schwarzenberku však nejdříve zamířil do Řezna, kde se téhož roku konala volba a později korunovace nového římského krále Ferdinanda IV. (1633-1654).⁷¹ Do metropole podunajské monarchie se rovněž o tři roky později definitivně vrátil arcikníže Leopold Vilém.⁷² Až poté se syn Adama II. ze Schwarzenberku začal účastnit

Leopold Vilém Jana Adolfa ze Schwarzenberku příliš protežoval. Rada nakonec považovala za nutné tyto dvě osoby od sebe oddělit. Tamtéž, legajo 2183.

⁶⁷ O vážnosti celé situace hovoří potřeba Jana Adolfa ze Schwarzenberku odůvodnit své jednání a částečně se i omluvit poté, co opustil Brusel a pobýval dočasně v Řezně. Dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku Filipu IV. ze 17. září 1653. Tamtéž. K tomu blíže kapitola *Habsburkové*.

⁶⁸ Lothar HÖBELT, „*Madrid vaut bien une guerre?*“. *Marriage negotiations between the Habsburg courts, 1653-1657*, in: J. Martínez Millán – R. González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria III*, s. 1431.

⁶⁹ Leopold Vilém na přelomu let 1655 a 1656 například prosil španělskou radu *Consejo de Estado*, aby hraběti ze Schwarzenberku vyplatila dlužné peníze za jeho službu nebo aby ho doporučila do úřadu nejvyššího štolmistra uherského krále Leopolda. Rada byla zásadně proti. Lze tudíž vidět, že ještě roku 1656 španělští dvořané hraběti ze Schwarzenberku nedůvěřovali. K tomu záznam z jednání *Consejo de Estado* z 5. ledna 1656. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2191. Srov. R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 614-616.

⁷⁰ Dle *Junty de Estado* nicméně velice pomohlo, že Jan Adolf ze Schwarzenberku nebyl pouhým vazalem Filipa IV., nýbrž poddaným arciknížete Leopolda Viléma. Prý zasloužil respekt díky zisku Řádu zlatého rouna a působení ve španělské válečné radě. Na druhou stranu hraběti ze Schwarzenberku uškodilo, že se nevydal hájit své jednání do Madridu. Tím měl rovněž ztratit právo na vyplácení peněžní renty vyplývající z jeho služby ve Španělském Nizozemí. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2183.

⁷¹ K tomu list Augustina Navarra Burena Filipu IV. z 26. dubna 1653. Z něj vyplývá, že Jan Adolf ze Schwarzenberku měl být na přání arciknížete Leopolda Viléma poslán do Řezna s blíže nespécifikovaným a smyšleným úkolem. Jednalo se o elegantní řešení, jak se neoblíbeného šlechtice zbavit, ale zároveň nepošpinit jeho čest. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 43. Nicméně i v Řezně mimořádný španělský vyslanec Francisco de Moura Corterreal y Melo, markýz de Castel Rodrigo (1610-1675), hanobil Schwarzenberkovu pověst. Podezřívá ho totiž z toho, že udržoval příliš blízká pouta s osobami, jež Filip IV. považoval za nedůvěryhodné. Podle markýze de Castel Rodrigo se mezi ně řadil např. Maxmilián z Valdštejna. Dopis Francisca de Moura Corterreal y Melo, markýze de Castel Rodrigo, Filipu IV. z 5. května 1653. Tamtéž, fol. 52.

⁷² K. zu SCHWARZENBERG, *Geschichte I*, s. 118; R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 106. O odchodu Leopolda Viléma ze Španělského Nizozemí spolu s Janem Adolfem ze Schwarzenberku se vážně uvažovalo již roku 1653. Dopis Francisca de Moura Corterreal y Melo, markýze de Castel Rodrigo, Filipu IV. z 5. května 1653. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 52. Avšak Leopold Vilém na tuto křivdu ze strany španělských dvořanů nikdy nezapomněl a nucené přesídlení Jana Adolfa ze Schwarzenberku se stalo jedním z důvodů jeho pozdějšího opuštění Španělského Nizozemí. R. VERMEIR, *Un austriaco*, s. 607.

porad tajné rady,⁷³ jejímž členem byl již od roku 1648.⁷⁴ Když roku 1657 zemřel římsko-německý císař Ferdinand III., Jan Adolf ze Schwarzenberku podporoval kandidaturu jeho mladšího bratra Leopolda Viléma na císařský trůn a k volbě Leopolda I. se vyjadřoval zdrženlivě.⁷⁵ Tím si na vídeňském dvoře získal mnoho nepřátel, včetně španělských vyslanců, kteří považovali syna Adama II. ze Schwarzenberku za stoupence profrancouzské politiky a nepřítele Španělské monarchie.⁷⁶ Nakonec byl v roce 1658 zvolen císařem uherský a český král Leopold I., jenž na tuto křivdu nikdy nezapomněl. Přesto však po smrti Leopolda Viléma roku 1662 přijal Jana Adolfa ze Schwarzenberku do svých služeb. Velice si totiž cenil jeho politického rozhledu i administrativních schopností.⁷⁷ Roku 1670 ho navíc jmenoval prezidentem říšské dvorské rady⁷⁸ a následujícího léta šlechtice povýšil do knížecího stavu. Po zbytek života však již syn Adama II. ze Schwarzenberku žádný další dvorský úřad nezískal. Zemřel 26. května 1683 na zámku Laxenburku nedaleko Vídně. Do své smrti zastával úřad prezidenta říšské dvorské rady, byl členem tajné rady a konference. Místo posledního odpočinku nalezl v augustiniánském kostele ve Vídni.⁷⁹

Během své mnohaleté věrné služby hrabě ze Schwarzenberku poskytoval Leopoldu Vilémovi velkorysé finanční půjčky, za něž získal roku 1660 štědrý dar, panství Třeboň.⁸⁰ Jan Adolf ze Schwarzenberku svůj majetek v Království českém rozšířil během šedesátých a sedmdesátých let 17. věku koupí Hluboké nad Vltavou a dalších panství.⁸¹ Nicméně inkolát v témže království získal již roku 1654 poté, co dostal od císaře do zástavy panství Křivoklát, Nižburk a Krušovice.⁸² K tomu vlastnil rozsáhlá panství v Římsko-německé říši, například Gimborn-Neustadt a Schwarzenberk. Jan Adolf ze Schwarzenberku se roku 1644 oženil se štyrskou šlechtičnou Marií Justinou ze

⁷³ Tajná rada, existující na císařském dvoře v 16. a 17. století, vznikla z dvorské rady a říšské dvorské rady. Představovala poradní orgán císaře a zabývala se vnitřní i zahraniční politikou podunajské monarchie. H. F. SCHWARZ, *The Imperial Privy Council*, s. 49-60.

⁷⁴ Tamtéž, s. 136, 144-145.

⁷⁵ Rostislav SMÍŠEK, *Leopold I. ve víru válek*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 148-149.

⁷⁶ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 111-112; R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 159-160.

⁷⁷ R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 44-45. Srov. Rostislav SMÍŠEK, *Johann Adolf et Ferdinand, deux carrières de courtisan*, in: O. Chaline – I. Cerman (edd.), *Les Schwarzenberg*, s. 68-70.

⁷⁸ R. SMÍŠEK, *Deník*, s. 265.

⁷⁹ K. zu SCHWARZENBERG, *Geschichte I*, s. 122-123.

⁸⁰ Leopold Vilém totiž nebyl schopen zaplatit své pohledávky vůči Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. A. MARKUS, *Rod knížat*, s. 14.

⁸¹ Z nich je třeba zmínit panství Mšec, zakoupené roku 1662, Radomilice roku 1671, Bzí a Branovice, získané v následujícím roce, a Žimutice (1678). V. RAMEŠ, *Proměny*, s. 26-27.

⁸² J. ZÁLOHA, *Stručné dějiny*, s. 5.

Starhemberku (1618-1681). Z manželství vzešlo celkem šest dětí. Dospělosti se však dožili pouze syn Ferdinand Vilém Eusebius a dcera Marie Arnoštka.⁸³

⁸³ K. zu SCHWARZENBERG, *Geschichte I*, s. 127.

Jan Adolfa ze Schwarzenberku a komunikace

V životě raně novověkého šlechtice komunikace zaujímala klíčové místo.⁸⁴ Přístup k informacím totiž představoval nezbytný odrazový můstek pro úspěšné zahájení i následné vykonávání veřejné kariéry.⁸⁵ Urozenec předmoderní doby se musel aktivně začleňovat do vzájemné komunikace a rozhodně nemohl vystupovat vůči svým komunikantům pasivně.⁸⁶ Hlavní motivací výměny zpráv představovala touha po získávání novinek a vytvoření si celistvého obrazu o současném dění postihující šlechticovo blízké i vzdálené okolí.⁸⁷ Předmoderní společnost byla přísně hierarchizovaná, a to se zrcadlilo také v přístupu k rozličným informacím. Platilo, že čím výše se jedinec v pomyslné společenské hierarchii nacházel, tím větší byla jeho informovanost.⁸⁸ Člověk raného novověku nežil osamocen, nýbrž v husté síti složitých sociálních vztahů. Aby obhájil své nezaměnitelné místo, jež mělo odpovídat jeho urozenosti, majetku i moci, musel neustále vstupovat do těchto vztahů.⁸⁹ Zároveň včleňováním své existence do zmíněných sociálních vztahů jedinec utvářel vlastní myšlenkový svět a hodnoty, tudíž i identitu.⁹⁰

Nejdůležitější složku komunikace Jana Adolfa ze Schwarzenberku s Pyrenejským a Apeninským poloostrovem představoval písemný kontakt.⁹¹ Ten se stal obzvlášť důležitým, jelikož překonat geografickou vzdálenost mezi střední a jihozápadní Evropou bylo velmi obtížné. Šlechtici často preferované osobní setkání a jednání se v tomto případě stalo prakticky nemožné.⁹² Jan Adolf ze Schwarzenberku se kvůli zmíněné překážce mnohdy ani osobně se svým komunikačním partnerem v životě nesetkal. O tom vypovídá i skutečnost, že se ve vzájemné korespondenci nevyskytovaly informace, jež by odkazovaly na jednání tváří v tvář.⁹³ Písemná interakce však tyto vzdálenosti překonávala a během 17. století se stala plnohodnotnou náhradou osobního kontaktu.⁹⁴

⁸⁴ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 292.

⁸⁵ Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 246.

⁸⁶ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 333.

⁸⁷ Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 246-247.

⁸⁸ Tamtéž. Největším zdrojem informací se proto staly panovnické a místodržitelské dvory. J. HRBEK, *Hledat a nalézat*, s. 313.

⁸⁹ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 230.

⁹⁰ Václav BŮŽEK – Pavel KRÁL – Zdeněk VYBÍRAL, *Člověk českého raného novověku*, in: Václav Bůžek – Pavel Král (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 30.

⁹¹ J. HRBEK, *Barokní Valdštejnové*, s. 290.

⁹² Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 246.

⁹³ Tamtéž, s. 246.

⁹⁴ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 294.

Jan Adolf ze Schwarzenberku vedl komunikaci v nejméně pěti evropských jazycích, a to v němčině, latině, francouzštině, španělštině a italštině.⁹⁵ Obsahovou náplň písemného styku potom představovalo sdílení novinek z veřejného života a v některých případech i ze života soukromého. Předmodernímu šlechtici však obě tyto roviny mohly splývat.⁹⁶ Vyskytování osobních novinek a důvěrných informací v dopisech souviselo právě s tím, že se písemný kontakt vyrovnal jednání tváří v tvář.⁹⁷ S tím se ve větší míře začaly objevovat různé šifry, zástupná jména či přezdívky, neboť korespondence se mohla dostat do rukou nepřítele nebo politického odpůrce.⁹⁸ Využití různých ochranných před zneužitím informací záleželo zejména na subjektivním názoru pisatele. Hlavní měřítko často nepředstavovala zpráva s politicky závadným obsahem, ale do jaké míry byla informace pro korespondenta intimní.⁹⁹ V době války Španělska s Francií ve čtyřicátých a padesátých letech 17. století se šifry v osobní korespondenci šlechticů objevovaly častěji. Hrozilo zde zvýšené nebezpečí, že se dopis pojednávající například o pohybu vojska dostane do rukou nepřítele.¹⁰⁰ Lze předpokládat, že Jan Adolf ze Schwarzenberku i jeho komunikanti jisté šifrování při koncipování svých zpráv často využívali.¹⁰¹

Jan Adolf ze Schwarzenberku, stejně jako většina urozených osob, vedl soukromou korespondenci v několika rovinách. Ty odpovídaly sociální stratifikaci v podunajské a Španělské monarchii.¹⁰² Nejvýše ceněné dopisovatele představovali příslušníci habsburského rodu v čele s císařem nebo králem. Těmito kontakty se mohla pyšnit jen hrstka urozených.¹⁰³ V případě Jana Adolfa ze Schwarzenberku šlo o císaře Leopolda I.,¹⁰⁴ španělského krále Filipa IV., jeho druhou manželku Marii Annu Rakouskou a arciknížete Leopolda Viléma.

⁹⁵ SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 365-372.

⁹⁶ Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 246-247.

⁹⁷ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 294.

⁹⁸ P. MAREK (ed.), *Svědectví*, s. 31.

⁹⁹ Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 248-249.

¹⁰⁰ Například šifrovaný dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z ledna roku 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370. Srov. Václav BŮŽEK – Josef HRDLIČKA – Pavel KRÁL – Zdeněk VYBÍRAL, *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha-Litomyšl 2002, s. 241-242.

¹⁰¹ Jednalo se především o císařského agenta v Madridu Andrése de Andrade. Nicméně Jan Adolf ze Schwarzenberku si ve svých konceptech nevedl žádné poznámky, které by nasvědčovaly, že psaní později nechal šifrovat. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369-370.

¹⁰² J. HRBEK, *Hledat a nalézat*, s. 321.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Rostislav SMÍŠEK, *Leopold I. a jeho důvěrníci v osobní korespondenci císaře*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 687-689.

Druhou úroveň komunikační sítě syna Adama II. ze Schwarzenberku představovali císařští vyslanci působící v Madridu. Hrabě ze Schwarzenberku udržoval kontakt s několika císařskými diplomaty na Iberském poloostrově. Jednalo se například o Jana Maxmiliána z Lamberku (1608-1682), jenž působil ve španělské metropoli v letech 1653 až 1660, Františka Eusebia z Pöttingu (1627-1678),¹⁰⁵ ten zde zastupoval císaře mezi léty 1663 a 1674, a Ferdinanda Bonaventuru z Harrachu (1636-1706) sloužícího v Madridu v letech 1673 až 1677. Nicméně zadání kvalifikační práce, jež se omezuje výhradně na španělskou korespondenci,¹⁰⁶ odpovídá pouze komunikace Jana Adolfa ze Schwarzenberku s císařským vyslancem v Madridu v letech 1641 až 1651 Francescem Carrettem, markýzem de Grana (1590-1651).

Třetí skupinu Schwarzenberkových kontaktů tvořili příslušníci královského dvora v Madridu. Šlo především o jedince z nejuzavřenějších kastilských rodů, kteří se mohli pochlubit titulem grand a zastávali zde nejvyšší dvorské i správní úřady. Mezi nimi lze nalézt Luise Méndeze de Haro y Guzmán, hraběte-vévodu Olivares, Francisca de Moura Corterreal y Melo, markýze de Castel Rodrigo, nebo Ramira Núñeze de Guzmán, vévodu Medina de las Torres.

Předchozí část komunikantů se z velké části kryla s následující, a to se španělskými vyslanci působícími ve Vídni. Diplomatická kariéra se ve druhé polovině 17. věku totiž oproti následujícímu století ještě zcela neustanovila. Z tohoto důvodu mnoho šlechticů volilo místo vyslance jako možný odrazový můstek k získání vysokých úřadů na královském dvoře nebo na četných místodržitelstvech v Evropě či v zámoří. Přesto však lze zaznamenat dva karierní diplomaty. Jednalo se o Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, a jeho syna Gaspara de Teves y Córdoba, druhého markýze de la Fuente. Platilo však, že místo řádného vyslance ve Vídni nevykonávali španělstí grandí, nýbrž jen hrabata a markýzové.¹⁰⁷

Další skupina osob, s níž Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval kontakt, se nevymezovala sociálně, nýbrž geograficky. Šlo o šlechtice působící ve Španělském Nizozemí. Hlavní pojítka Jana Adolfa ze Schwarzenberku s těmito jedinci představovala

¹⁰⁵ František Eusebius z Pöttingu před svou službou v Madridu spravoval v letech 1649 až 1664 úřad místokancléře Království českého. Také působil jako císařský tajný rada. Roku 1663 obdržel Řád zlatého rouna. Právě z jeho působení v Madridu se dochoval badatelsky velmi cenný deník. V něm několikrát dokonce výslovně zmínil přijetí dopisu od Jana Adolfa ze Schwarzenberku nebo udělení audience agentovi Andrésovi de Andrade. M. NIETO NUÑO (ed.), *Diario*.

¹⁰⁶ Již vymezeno v úvodu. U výše zmíněných osob se dochovala korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku v odlišném jazyce.

¹⁰⁷ J. HRBEK, *Hledat a nalézat*, s. 321.

osoba arcikníže Leopolda Viléma. Hrabě totiž jako jeho nejbližší důvěrník vyřizoval v této geografické oblasti mnoho záležitostí. Jednalo se například o vojenskou a finanční problematiku. Tu by za normální situace nejspíše nemusel řešit, neboť neodpovídala jeho úřadu na arciknížecím dvoře. Arcikníže Leopold Vilém ji patrně nechtěl svěřit nikomu pocházejícímu z Hispánské monarchie. Mohl za to pravděpodobně jeho konflikt s hrabětem Fuensaldaña.¹⁰⁸

Předposlední část komunikantů tvořili jedinci z církevního prostředí. Jan Adolf ze Schwarzenberku však prostřednictvím španělsky psaných dopisů neudržoval příliš kontakt s osobami tohoto stavu. V předkládané práci se proto hovoří pouze o Thomasovi de Sarria, arcibiskupovi z apulijského města Tarent, a jezuitovi Johannovi Eberhardovi Neidhardovi, zpovědníkovi španělské královny Marii Anny Rakouské. Komunikace právě s těmito osobnostmi blíže odhaluje náboženské přesvědčení samotného hraběte. Závěrečnou skupinu osob z komunikační sítě Jana Adolfa ze Schwarzenberku představovali agenti Leopolda Viléma, kteří působili v Madridu. Po smrti arciknížete Jan Adolf ze Schwarzenberku nad nimi převzal ochrannou ruku, neboť jako vykonavatel jeho závěti s nimi řešil věci spojené se smrtí arciknížete. Jednalo se o galicijského šlechtice Andrése de Andrade a Dominga Damisa de Torres.

Okruh osob, s nimiž Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval písemný kontakt, se v průběhu jeho života velice měnil. Styk lze rozdělit do pěti odlišných vývojových etap, jež je možné ohraničit důležitými životními milníky, jako například získkem určitého dvorského úřadu nebo změnou místa veřejného působení. Každý úsek proto představoval jistou změnu rovněž v komunikační síti šlechtice.

První období začalo vstupem mladého Schwarzenberka do služeb arciknížete Leopolda Viléma a vymezovalo se pobytem tohoto šlechtice v metropoli Španělského Nizozemí v letech 1647 až 1653. Hrabě ze Schwarzenberku se většinou jako vysoce postavený služebník na arciknížecím dvoře v Bruselu zabýval právě otázkami ohledně Španělského Nizozemí, války mezi Španělskem a Francií a povstání Frondy.¹⁰⁹ Hlavními komunikačními partnery se Janu Adolfovi ze Schwarzenberku v tomto období stali arcikníže Leopold Vilém, Francesco Carretto, markýz de Grana, jenž působil jako císařský diplomat v Madridu, a španělský šlechtic Alonso Pérez de Vivero y Menchaca, hrabě Fuensaldaña. Jan Adolf ze Schwarzenberku začal v této době také komunikovat

¹⁰⁸ R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 615-617.

¹⁰⁹ SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

s vlivnými osobnostmi madridského královského dvora, jako například s Luisem Mendézem de Haro y Guzmán, hrabětem-vévodou Olivares.¹¹⁰

Další úsek života syna Adama II. ze Schwarzenberku započal jeho odjezdem z Bruselu roku 1653 a přesídlením nejprve do Řezna a následně do Vídně. Pro tuto dobu bylo charakteristické odloučení hraběte ze Schwarzenberku od svého pána Leopolda Viléma. Síť komunikačních partnerů se však od předchozího působení v Bruselu příliš nezměnila. Většina korespondence probíhala s arciknížetem Leopoldem Vilémem, jeho poddanými a hrabětem Fuensaldaña. Rovněž téma vzájemných psaní zůstalo stejné. Z tematického hlediska se však do korespondence dostaly otázky ohledně finančních problémů způsobených špatnou ekonomickou politikou Španělské monarchie a řešení dluhů vniklých nákladným způsobem života Leopolda Viléma. Jelikož se Jan Adolf ze Schwarzenberku již osobně neúčastnil veřejného dění ve Španělském Nizozemí, byl o něm alespoň zprostředkovaně podrobně informován. Toto období bylo rovněž charakteristické celkovým útlumem korespondence s komunikanty z Pyrenejského poloostrova.¹¹¹

Třetí etapu života hraběte ze Schwarzenberku lze vymezit příjezdem arciknížete Leopolda Viléma do Vídně roku 1656 a jeho smrtí na podzim 1662. V tomto údobí se Jan Adolf ze Schwarzenberku většinou zabýval volbou nového římsko-německého císaře. Komunikační síť se geograficky rozšířila a došlo k větší stratifikaci adresátů. Hrabě ze Schwarzenberku započal komunikaci s předními madridskými dvořany, jako byli Gaspar de Bracamonte Guzmán, hrabě Peñaranda, nebo Gaspar de Teves y Tello de Guzmán, markýz de la Fuente. Tato kvalitativní změna souvisela se ziskem úřadu nejvyššího hofmistra Leopolda Viléma. Jan Adolf ze Schwarzenberku se díky tomu stal rovnocenným partnerem zmíněných šlechticů, jenž představoval v očích svých komunikantů vlivného přímluvce u arciknížete působícího v metropoli podunajské monarchie. Frekvence výměny vzájemných dopisů v tomto období do konce padesátých let 17. věku výrazně vzrostla. Naopak v následujících letech jejich četnost zřetelně poklesla.

Čtvrtá fáze započala vstupem hraběte ze Schwarzenberku do služeb Leopolda I. roku 1662. Za konečný mezník této epochy lze považovat zisk úřadu prezidenta říšské dvorské rady v roce 1671. V této době Jan Adolf ze Schwarzenberku vystupoval již jako skutečný pán nad výše zmíněnými císařskými agenty, neboť až nyní započala jejich

¹¹⁰ Tamtéž, fasc. 369.

¹¹¹ Tamtéž, fasc. 369-370.

společná komunikace. Komunikační síť se geograficky rozšířila a pokrývala Pyrenejský i Apeninský poloostrov. Syn Adama II. ze Schwarzenberku se mohl rovněž pochlubit kontakty z oblasti Španělského Nizozemí nebo Anglického království.¹¹² Hlavní komunikační partneři byli povětšinou španělští grandí, tudíž jedinci z nejurozenějších a nejbohatších rodů Hispánské monarchie, dále vyslanci původem z Iberského poloostrova ve Vídni nebo Benátkách a císařští informátoři působící v Madridu. Nejčastější adresáty představovali císařský agent Andrés de Andrade, Ramiro Núñez de Guzmán, vévoda Medina de las Torres, a Gaspar de Teves y Guzmán, markýz de la Fuente, se svým synem Gasparem de Teves y Córdoba. Syn Adama II. ze Schwarzenberku byl informován o dění v Madridu i celé Hispánské monarchii. K nejdůležitějším tématům patřily války Španělska s Francií a Portugalskem, řešení dluhů arciknížete Leopolda Viléma, odškodnění jeho poddaných za vykonanou službu nebo chystaný sňatek mezi infantkou Markétou Terezou a císařem Leopoldem I. Četnost dochovaných vzájemných dopisů byla ze všech sledovaných období nejvyšší.¹¹³

Poslední údobí života Jana Adolfa ze Schwarzenberku lze časově vymezit roky 1671 až 1683, od zisku úřadu prezidenta říšské dvorské rady do jeho smrti. Stárnoucí šlechtic si v tomto období získal na císařském dvoře značný vliv. Pro komunikanty se stal žádaným nejen pro svou moc spojenou s vlivným úřadem prezidenta říšské dvorské rady, nýbrž i pro svůj blízký vztah k císaři Leopoldovi I. Jan Adolf ze Schwarzenberku díky zisku knížecího titulu vystupoval v korespondenci se španělskými komunikanty již jako rovný nebo výše postavený partner. Hlavními příjemci dopisů se stali císařský agent působící v Madridu Domingo Damisa de Torres, Nicolás de Guzmán y Carafa, vévoda de Sabbioneta, Pablo Vincenzo Spínola Doria, markýz de los Balbases, nebo již výše zmíněný markýz de la Fuente.¹¹⁴ Vzájemné korespondenci dominovala témata jako spory o vévodství Sabbioneta, panství Bardi a Compiano a francouzsko-nizozemská válka. Jan Adolf ze Schwarzenberku rovněž v písemném styku řešil vnitropolitické problémy Španělské monarchie, jež započaly smrtí Filipa IV. roku 1665 a pokračovaly během vlády Karla II.¹¹⁵

¹¹² Jednalo se například o španělského vyslance v Londýně Pedra Ronquillo Briceño. K tomu blíže kapitola *Španělští vyslanci ve Vídni*.

¹¹³ Tamtéž, fasc. 369.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

Španělská korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku – forma a struktura

Osobní korespondence tvořila významnou náplň privátní oblasti interpersonálních vztahů předmoderního šlechtice. Samotná raně novověká korespondence se skládala z pěti základních částí, jež vycházely z klasické rétoriky. Tvořilo ji *salutatio*, *exordium*, *naratio*, *petitio* a *conclusium*. Úvodní a závěrečná fáze, *salutatio* a *conclusium*, se vyznačovaly jako jediné pevně danou formou.¹¹⁶ Již v průběhu 16. století se v Hispánské monarchii začala vydávat první královská nařízení o vhodné titulatuře osob. V podstatě se jednalo o příručky, jež obsahovaly návod na správné psaní dopisu včetně konkrétních příkladů.¹¹⁷ V ústním projevu i v písemnostech předepisovaly způsob oslovování jedinců z urozené vrstvy předmoderní společnosti.¹¹⁸

Oslovení adresáta se stanovovalo bez citace titulů a ve většině zkoumaných epistolografických pramenů ho tvořila zkratka *Excmo. Sr. – Excelentísimo Señor (Jeho Excelence, Velectěný pane)*. Původně se jednalo o oslovení španělských grandů, vyslanců, ministrů, členů státních rad a vojenských generálů.¹¹⁹ Později se však zmíněná titulace využívala i pro urozené z nižší šlechty. Většina komunikantů stejným způsobem oslovovala Jana Adolfa ze Schwarzenberku v době, kdy disponoval hraběcím titulem, ale také později, kdy ho Leopold I. povýšil do knížecího stavu. V krajním případě byl syn Adama II. ze Schwarzenberku dokonce titulován složeným *Ilmo. y Excmo Sr. – Ilustrísimo y Excelentísimo Señor (Jeho Milost a Excelence, Velevážený a velectěný pane)*.¹²⁰ Alonso Pérez de Vivero y Menchaca, hrabě Fuensaldaña, oslovoval Jana Adolfa ze Schwarzenberku oproti ostatním komunikantům z Pyrenejského poloostrova odlišně. Využíval zkratku *V.I. – Vuestra Ilustrísima (Vaše milost)*.¹²¹ Šlo o prerogativum určené pro urozené osoby, jež se nemohly pochlubit hodností španělského granda.¹²² Nicméně

¹¹⁶ P. MAREK (ed.), *Svědectví*, s. 25.

¹¹⁷ Např. Juan PÁEZ DE VALENZUELA Y CASTILLEJO, *Nuevo estilo y formulario de escribir cartas misivas y responder a ella*, b. m. 1630; Antonio de TORQUEMADA, *Manual de escribientes*, b. m. 1574.

¹¹⁸ Milena HAJNÁ, *Pragmatika španělského krále Filipa II. z roku 1586 o titulatuře osob a její vztah k českému prostředí*, Miscellanea. Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny České republiky 17, 2001-2002, s. 56-58.

¹¹⁹ Raymundo SALA, *Reglas de la buena crianza civil y christiana: utilissimas para todos y singularmente para los que cuidan de la educacion de los niños, à quienes las deberán explicar, inspirandoles insensiblemente su práctica en todas ocurrencias*, Barcelona 1767.

¹²⁰ Dopis Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹²¹ Blíže nedatované listy Alonsa Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Tamtéž, fasc. 370.

¹²² M. HAJNÁ, *Pragmatika*, s. 59-60.

z pohledu hraběte Fuensaldaña coby nepřítele Jana Adolfa ze Schwarzenberku toto oslovení působilo méně uctivě.¹²³ Luis Mendéz de Haro, hrabě-vévoda Olivares, nepoužíval žádného oslovení svého komunikanta. Vždy svá psaní započal znamením kříže. Tento symbol evokující španělskou religiozitu lze považovat za pozůstatek invokační formule.¹²⁴

Aby se Jan Adolf ze Schwarzenberku v takto složité situaci lépe orientoval, vedl si seznamy osob, s nimiž komunikoval. U každé z nich si předepsal správnou formu oslovení.¹²⁵ Tím předešel možným problémům, jež by vznikly při špatné titulatuře. Lze předpokládat, že osoby, u nichž si nadepsal správné oslovení, stály v jeho komunikační síti výše než ostatní. Hrabě ze Schwarzenberku využíval v naprosté většině tří typů oslovení. To záviselo především na sociálním postavení jeho komunikanta. Do první skupiny se řadili vládnoucí příslušníci habsburského rodu. Španělský král musel být titulován slovem *Señor*, přičemž hrabě ze Schwarzenberku jen dodržoval předepsanou normu.¹²⁶ Další kategorii tvořilo pestré spektrum urozených osob pohybujících se ve světském prostředí. Jednalo se o nejvyužívanější a již výše zmíněné oslovení *Excelentísimo Señor*. Jan Adolf ze Schwarzenberku touto formou tituloval císařského vyslance v Madridu,¹²⁷ španělského granda,¹²⁸ nebo ovšem také méně urozeného šlechtice.¹²⁹ Třetí skupina, která se dále hierarchicky dělila, se skládala z duchovních osob. Arcibiskupy a biskupy Jan Adolf ze Schwarzenberku tituloval slovním spojením *Ilmo. y Revmo Sr. – Ilustrísimo y Reverendísimo Señor (Velevážený a velebný pane)*.¹³⁰ Nicméně z pohledu hraběte ze Schwarzenberku se jednalo až o přílišnou zdvořilost, neboť nebylo nutné využívat složené oslovení.¹³¹

Další úsek korespondence tvořilo *exordium*, jakýsi úvod, jenž se neřídil žádnou pevnou normou.¹³² Ve schwarzenberské korespondenci se většinou skládal z oznámení o

¹²³ P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 188.

¹²⁴ Stanislav LUSKA, *Španělská korespondence Adama z Ditrichštejna*, Brno 2014, s. 14 (Diplomová práce).

¹²⁵ SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 376.

¹²⁶ M. HAJNÁ, *Pragmatika*, s. 59. Srov. dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku Filipu IV. z 17. září 1653. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2183.

¹²⁷ Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Francescu Carrettovi, markýzi de Grana, z 11. září 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

¹²⁸ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Ramiru Núñezovi de Guzmán, vévodovi Medina de las Torres, z 2. září 1666. Tamtéž, fasc. 369.

¹²⁹ Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku hraběti Carlosovi Trasoldo z 29. května 1679. Tamtéž.

¹³⁰ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Thomasovi de Sarria z 12. června 1657. Tamtéž.

¹³¹ J. PÁEZ DE VALENZUELA Y CASTILLEJO, *Nuevo estilo*, s. 37.

¹³² P. MAREK (ed.), *Svědectví*, s. 27.

obdržení předešlého psaní od svého komunikanta. Prostřednictvím toho lze vystopovat frekvenci vzájemných dopisů, zvláště těch, které se do dnešní doby již nedochovaly. Autor psaní v této části rovněž vyjadřoval adresátovi své díky za prokázanou milost a náklonost, jíž se mu od něj dostalo.¹³³ Důležitou roli zde hrála i odpověď a ujištění o pokračování přátelského nebo jiného vztahu. V exordiu se rovněž mohl nacházet stručný důvod sepsání dopisu a krátká rekapitulace předešlého psaní, na něž autor reagoval.¹³⁴ Tím autor ve skutečnosti ujišťoval svého komunikanta, že jeho dopis skončil ve správných rukou. Lze se však setkat také s případy, kdy se pisatel omlouval za pozdní odpověď nebo uvedl osobu, jež mu psaní předala. Adresát častokrát v této části oceňoval zprávy o dobrém zdraví svého komunikanta.¹³⁵

Prostřední a nejrozsáhlejší část představuje *naratio*. To poskytuje badateli nejvíce přímých informací, neboť se ve své podstatě jedná o hlavní obsahovou náplň samotného psaní. Z této části lze vyčíst, jak jednotliví adresáti pohlíželi na dané historické události, jež se odehrály v druhé polovině 17. věku. Tato fáze textu určovala komunikační záměr pisatele i smysl psaní. Právě její analýza tvoří hlavní část předkládané diplomové práce. Dle formulace sdělení se mohlo jednat například o oznámení, radu, prosbu, nabídku, poděkování nebo výtku.¹³⁶ V případě Jana Adolfa ze Schwarzenberku a jeho španělské korespondence se hlavním tématem stávaly politické a ekonomické záležitosti. Primární komunikační cíl představovalo oznámení, prosba a poděkování.

Předposlední úsek – *petitio* – většinou vyplňovaly formule, jež se vztahovaly k Bohu a ukončovaly hlavní část dopisu. Tyto fráze tvořily jakýsi pozdrav, neboť korespondenti přáli svým protějškům pevné zdraví. *Petitio* na závěr obsahovalo informace o místě lokace odesílatele a datu sepsání.¹³⁷ Datum se uvádělo v dnešní podobě prostřednictvím dne a měsíce. Císařský agent v Madridu Andrés de Andrade využíval formule „*Con la salud y felicidades que sus criados deseamos*“ (*Se zdravím a potěšením,*

¹³³ Např. koncept listu Jana Adolfa za Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Tello de Guzmán, markýzi de la Fuente, z 8. listopadu 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹³⁴ Např. v konceptu z 8. listopadu roku 1656 dokonce Jan Adolf ze Schwarzenberku sumarizoval předešlý dopis Estebana de Gamarra y Conteras v délce jednoho odstavce. V něm španělský šlechtic nařknul hraběte ze Schwarzenberku z ignorování jeho zpráv. Hrabě ze Schwarzenberku svou rekapitulací zdůraznil závažnost celé situace a připravil si tím svou obranu. Tamtéž. O tom více kapitola *Osoby působící ve španělském Nizozemí*.

¹³⁵ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 29. srpna 1657. Tamtéž.

¹³⁶ Jana VOJTÍŠKOVÁ, *Písemná komunikace mezi českými královskými městy v době předbělohorské na příkladu Nového Města pražského a polabského pětiměstí*, Praha 2011, s. 29.

¹³⁷ P. MAREK (ed.), *Svědectví*, s. 27.

jak vaši služebníci přejeme) nebo zkrácenou verzi „*como sus criados deseamos*“ (*jak vaši služebníci přejeme*).¹³⁸ Jeho nástupce v úřadu Domingo Damisa de Torres se loučil s hrabětem složenější frází „*Guarde y prospere la ex[celentísi]ma persona de V[uestra Excelencia] en su mayor grandeza como sus criados deseamos y hemos menester*“ (*Nechť [Bůh] ochraňuje a požehná velectěnou osobu Vaší Excellence ve své vznešenosti, jak vaši služebníci přejeme a máme zapotřebí*).¹³⁹

Sám Jan Adolf ze Schwarzenberku však uváděl rozdílné fráze. V padesátých letech 17. věku používal „*Guarde Dios a VS muy largos años con la salud y desseo*“ (*Nechť Bůh ochraňuje Vaše panstvo po mnoho let se zdravím, přeji*). Tuto formuli uvedl v korespondenci s úředníkem španělské státní rady.¹⁴⁰ Zcela odlišná pak byla varianta určená pro krále, kde se jednalo o předepsanou frází.¹⁴¹ To však hraběti ze Schwarzenberku nebránilo oscilovat mezi více formami. Využil například rozloučení „*V[uestra] M[aj]ag[esta]d cuya Real persona guarde Dios como la christianidad ha menester*“ (*Bůh rač zachovati katolickou královskou osobu Vašeho Majestátu, jak má křesťanstvo zapotřebí*).¹⁴² V druhém případě to obměnil na „*G[uar]de Dios la cat[ó]lica real persona de V[uestra] M[aj]ag[esta]d como la Cristiandad ha menester*“.¹⁴³ Toto rozloučení však mělo přes odlišný slovosled stejný význam jako předchozí.

Ačkoliv závěrečná část dopisů – *conclusium* – byla rovněž předepsána, vyskytovala se zde větší variabilita. Podle dobových příruček se měla zakončit frázemi, jež odpovídaly symbolickému políbení rukou jako „*B.L.M. de V. Exc.*“ (*Beso la Mano de Vuestra Excelencia*)(*Ruku líbám Vaší Excelenci*) nebo „*B.L.M. de V.S. su más rendido, o afecto, u obligado servidor*“ (*Ruku líbám Vašemu panstvu, váš nejoddanější nebo nejzavázanější nebo nejponíženější služebník*). Oslovení se měnilo v závislosti na tom, zda se jednalo o vyšší šlechtu nebo nižší.¹⁴⁴ Pisatel si též směl vybrat vhodné adjektivum, které měnilo různé formy, jako například *afecto* nebo *rendido*. Ještě před podpisem daného šlechtice, jenž mohl doprovázet titul, předcházela krátká fráze stylu „*su más*

¹³⁸ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 7. října 1665. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹³⁹ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. března 1669. Tamtéž.

¹⁴⁰ Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080.

¹⁴¹ M. HAJNÁ, *Pragmatika*, s. 59.

¹⁴² Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2183.

¹⁴³ Dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku králi Filipu IV. z 16. května 1653. Tamtéž, legajo 2080.

¹⁴⁴ R. SALA, *Reglas*. Termínem *servidor* (*služebník*) se v raně novověké španělštině označovaly osoby stojící v nerovném klientském postavení vůči svému patronovi. Nicméně v těchto frázích se jednalo o pouhou stylizaci. To platilo i v mnoha případech, kdy se tento pojem nacházel v jiných částech dopisu. Srov. P. MAREK, *Pernštejnské ženy*, s. 118.

obligado servidor“ (váš nejzavázanější služebník). Téměř každý dopisovatel však využíval trochu odlišné rozloučení. Například Nicolás de Guzmán y Carafa, vévoda de Sabbioneta, volil „*B.L.M. de V.E. su mayor servidor*“ (Ruku líbám Vaší Excelenci, váš největší služebník) nebo „*su mas verdadero servidor*“ (Váš nejopravdivější služebník). Jan Adolf ze Schwarzenberku upřednostňoval „*Guarde Dios a V.M. como deseo*“ (Necht' Bůh ochraňuje Vaši Milost tak, jak přeji)¹⁴⁵ nebo „*Dios guarde a VE los muchos y felices años que le desseo*“ (Necht' Bůh ochraňuje Vaší Excelenci po mnoho šťastných let tak, jak Vám přeji).¹⁴⁶ Andrés de Andrade se s Janem Adolfem ze Schwarzenberku loučil formulí „*B.L.M. de V.E. su fiel criado*“ (Ruku líbám Vaší Excelenci, váš věrný sluha).¹⁴⁷ Tím poukazoval na nerovný vztah obou komunikantů.

Nemalou část epistolografických pramenů, jež se dochovaly v pozůstalosti Jana Adolfa ze Schwarzenberku, tvoří gratulace k vánočním svátkům a novému roku. Hrabě jich během svého života zaslal stovky, a ještě větší počet jich obdržel.¹⁴⁸ Na první pohled se může zdát, že blahopřání nemohou přinést badateli žádné užitečné informace, že se jedná jen o silně stylizované dopisy s opakujícími se frázemi. Opak je však pravdou, studiem těchto pramenů lze rekonstruovat pomyslnou sociální hierarchii a význam jednotlivých adresátů v komunikační síti Jana Adolfa ze Schwarzenberku. Z doručených přání lze naopak vyčíst, jak důležitým se syn Adama II. ze Schwarzenberku jevil v očích svých korespondentů.

Novoroční blahopřání se držela jistého vzoru. Odesílatel ve svém dopise dodržoval dané zdvořilostní fráze, přál hodně zdraví do příštích let a boží ochranu. Rovněž se ptal na zdraví dané osoby.¹⁴⁹ Zvýšená starost ohledně zdravotního stavu svého komunikanta souvisela se zvyky, jež se praktikovaly na španělském královském dvoře.¹⁵⁰ Tyto silně stylizované fráze, ačkoliv urození jedinci je ne vždy brali jen jako formalitu, přispívaly k upevnování „dobrého přátelství“.¹⁵¹ Jan Adolf ze Schwarzenberku ve svých přáních, která většinou psal v italštině, neopomněl popřát svému komunikantovi k jeho

¹⁴⁵ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 21. října 1665. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹⁴⁶ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Cortereal y Melo, markýzi de Castel Rodrigo, z 15. července 1657. Tamtéž.

¹⁴⁷ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. června 1665. Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž, fasc. 369-370.

¹⁴⁹ Výběrově koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Domingovi Damisa de Torres z 3. ledna 1674; přání Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. prosince 1681. Tamtéž, fasc. 369.

¹⁵⁰ V. DE CRUZ MEDINA, *Korespondence Anny z Ditrichštejna*, s. 128-129.

¹⁵¹ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 240.

úspěchům a poděkovat mu za všechny prokázané laskavosti.¹⁵² Hlavním cílem těchto blahopřání bylo pozdravit svého adresáta, potvrdit trvalý přátelství i náklonnost vůči němu a také se připomenout.¹⁵³

Z dochovaného počtu konceptů těchto přání Jana Adolfa ze Schwarzenberku lze rovněž přibližně určit, jakému adresátu věnoval větší pozornost a zda si ho více vážil. To je možné vypočítat na každoročních blahopřáních k Vánocům a novému roku, jež tento šlechtic zasílal velmi omezenému počtu osob.¹⁵⁴ Většinou je rozesílal až po vánočních svátcích, během ledna a v několika případech dokonce až v únoru.¹⁵⁵ Naopak těm jedincům, na které si našel čas a zaslal jim přání již v druhé polovině prosince, věnoval větší pozornost a v jeho komunikační síti stáli nejvýše.¹⁵⁶ Rovněž lze vysledovat, že Jan Adolf ze Schwarzenberku císařským agentům působícím na Pyrenejském poloostrově, Andrésovi de Andrade a Domingovi Damisa de Torres, sice zasílal přání nejpozději, ale každoročně.¹⁵⁷ Ve většině případů se jednalo o pouhé zdvořilostní odpovědi. Hrabě totiž na blahopřání výhradně odpovídal. Z tohoto důvodu se dochovaly pouze koncepty datující se až z období po vánočních svátcích.¹⁵⁸ To potvrzovalo skutečnost, že ačkoliv si Jan Adolf ze Schwarzenberku vážil těchto kontaktů, vystupoval v nich jako výše postavený jedinec, což také dával najevo. Právě zmínění agenti se naopak snažili zachovat jeho přízeň a vždy mu přáli s velkým časovým předstihem.

¹⁵² Koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Córdoba, markýzi de la Fuente, z 27. prosince 1671 nebo koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Pablu Vincenzovi Spínola Doria, markýzovi de los Balbases, ze 14. ledna 1683. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹⁵³ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 336-337.

¹⁵⁴ Jan Adolf ze Schwarzenberku zasílal pravidelně alespoň tři roky po sobě novoroční blahopřání pouze pěti osobám pocházejícím z Hispánské monarchie. Jednalo se o oba jeho agenty působící v Madridu Andrése de Andrade a Dominga Damisa de Torres. Dále šlo o markýze de la Fuente, otce Gaspara de Teves y Tello de Guzmán i syna Gaspara de Teves y Córdoba a nakonec Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases. Ostatním komunikantům posílal hrabě ze Schwarzenberku gratulace buď nepravidelně, nebo v menším počtu. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹⁵⁵ Koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Domingovi Damisa de Torres z 3. února 1678; koncept přání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Isidorovi Angulo z 2. února 1679. Tamtéž.

¹⁵⁶ Syn Jana Adolfa ze Schwarzenberku, Ferdinand Vilém Eusebius, si dokonce vedl mezi léty 1685 a 1703 seznamy vybraných jedinců, jimž zasílal vánoční blahopřání. K tomu více R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 336.

¹⁵⁷ To bylo rovněž dáno skutečností, že s těmito jedinci hrabě udržoval nejčilejší spojení. Blahopřání ve většině případů proto netvořilo hlavní komunikační záměr, nýbrž psaní jen doplňovalo. Na druhou stranu Andrés de Andrade i Domingo Damisa de Torres adresovali hraběti jen blahopřání. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

¹⁵⁸ Výběrově koncepty listů Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 26. prosince 1663 a prosince 1665; koncepty listů Jana Adolfa ze Schwarzenberku Domingovi Damisa de Torres z 3. ledna 1681, 20. ledna 1680, 5. ledna 1679 a 3. února 1678. Tamtéž.

U výše postavených jedinců hrabě ze Schwarzenberku zasílal svá přání dříve. Vlivnému grandu Ramirovi Núñezovi de Guzmán, vévodovi Medina de las Torres, tak učinil již 10. prosince.¹⁵⁹ Jednalo se však o výjimku, neboť poměrně vlivným šlechticům jako Baltasarovi de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběti Castellar, nebo Gasparovi de Teves y Tello de Guzmán, markýzovi de la Fuente, i jeho synovi Gasparovi de Teves y Córdoba odesílal blahopřání až v druhé polovině prosince.¹⁶⁰

Jan Adolf ze Schwarzenberku si rovněž vedl seznamy omezeného okruhu osob, jimž pravidelně a pokud možno s předstihem posílal vánoční a novoroční blahopřání. V těchto soupisech se kromě většinového zastoupení urozenců pocházejících z podunajské monarchie a Římsko-německé říše nacházeli také jedinci z Hispánské monarchie.¹⁶¹ Lze se domnívat, že s lidmi, s nimiž si hrabě ze Schwarzenberku vzájemně a každoročně vyměňoval blahopřání, udržoval pevný přátelský vztah.¹⁶²

Mimo zmíněných seznamů osob si hrabě ze Schwarzenberku vytvářel písemné předlohy těchto přání. Ty vycházely ze vzorů vydávaných dobovými příručkami. Kromě správného psaní dopisů předepisovaly rovněž modely vánočních blahopřání a odpovědí na ně.¹⁶³ Seznamy osob byly určeny pro konkrétní jedince nebo dokonce celé sociální skupiny. Jan Adolf ze Schwarzenberku také rozlišoval, z které země nebo jazykové oblasti daný adresát pocházel. Z tohoto důvodu měl k dispozici blahopřání k vánočním svátkům a novému roku v němčině, italštině, francouzštině, španělštině i latině. Nejdůležitější roli však hrálo sociální postavení urozence, neboť podle toho Jan Adolf ze Schwarzenberku měnil formální části textu. V jeho pozůstalostech lze najít vzory určené jen pro císaře Leopolda I.,¹⁶⁴ jeho choť Eleonoru Magdalenu Falcko-Neuburskou,

¹⁵⁹ Koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Ramiru Núñezovi de Guzmán, vévodovi Medina de las Torres, z 10. prosince 1665. Tamtéž.

¹⁶⁰ Koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Baltasarovi de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběti Castellar, z 23. prosince 1673 a 28. prosince 1670; koncept listů Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Córdoba, markýzi de la Fuente, z 24. prosince 1672 a 27. prosince 1671; koncept blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Tello de Guzmán, markýzovi de la Fuente, z 30. prosince 1674 a 25. prosince 1673. Tamtéž.

¹⁶¹ Tamtéž, fasc. 376.

¹⁶² V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 240-241.

¹⁶³ J. PÁEZ DE VALENZUELA Y CASTILLEJO, *Nuevo estilo*. Do tohoto typu korespondence by se mohla zařadit rovněž blahopřání k narozeninám, narození potomka či ke svatbě, případně kondolenční listy. Jan Adolf ze Schwarzenberku měl k dispozici také vzory pro tato psaní určené pro osoby pocházející z podunajské monarchie a Římsko-německé říše. Nicméně kvůli nedostatečně dochované pramenné základně nelze plně dokázat, zda je zasílal i jedincům z Pyrenejského poloostrova. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 376.

¹⁶⁴ Tamtéž.

arciknížete Leopolda Viléma, kardinály katolické církve¹⁶⁵, španělské grandy¹⁶⁶ nebo španělské vyslance.¹⁶⁷ Na první pohled je zřejmé, že skupina kontaktů, již hrabě ze Schwarzenberku zasílal blahopřání, patřila k širokému spektru urozené společnosti.¹⁶⁸

V případě, že by syn Adama II. ze Schwarzenberku neodeslal své přání jako první, ale naopak ho obdržel, vedl seznam vzorů možných odpovědí.¹⁶⁹ Ty sledovaly stejný cíl i kritérium a rovněž vycházely z dobových příruček.¹⁷⁰ Ačkoliv měl hrabě ze Schwarzenberku k dispozici španělsky i italsky psaný vzor vánočního a novoročního blahopřání¹⁷¹ a také model odpovědi, plně je zcela nevyužil. Aplikoval vždy jen vhodné části, jež odpovídaly sociálnímu statutu příjemce.¹⁷²

Sémantické vymezení kategorie pánů a přátel a instituce patronátu v korespondenci Jana Adolfa ze Schwarzenberku

Mezi kategorií „pánů a přátel“ raně novověcí šlechtici počítali okruh jedinců, jenž se skládal z pokrevního i nepokrevního příbuzenstva, urozených sousedů z blízkého i vzdáleného okolí a dalších osob.¹⁷³ S tím také souvisela kategorie „dobrého přátelství“. Vzájemná interakce s těmito jedinci se musela rovněž držet přesně zažitých vzorců chování. Přátelé tvořili v komunikačních sítích urozců přední místa. Jednalo se o rovnocenné partnery, jež si vyměňovali důvěrné a spolehlivé zprávy nebo se vzájemně podporovali.¹⁷⁴

Další skupinu komunikantů tvořili agenti, kteří stáli v nerovném vztahu ke svému pánovi – Janu Adolfovi ze Schwarzenberku.¹⁷⁵ Dlouhodobě je spojovala pouta vzájemné

¹⁶⁵ Dochoval se například vzor blahopřání pro kardinála Johanna Eberharda Neidharda z roku 1682. Tamtéž.

¹⁶⁶ V pozůstalosti Jana Adolfa ze Schwarzenberku se dochoval španělsky psaný vzor přání pravděpodobně určený pro Ramira Núñeze de Guzmána, vévodu Medinu de las Torres, a italsky koncipovaný pro Pabla Vincenza Spínolu Doriu, markýze de los Balbases. Jan Adolf ze Schwarzenberku s oběma šlechtici udržoval písemný kontakt. Tamtéž. Blíže o tom následující kapitoly.

¹⁶⁷ Dochoval se například vzor blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku z roku 1682 pro Gaspara de Teves y Córdoba, markýze de la Fuente. Tamtéž.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ J. PÁEZ DE VALENZUELA Y CASTILLEJO, *Nuevo estilo*.

¹⁷¹ Např. z roku 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 376.

¹⁷² Jan Adolf ze Schwarzenberku částečným ignorováním předepsaných blahopřání dodával do svých gratulací jistý osobní prvek. Tamtéž.

¹⁷³ V. BŮŽEK, „Páni a přátelé“, s. 233-234.

¹⁷⁴ J. HRBEK, *Hledat a nalézat*, s. 321.

¹⁷⁵ Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 257-258.

prospěšnosti.¹⁷⁶ Zpravidla jimi byli jedinci z nižší šlechty. Jejich hlavní výhodou představovalo kromě osobních dovedností a profesionálních kvalit především jejich umístění v konkrétní lokalitě či přítomnost u dvora. Šlechtic si směl svého informátora koupit nebo získat prostřednictvím předchozí pomoci a jeho závazáním, například ziskem vytuouženého úřadu.¹⁷⁷ Rovněž mu mohl zařídit výhodný sňatek, pomoci jeho synům či jiným příbuzným nebo ho podpořit při nějakém konfliktu. Klient na druhou stranu poskytoval svému pánovi rady a informace nebo ho vojensky bránil.¹⁷⁸ Vztah patrona a klienta se zakládal na vzájemné důvěře a věrnosti, jež měly zásadní význam. Bez nich by takový poměr nemohl existovat.¹⁷⁹ Instituce patronátu a dobrého přátelství představovaly nedílnou součást životního stylu nejurozenější vrstvy raně novověké společnosti. Tyto nestabilní vztahy podléhaly společenským a politickým proměnám. Proto bylo nutné je neustále rozvíjet a upevňovat.¹⁸⁰

Kategorie pánů a přátel se na stránkách korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku s osobami z Hispánské monarchie vyskytovala ve velmi omezené míře. To bylo samozřejmě dáno tím, že autor předkládané práce analyzoval pouze úřední korespondenci šlechtice. Nicméně zmíněnou kategorii lze alespoň částečně charakterizovat. Z předchozích výzkumů vyplývá, že se tento okruh jedinců skládal z pokrevního i nepokrevního příbuzenstva, sousedů a přátel.¹⁸¹ Tato možnost se však v případě Jana Adolfa ze Schwarzenberku vylučuje, neboť síť příbuzných osob pocházela výhradně z Římsko-německé říše. Rovněž lze vyřadit kritérium shodného teritoriálního původu, jež by se mohlo aplikovat jen v omezené míře na oblast Španělského Nizozemí.

Ačkoliv Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval po celý svůj život mnoho kontaktů, jen málo z nich se mohlo řadit opravdu mezi přátele. V případě osob pocházejících ze Španělské monarchie to platilo obzvláště.¹⁸² Hlavní důvod tak malého počtu samozřejmě hrála geografická vzdálenost. Další problém představoval osobní vztah hraběte k Hispánské monarchii a špatné zkušenosti se španělskými šlechtici během

¹⁷⁶ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť knížete*, s. 334.

¹⁷⁷ S. KETTERING, *Patrons*, s. 3-5.

¹⁷⁸ José María IMÍZCOZ BEUNZA, *Las relaciones de patronazgo y clientelismo declinaciones de la desigualdad social* in: José María Imízcoz Beunza – Andoni Artola Renedo (edd.), *Patronazgo y clientelismo en la monarquía hispánica (siglos XVI-XIX)*, Bilbao 2016, s. 26-27.

¹⁷⁹ José MARTÍNEZ MILLÁN, *Introducción: la investigación sobre las élites de poder*, in: týž (ed.), *Instituciones y élites de poder en la monarquía hispana durante el siglo XVI*, Madrid 1992, s. 21-22.

¹⁸⁰ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 334.

¹⁸¹ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 233-234.

¹⁸² SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369-372.

krátkého působení v Madridu a Bruselu.¹⁸³ Přesto však existují jisté indicie, jež by napovídaly, že Jan Adolf ze Schwarzenberku cítil k určitým jedincům náklonnost. Jistý znak zvýšené náklonnosti hraběte ze Schwarzenberku k osobám pocházejícím z Hispánské monarchie představovala větší sdílnost zpráv, které patřily do privátní oblasti života. Vyskytovala se zde určitá slova a slovní spojení, jež se v korespondenci s ostatními komunikanty neobjevovala.¹⁸⁴

V dochované epistolografii Jana Adolfa ze Schwarzenberku se explicitně slovo *amigo* (*přítel*) příliš nevyskytovalo. Tento termín využíval v největší míře Francesco Carretto, markýz de Grana, jenž při loučení sám sebe označoval jako Schwarzenberkův přítel. Ačkoliv se mohlo jednat o stylizaci autora psaní, mezi oběma muži pravděpodobně panoval přátelský vztah.¹⁸⁵ Nicméně přátelství mělo pro raně novověkého člověka rozdílný význam než pro dnešního. Na zmíněný vztah se nepohlíželo jako na emotivně vyhraněný pocit sounáležitosti, nýbrž jako na jistý očekávaný způsob chování ve společenském styku, jež určovaly ritualizované postupy.¹⁸⁶ Francesco Carretto, markýz de Grana, využil termín *amigos* (*přátelé*) i v rozdílném smyslu, když uvedl „...*Criados y Amigos de VE [Jana Adolfa ze Schwarzenberku]...*“.¹⁸⁷ Mínil tím pravděpodobně nejbližší služebnictvo hraběte ze Schwarzenberku.

Ve zcela odlišném významu použil výraz *amigo* Gaspar de Bracamonte Guzmán, hrabě Peñaranda. Roku 1660 označil jistého kardinála, pravděpodobně Julese Mazarina, za jejich společného přítele. Nejspíše tím mínil, že se jednalo o osobu se shodnými názory, jež byla nakloněná dohodě o míru mezi Švédskem a Polsko-litevskou unií.¹⁸⁸ Další adresát Jana Adolfa ze Schwarzenberku, Francisco de Moura Corterreal y Melo, markýz de Castel Rodrigo, označil vztah k hraběti jako *amistad* (*přátelství*). Tímto

¹⁸³ R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 615-617.

¹⁸⁴ Nicméně také zde hrozí riziko, že se jednalo o pouhou stylizaci autora psaní, jenž chtěl uměle zdůraznit hluboký vztah k Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Mohlo tak nastat v případě, že ho daný jedinec o něco žádal.

¹⁸⁵ Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. srpna 1650. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370. K tomu více kapitola *Císařští vyslanci v Madridu*; R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 67, 69.

¹⁸⁶ Z. VYBÍRAL, *Politická komunikace*, s. 268.

¹⁸⁷ „*Y entrambos hechuras de su Alteza [Leopolda Viléma], Criados y Amigos de VE [Jana Adolfa ze Schwarzenberku] y que me los ai alabado y favorecido muchas Veces...*“ Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. května 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

¹⁸⁸ Dopis Gaspara de Bracamonte Guzmána, hraběte Peñaranda, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. ledna 1660. Tamtéž, fasc. 369.

termínem však raně novověká španělsky mluvící společnost označovala široké spektrum vztahů včetně instituce patronátu nebo skutečné přátelství.¹⁸⁹

Poslední komunikant, jenž využil termín *amigo*, byl španělský vyslanec a grand působící ve Vídni Carlo Emanuele d'Este, markýz de Borgomanero (1622-1695).¹⁹⁰ Markýz hned po svém příjezdu do metropole podunajské monarchie odeslal psaní Janu Adolfovi ze Schwarzenberku, v němž se označil jako „*servidor y amigo de V[uestra] Ex[celencia]*“ (*služebník a přítel Vaší Excellence*).¹⁹¹ Z pohledu Carla Emanuela d' Este se opět mohlo jednat o pouhou zdvořilostní frázi, díky níž chtěl vřele pozdravit knížete ze Schwarzenberku. Z nedostatku dochovaného archivního materiálu však prozatím nelze určit, zda mezi oběma komunikanty panoval opravdu přátelský vztah.

V komunikaci Jana Adolfa ze Schwarzenberku se však velmi často vyskytovala slova *favor*¹⁹² (*laskavost, podpora*), *obligación*¹⁹³ (*závazek, povinnost*), *afecto*¹⁹⁴ (*náklonnost*), *servicio*¹⁹⁵ (*služba*), *confianza*¹⁹⁶ (*důvěra*) a v jistém kontextu i *voluntad*¹⁹⁷ (*vůle, náklonnost*). Všechny zmíněné výrazy mohly ve vzájemné korespondenci značit pevnější vztah obou pisatelů. Většina těchto termínů se opakovaně vyskytovala v korespondenci hraběte ze Schwarzenberku s Luisem Mendézem de Haro y Guzmán,

¹⁸⁹ J. MARTÍNEZ MILLÁN, *Introducción*, s. 20. Srov. José Ignacio GÓMEZ ZORRAQUINO, *Patronazgo y clientelismo. Instituciones y ministros reales en el Aragón de los siglos XVI y XVII*, Zaragoza 2016, s. 17-18.

¹⁹⁰ Původem italský šlechtic působil ve službách španělského krále. Roku 1657 obdržel Řád zlatého rouna. Roku 1679 byl jmenován řádným španělským vyslancem ve Vídni, kde již v předchozích letech sloužil jako mimořádný vyslanec. Rovněž zastával úřad galicijského místokrále nebo španělského vyslance v Londýně. Antti MATIKKALA, *The Orders of Knighthood and the Formation of the British Honours System, 1660-1760*, Woodbridge 2008, s. 237; Sarah NELSON (ed.), *Memoirs. Marie Mancini and Hortense Mancini*, Chicago 2008, s. 150. Z důvodu nedostatečné dochované pramenné základně se práce zmíněnému šlechtici již dále nevěnuje.

¹⁹¹ Dopis Carla Emanuela d'Este, markýze de Borgomanero, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 31. března 1681. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369; dopis Carla Emanuela d'Este, markýze de Borgomanero, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 23. června 1679. Tamtéž, fasc. 367.

¹⁹² Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Estebanovi de Gamarra y Conteras z 8. listopadu 1656; dopis Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. října 1656; psaní Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 17. července 1680. Tamtéž, fasc. 369.

¹⁹³ Psaní Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 17. prosince 1670; dopis Baltasara de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběte Castellar, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 19. srpna 1671. Tamtéž.

¹⁹⁴ Dopis Luise Mendéze de Haro, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. března 1660; koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Thomasovi de Sarria z 8. listopadu 1656. Tamtéž.

¹⁹⁵ Psaní Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 26. března 1672 a 4. května 1673. Tamtéž.

¹⁹⁶ Psaní Luise Mendéze de Haro, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. května 1657; dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. listopadu 1656. Tamtéž.

¹⁹⁷ Dopis Luise Mendéze de Haro, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. května 1657. Tamtéž.

hrabětem-vévodou Olivares, Gasparem de Teves y Tello de Guzmán, markýzem de la Fuente, Nicolasem de Guzmán y Carafa, vévodou de Sabbioneta, Baltasarem de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hrabětem Castellar, a Pablem Vincenzem Spínola Doria, markýzem de los Balbases.¹⁹⁸ Lze tudíž předpokládat, že se zmíněnými osobnostmi udržoval Jan Adolf ze Schwarzenberku nejvřelejší vztah.

Další skupinu tvořili agenti, jež museli ve své korespondenci vystupovat vůči svému patronovi velmi poníženě. To vycházelo již ze samotné podstaty vzájemného vztahu. Španělsky mluvící raně novověká společnost označovala toto spojení termínem *amistad* (přátelství) nebo častěji *patrocinio* (patronát).¹⁹⁹ Naopak informátoři sami sebe nazývali *criado*²⁰⁰ (sluha) nebo ještě lépe *fiel criado* (věrný sluha) a *vasallo* (vazal).²⁰¹ V krajním případě, když se agent snažil umocnit své kvalitativně nižší postavení z důvodu ochrany od svého pána, sám sebe označil jako *[h]echura*²⁰² (výtvor). Všechny tyto varianty lze najít právě v korespondenci Jana Adolfa ze Schwarzenberku s Andrésem de Andrade a Domingem Damisa de Torres.

Andrés de Andrade se často nazýval „*criado tan afecto*“²⁰³ (toliko nakloněný sluha, velmi ponížený sluha). Své jednání a činy, které odkazovaly k službě Janu Adolfovi ze Schwarzenberku pojil s výrazy jako *humildad*,²⁰⁴ *rendimiento*²⁰⁵ (pokora, skromnost) nebo *diligencia*²⁰⁶ (píle). Tento galicijský šlechtic připisoval ke jménu hraběte ze Schwarzenberku atributy jako *grandeza*²⁰⁷ (velikost, urozenost), *piedad*²⁰⁸ (zbožnost, soucit), *honra*²⁰⁹ (čest), *cariño*²¹⁰ (láska), *autoridad* (autorita) či *benignidad*²¹¹ (laskavost). Tyto vlastnosti vyzdvihoval především tehdy, pokud Jana Adolfova ze Schwarzenberku o něco žádal nebo mu děkoval za jeho přízeň. V případě poděkování

¹⁹⁸ O všech výše zmíněných pojednávají následující kapitoly.

¹⁹⁹ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. června 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁰⁰ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 7. října 1665. Tamtéž.

²⁰¹ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. září 1663. Tamtéž.

²⁰² Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1667. Tamtéž. Srov. P. MAREK, *Pernštejnské ženy*, s. 118.

²⁰³ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. srpna 1680. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁰⁴ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1667. Tamtéž.

²⁰⁵ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 19. prosince 1663. Tamtéž.

²⁰⁶ Psaní Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 3. dubna 1681. Tamtéž.

²⁰⁷ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. srpna 1680. Tamtéž.

²⁰⁸ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. února 1664. Tamtéž.

²⁰⁹ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. listopadu 1663. Tamtéž.

²¹⁰ List Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. května 1668. Tamtéž.

²¹¹ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. listopadu 1667. Tamtéž.

Andrés de Andrade použil slova jako *veneración*²¹² (*úcta*) a *consuelo*²¹³ (*útěcha*). Další charakteristický prvek komunikace mezi španělskými informátory v Madridu a hrabětem ze Schwarzenberku tvořilo rozloučení. Agent mohl přidávat k pozdravu a rozloučení *beso las pies*²¹⁴ (*nohy líbám*), zatímco obvyklé *beso la mano* (*ruku líbám*) nepoužíval. Právě na posledním příkladu lze nejzřetelněji doložit sociální rozdíl mezi Janem Adolfem ze Schwarzenberku a jeho informátory. V mysli agenta se jevilo nepřipustné aplikovat slovní spojení *beso la mano*, neboť to bylo vyhrazené jen pro vybrané jedince původem z vyšších sociálních vrstev.²¹⁵ Proto volil poníženější variantu *beso las pies*.²¹⁶

Hrabě ze Schwarzenberku využíval ke komunikaci s osobami z Pyrenejského poloostrova španělštinu. Přesto někdy mezi léty 1666 a 1667 přešel na italštinu. Za tímto krokem pravděpodobně stály osobní důvody Jana Adolfa ze Schwarzenberku spojené s kulturní nadřazeností italštiny v myšlení členů císařského dvora. To bylo spojeno s dekadencí politické moci Hispánské monarchie, s níž se španělština mezi středoevropskými šlechtici využívala stále méně častěji a samotný jazyk ztrácel společenskou prestiž.²¹⁷ Andrés de Andrade v jednom z dopisů adresovaných hraběti tuto změnu zaznamenal.²¹⁸ Ačkoliv sám uvedl, že neměl problém s porozuměním tomuto románskému jazyku, netroufl si ho používat. Povšiml si rovněž, že Jan Adolf ze Schwarzenberku projevoval zvýšenou náklonost k italštině, jež se v jeho očích spojovala s elegancí a určitým půvabem. Andrés de Andrade dodržel své slovo a skutečně se nikdy neodvážil odepsat hraběti ze Schwarzenberku italsky. Ten se naopak již ke španělštině nevrátil.²¹⁹ Francesco Carretto, markýz de Grana, psal hraběti ze Schwarzenberku hlavně

²¹² List Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. ledna 1668. Tamtéž.

²¹³ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. listopadu 1663. Tamtéž.

²¹⁴ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 19. prosince 1663. Tamtéž.

²¹⁵ Ve zkoumané korespondenci Jana Adolfa ze Schwarzenberku se slovní spojení *Beso la(s) mano(s)* aplikovalo rovněž mezi jedinci, kteří stáli na stejném stupni v pomyslné raně novověké hierarchii. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369-370; Václav BŮŽEK, *Symboly rituálu. Slavnostní vjezd Ferdinanda I. do Prahy 8. listopadu 1558*, in: Luděk Březina – Jana Konvičná – Jan Zdichynec (edd.), *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.*, Praha 2006, s. 115.

²¹⁶ „...*Beso los Pies de V[uestra] E[xcelencia] muchas veces*.“ Zde ještě zmíněné slovní spojení použitím neurčitě číslovky *mnohokrát* zdůraznil. Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. února 1664. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²¹⁷ Aurelio MUSI, *Antiespañolismo y decadencia en la cultura italiana*, in: José Martínez Millán – José Eloy Hortal Muñoz (edd.), *La corte de Felipe IV (1621-1665). Reconfiguración de la Monarquía católica I*, Madrid 2015, s. 57-68.

²¹⁸ „*No es para mi de embarazo el que V[uestra] E[xcelencia] me haga escribir en italiano las veces que fuere servido que demas de tener mucha inclinacion alá elegancia desta lengua la entiendo bastantemente aunque no me atrevere a escribir en ella*.“ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. října 1665. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²¹⁹ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. října 1665. Tamtéž.

německy a španělsky. V jednom svém dopise ospravedlňoval výběr právě tohoto románského jazyka, ačkoliv sám s ním měl menší problémy. Markýz totiž věděl, že hrabě ovládá španělštinu, a proto ji upřednostnil před němčinou.²²⁰ Naopak Jan Adolf ze Schwarzenberku odpovídal markýzovi de Grana výhradně německy.²²¹

²²⁰ Psaní Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. května 1651. Tamtéž, fasc. 370.

²²¹ SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

Španělští komunikanti Jana Adolfa ze Schwarzenberku

Habsburkové

Urozený jedinec předmoderní doby musel v rámci své sebezprezentace udržovat pravidelný písemný kontakt s významnými osobami 17. století.²²² V očích soudobé společnosti se Jan Adolf ze Schwarzenberku snažil nejvíce odlišit a zvýraznit své sociální postavení tím, že se osobně stýkal s příslušníky císařské nebo španělské královské rodiny. Syn Adama II. ze Schwarzenberku se mohl nejenom pochlubit písemným kontaktem s arciknížetem Leopoldem Vilémem a jeho synovcem císařem Leopoldem I.,²²³ ale rovněž s Marií Annou Rakouskou,²²⁴ španělskou královnou a mezi léty 1665-1675 regentkou nezletilého Karla II. Ačkoliv Marie Anna zasláné zprávy adresovala hraběti ze Schwarzenberku, jeho prostřednictvím také částečně oslovovala svého bratra Leopolda I. Roku 1669 oznámila Janu Adolfovi ze Schwarzenberku novinu o ukončení války mezi Španělskem a Francií. Žádala ho, aby se pokusil přesvědčit císaře k větší vzájemné spolupráci a podpoře jejího království. Samotnému Leopoldovi I. zaslala na závěr listu pozdrav.²²⁵ Skutečnost, že Jan Adolf ze Schwarzenberku nepotřeboval ve styku s příslušnicí vládnoucího rodu žádného prostředníka, vyzdvihovalo jeho společenské postavení.²²⁶

Ovšem již roku 1653 hrabě ze Schwarzenberku adresoval několik dopisů nejen královské kanceláři Filipa IV., nýbrž také samotnému katolickému králi. Jan Adolf ze Schwarzenberku v nich formálně žádal o povolení přesídlit z Bruselu na císařský dvůr, který se nacházel v metropoli podunajské monarchie. Rovněž se dožadoval spravedlnosti,

²²² V. BŮŽEK – J. HRDLIČKA – P. KRÁL – Z. VYBÍRAL, *Věk urozených*, s. 72.

²²³ R. SMÍŠEK, *Leopold I. a jeho důvěrníci*, s. 688.

²²⁴ Marie Anna Rakouská (1634-1696) se narodila jako dcera Ferdinanda III. a jeho španělské manželky Marie Anny. Roku 1649 se provdala za španělského krále Filipa IV., ačkoliv byla původně zaslíbena jeho synovi Baltasaru Carlosovi, jenž však předčasně zemřel. Po smrti svého manžela dne 17. září 1665 zastávala úřad regentky za svého nezletilého syna Karla II. Období regentství bylo charakteristické politickým bojem mezi jezuitským knězem a zpovědníkem královny Johannem Eberhardem Neidhardem (1607-1681) a Juanem José de Austria (1629-1679), nemanželským synem Filipa IV. Regentství formálně skončilo dovršením dospělosti Karla II. roku 1675, ve skutečnosti však trvalo až do vyhnání Marie Anny do Toleda o dva roky později. Její regentská vláda nebyla příliš populární, neboť během jejího panování Španělsko definitivně ztratilo vládu nad Portugalskem a postupně ztrácelo vliv na úkor Francie. L. OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria*, s. 52-54. Srov. Pavel MAREK, *Marie Anna – manželka Filipa IV.*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 266-267.

²²⁵ Dopis Marie Anny Rakouské Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 2. května 1669. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²²⁶ Václav BŮŽEK a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, s. 500.

neboť sám nevěděl, z čeho a kým byl obviněn.²²⁷ Argumentoval, že doposud neměl možnost artikulovat svou obhajobu, protože ho žádný královský úředník nevyslechl. Na druhou stranu Jan Adolf ze Schwarzenberku musel ve své korespondenci vystupovat co nejponíženeji. To bylo dáno skutečností, že žádal samotného krále. Navíc se nacházel v nezávaditelné situaci, neboť čelil obvinění ze zrady. Z toho důvodu poukazyval na svou čest a na fakt, že již nebude moci usilovat o obecné dobro Hispánské monarchie.²²⁸

Aby své žádosti přidal na důrazu, zaslal hrabě ze Schwarzenberku prosbu také přímo Filipu IV. V tomto případě již přiložil svolení od císaře Ferdinanda III. k přesídlení na císařský dvůr. Dle svých slov chtěl nadále sloužit Filipu IV. i arciknížeti Leopoldu Vilémovi. Nicméně postěžoval si na to, že monarchové nečinně přihlíželi, jak byli jejich ministři obviňováni a odsuzováni ještě před svou obhajobou a jak byla špiněna jejich pověst. Hlavní důvod psaní však tvořila prosba o slyšení, při němž by měl možnost své činy obhájit. Tím chtěl Jan Adolf ze Schwarzenberku očistit jméno své i svých předků, kteří po generace věrně sloužili habsburskému rodu.²²⁹

Filip IV. na tento dopis hraběti ze Schwarzenberku odpověděl. Ten se však již nenacházel ve Španělském Nizozemí, nýbrž v Řezně. Král mu ve svém psaní dal nejspíše za pravdu, neboť Jan Adolf ze Schwarzenberku Filipovi IV. velice děkoval za projevení přízně. Španělský král pravděpodobně formálně nabídl hraběti možnost návratu zpět do Bruselu a pokračovat dále v jeho službách, potažmo na dvoře arciknížete Leopolda Viléma. Hrabě ze Schwarzenberku však nabídku pokorně odmítl. Přijetí by podle něj ohrozilo jeho pověst „*entre las opiniones del mundo*“, neboť Filip IV. veřejně vydal rezoluci o Schwarzenberkově odjezdu z Bruselu. Ostatně sám přiznal, že jeho čest tím byla již částečně pošpiněna. Na závěr španělského krále ujistil, že mu sloužil věrně a poctivě a bude v tom pokračovat i nadále, nicméně již ne jako jeho poddaný.²³⁰

Ačkoliv se Jan Adolf ze Schwarzenberku už dále nepokoušel navázat spojení přímo se španělským králem, snažil se alespoň využít svých kontaktů ze střední Evropy.

²²⁷ O tom více výše, kapitola *Život Jana Adolfa ze Schwarzenberku*.

²²⁸ Dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku královské kanceláři Filipa IV. z 16. května 1653. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 54.

²²⁹ Dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku Filipu IV. z 16. května 1653. Tamtéž, fol. 55.

²³⁰ Dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku králi Filipu IV. z 17. září 1653. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2183. Zmíněné dopisy Jana Adolfa ze Schwarzenberku dokonce projednávala na svém předsedání rada *Junta de Estado*. Jeho činy i osoba byly radou přezkoumávány velmi pečlivě. Zvláště se řešilo, jestli se Jan Adolf ze Schwarzenberku provinil, nebo ne. Nicméně hlavní rozhodnutí připadlo králi. Pokud by shledal hraběte ze Schwarzenberku nevinným, rada navrhovala neoznamovat tuto informaci veřejně, nýbrž jen soukromě. Program projednávaných bodů *Junty de Estado* z 19. září 1653. Tamtéž, legajo 2183.

Dokonce se mu dostalo pomoci od římsko-německého císaře Ferdinanda III. Ten roku 1654 požádal prostřednictvím svého vyslance v Madridu Jana Maxmiliána z Lamberku Filipa IV. o navrácení postavení i očištění jména hraběte ze Schwarzenberku. Poukazoval na to, že on i jeho rod věrně sloužili Habsburkům.²³¹

Císařští vyslanci v Madridu

Podunajská monarchie vytvořila stálé diplomatické spojení se Španělskem již za vlády císaře Maxmiliána II. roku 1564. Nicméně komplexní síť trvalých zastoupení vznikla teprve za třicetileté války.²³² Diplomatickou kariéru v Madridu většinou vykonávali šlechtici z bohatých a vlivných rodin, pocházejících ze střední Evropy.²³³ Nejdůležitější pozici představoval velvyslanec, jenž disponoval stejným statusem jako samotný panovník, kterého zastupoval. Z tohoto důvodu patřilo mezi jeho povinnosti uskutečnit slavnostní vjezd do hostitelského města a první nástupní audienci, během níž se akreditoval. Až poté mohl vystupovat jako skutečný zástupce svého panovníka. Kvůli tomu také hrála velkou roli samotná reprezentace vyslance.²³⁴ Nižší typ diplomata představovali vyslanci druhé kategorie. Těmi mohli být jmenování zplnomocnění ministři nebo rezidenti. V době jejich nepřítomnosti je mohli zastupovat také legační sekretáři.²³⁵ Diplomaté měli za úkol pravidelně docházet k panovnickému dvoru, navazovat kontakty s významnými dvořany, trávit čas s dalšími vyslanci či zajišťovat a utvářet klientské sítě.²³⁶

Působení ve španělské metropoli bylo považováno za jedno z nejprestižnějších míst, v němž mohl diplomat sloužit. V průběhu 16. a 17. století totiž obě větve habsburského rodu udržovaly velmi blízký kontakt. Císařský vyslanec mohl účinně ovlivňovat udělení prestižního Řádu zlatého rouna, jež se propůjčovalo pouze

²³¹ Dopis Ferdinanda III. Janu Maxmiliánovi z Lamberku ze 7. ledna 1654. Tamtéž, legajo 2185.

²³² Jednalo se o nejstarší a nejprestižnější císařské velvyslanectví v Evropě. P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 180. Srov. Petr MAŤA, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, s. 465-466.

²³³ Bianca Maria LINDORFER, *Cosmopolitan aristocracy and the diffusion of baroque culture. Cultural transfer from Spain to Austria in the Seventeenth century*, Florence 2009, s. 69 (Disertační práce).

²³⁴ Jiří KUBEŠ, *Slavnostní vjezdy císařských velvyslanců a jejich veřejné audience*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 562.

²³⁵ Jiří KUBEŠ, *Diplomaté ve službách barokních Habsburků*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 710.

²³⁶ Jiří KUBEŠ, *Každodenní život císařských diplomatů*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 581-584.

nejvýznamnějším a nejurozenějším služebníkům habsburské dynastie.²³⁷ Madrid představoval jedno z mála míst, kam středoevropští Habsburkové pravidelně posílali diplomaty první kategorie, velvyslance.²³⁸ Platilo rovněž, že navrhovaného kandidáta musel schválit katolický král. Mezi důležitá kritéria přijetí velvyslance se řadila věrnost, mimořádně urozený původ, dobrá znalost kastilského jazyka, katolická víra a zvláště úzké rodinné vazby na Španělsko.²³⁹

Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval čilý písemný kontakt zvláště s Francescem Carrettem, markýzem de Grana (1590-1651).²⁴⁰ Tento původem italský šlechtic působil jako císařský diplomat v Madridu v letech 1641 až 1651.²⁴¹ Osobní kontakt oba urození muži navázali v Bruselu na přelomu čtyřicátých a padesátých let 17. století a pravděpodobně se setkali také roku 1649 v Madridu.²⁴² Francesco Carretto de Grana pravidelně informoval svého komunikanta zvláště o dění v metropoli Hispánské monarchie a především na tamním královském dvoře.²⁴³ V některých případech předal hraběti ze Schwarzenberku zprávy o probíhajícím katalánském povstání (1640-1659).²⁴⁴

Oba korespondenti si také vyměňovali novinky týkající se vojenských operací z let 1650 až 1651, jež tvořily součást francouzsko-španělské války (1635-1659). Markýz de Grana například zmínil Henriho de la Tour d'Auvergne-Bouillon, vikomta de Turenne,

²³⁷ Pavel MAREK, *Řád zlatého rouna a jiné řády*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 592-595.

²³⁸ J. KUBEŠ, *Diplomaté*, s. 711.

²³⁹ P. MAREK, *Sdenco Adalberto Popel de Lobkowicz*, s. 657. Srov. P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 190-191.

²⁴⁰ Francesco Carretto, markýz de Grana, Carretto y Sabona, hrabě de Millesimo působil ve službách císaře Ferdinanda III. jako státní a válečný rada. Pocházel z italské Ligurie a na úřad císařského vyslance v Madridu byl vybrán díky své znalosti španělského jazyka a rodinným vazbám na šlechtu z Hispánské monarchie. Jeho rod patrně patřil mezi klienty katolického krále. Z tohoto důvodu zastával stejný úřad také jeho syn Otto Heinrich Carretto. Julián de PINEDO Y SALAZAR, *La historia de la Insigne Orden del Toisón de oro I*, Madrid 1787, s. 360-361. Srov. P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 196. K osobě Francesca Carretta de Grana více Henri PIQUER, *Francesco Antonio del Carreto, marquis de Grana: ambassadeur impérial en Espagne et conseiller de Philippe IV*, Paris 1998 (Disertační práce).

²⁴¹ Ludwig BITTNER – Lothar GROß, *Repertorium der diplomatischen Vertreter aller Länder seit dem Westfälischen Frieden (1648) I*, Berlin 1936, s. 168.

²⁴² R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 67, 69.

²⁴³ Markýz de Grana také informoval hraběte o španělském královském páru. Například zmínil, že Filip IV. i jeho choť se těšili dobrému zdraví a užívali si v oblíbeném zimním sídle v Pardu, které se nacházelo několik kilometrů od Madridu. Markýz dále potvrdil, že Marie Anna byla těhotná. Tuto skutečnost prý musela potvrdit porodní bába, jelikož sama královna žádnou změnu na sobě necítila. Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 20. ledna 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

²⁴⁴ Markýz de Grana zprostředkovaně informoval o pohybu španělského vojska přes Katalánsko a začátku obléhání Barcelony. Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze září 1651. Tamtéž. K povstání a dobývání Barcelony více Alain HUGON, *Felipe IV y la España de su tiempo. El siglo de Velázquez*, Barcelona 2015, s. 182-185, 264-267.

jenž vedl francouzská vojska. Ten prý získal během války proti Španělsku od samotného kardinála Mazarina značné finanční prostředky. Díky tomu dokázal dobýt zpět ztracená území v severní Francii.²⁴⁵

Francesco Carretto de Grana představoval pro hraběte ze Schwarzenberku zprostředkovatele mezi Leopoldem Vilémem a jistými španělskými ministry.²⁴⁶ Zdůrazňoval svou roli *brokera*,²⁴⁷ prostředníka, jež se stala typickou právě pro diplomaty.²⁴⁸ Jan Adolf ze Schwarzenberku se stal v očích císařského vyslance vlivným přímluvcem u místodržícího ve Španělském Nizozemí.²⁴⁹ Proto ho hned několikrát poprosil o prosazení Juana Bruna, bratra Antonia Bruna, mimořádného císařského vyslance ve Spojených nizozemských provinciích do úřadu burgundského prezidenta.²⁵⁰ Markýz de Grana totiž spatřoval ve vyslanci svého spojence a slíbil mu, že pomůže Juanovi Brunovi získat úřad hodný jeho společenského postavení. V dopisu hraběti ze Schwarzenberku své jednání ospravedlnil a dodal, že by tímto krokem získal on i arcikníže Leopold Vilém spojence.²⁵¹

Další dopisy naznačují, že nešlo o ojedinelou přímluvu. Naopak, markýz de Grana se snažil využít vlivu Jana Adolfa ze Schwarzenberku u Leopolda Viléma velice často a žádal ho o upřednostnění určitých osob.²⁵² Dalším takovým jedincem byl například jistý šlechtic Nicolo Bonaventura, jenž měl navštívit Španělské Nizozemí v rámci své kavalírské cesty. Francesco Carretto de Grana velmi pokorným způsobem prosil hraběte ze Schwarzenberku, aby mu v Bruselu vypomohl.²⁵³ Odkazoval se přitom na vzájemnou

²⁴⁵ Listy Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 26. dubna 1651 a bez data; koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Francescu Carrettovi, markýzi de Grana, ze 17. února 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

²⁴⁶ Markýz de Grana informoval hraběte ze Schwarzenberku rovněž o finančních prostředcích určených na válečnou kampaň arciknížete Leopolda Viléma. Dokonce přiznal, že se povedlo v Madridu získat mimořádný obnos peněz na udržování a rozšíření vojska. Blíže nedatovaný list Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Tamtéž.

²⁴⁷ K tomu blíže kapitola *Španělští vyslanci ve Vídni*.

²⁴⁸ Psaní Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 1. února 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Arcikníže Leopold Vilém jako místodržící Španělského Nizozemí měl pravomoc i nad územím Burgundského vévodství. Psaní Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. března a 4. května 1651. Tamtéž.

²⁵¹ Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. května 1651. Tamtéž.

²⁵² Např. list Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. února 1651. Tamtéž.

²⁵³ Sám Nicolo Bonaventura, pravděpodobně původem italský šlechtic, navázal písemný kontakt s hrabětem ze Schwarzenberku. Chtěl mu poděkovat a rovněž mu vylíčil svou cestu přes Madrid a jeho vztah k markýzi de Grana. Dopis Nicola Bonaventury Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 20. června 1651. Tamtéž.

podporu.²⁵⁴ Císařský vyslanec dále žádal hraběte ze Schwarzenberku, aby poskytl pomocnou ruku jistému Pedru Martinézovi de Paz, jenž se v Madridu staral o finance arciknížete Leopolda Viléma. Zmíněný účetní totiž musel vyřídit určité záležitosti také v metropoli Španělského Nizozemí.²⁵⁵ Markýz de Grana rovněž doporučoval jisté důstojníky, kteří prokázali lojalitu habsburskému rodu. Ti se podle jeho názoru hodili do vojska arciknížete Leopolda Viléma,²⁵⁶ jenž byl v tu dobu vrchním velitelem armád Španělského Nizozemí v bojích proti Francii.²⁵⁷

Z dochovaných listů lze vypožorovat, že se hrabě ze Schwarzenberku snažil markýzi vždy vyhovět.²⁵⁸ Vždyť zvláště jemu mohl být pravděpodobně vděčný za doporučení ohledně udělení Řádu zlatého rouna, jelikož sám markýz de Grana byl od roku 1646 jeho řádným členem.²⁵⁹ Právě toto prestižní společenství se stalo předmětem vzájemné komunikace. Markýz de Grana informoval hraběte ze Schwarzenberku o vyplácení penzí konkrétním úředníkům, kteří zajišťovali udělení řádu. Rovněž mu sdělil přesnou výši finanční odměny pro tyto osoby. Při té příležitosti vyjádřil pochybnosti nad datem vyplácení penze a zdůraznil existenci jistých problémů, jež znesnadňovaly fungování samotného řádu.²⁶⁰ Markýz de Grana za prokázané služby Jana Adolfa ze Schwarzenberku naopak přislíbil pomoc určitým služebníkům Leopolda Viléma, kteří přijeli do Madridu a nějakou dobu tam pobývali.²⁶¹ Císařští diplomaté totiž občas

²⁵⁴ Psní Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z dubna 1651. Tamtéž.

²⁵⁵ Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. března 1651. Tamtéž. Pedro Martinéz de Paz později navázal kontakt se samotným Janem Adolfem ze Schwarzenberku. Pomáhal mu vymoci penzi, jež mu byla přislíbena za jeho službu ve Španělském Nizozemí a následně za dobu působení arciknížete Leopolda Viléma v této geografické oblasti. Penze však byla vyplacena jen z pouhé desetiny a poslední platba mu byla zaslána roku 1650. Později hrabě obdržel peníze za léta 1650 až 1654. Pedro Martinéz de Paz přiznal, že se jednalo o mravenčí práci a jako účetní musel pracovat potají. O tom dopis Pedra Martinéze de Paz Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. června 1658. Tamtéž, fasc. 369.

²⁵⁶ Jednalo se například o jistého kapitána Geronima Ossorio de Silva, s nímž markýz de Grana prý udržoval vřelý vztah. List Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. prosince 1650. Později také zmínil Raphaela Muñeze, jehož služby by arcikníže Leopold Vilém jistě ocenil. Francesco Carretto vnímal zmíněné doporučení jako dar za předešlé služby svého komunikanta. Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. února 1651. Tamtéž, fasc. 370.

²⁵⁷ R. SMÍŠEK, *Arcikníže Leopold Vilém*, s. 259-261.

²⁵⁸ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Francescu Carrettovi, markýzovi de Grana, z 11. září 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

²⁵⁹ Tamtéž. Francesco Carretto patrně dopomohl svou přímluvou Janu Adolfovi ze Schwarzenberku k udělení Řádu zlatého rouna. R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 67, 69. Platilo totiž, že španělský král odměňoval službu císařského vyslance v Madridu beránčím rounem. P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 188.

²⁶⁰ Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. dubna 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

²⁶¹ List Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. května a 11. června 1651. Tamtéž.

poskytovali nebo doporučovali přístřeší jistým osobám, jež dočasně působili v jejich městě.²⁶² Hloubku vzájemného vztahu Jana Adolfa ze Schwarzenberku a Francesca Carretta, markýze de Grana, podtrhovala dochovaná vánoční a novoroční blahopřání.²⁶³

Madridští dvořané

O stupeň níže v pomyslné raně novověké společenské hierarchii, hned po panovníkovi a královské rodině, stáli urození španělští grandí, kteří většinou zastávali vysoké úřady na královském dvoře v Madridu nebo na místodržitelských dvorech v Bruselu, Miláně a Neapoli.²⁶⁴ Nezřídka se také stávalo, že byli jmenováni na post místokrále v zámořských državách. Jednalo se o příslušníky nejvyšší a nejmocnější šlechty z celé Hispánské monarchie.²⁶⁵

V druhé části vlády Filipa IV., mezi léty 1647 až 1661, se stal královým favoritem²⁶⁶ Luis Méndez de Haro y Guzmán,²⁶⁷ druhý hrabě-vévoda Olivares (1598-1661).²⁶⁸ S Janem Adolfem ze Schwarzenberku se spojil krátce po jeho příjezdu s arciknížetem Leopoldem Vilémem do Bruselu. Oba je jménem španělského krále písemně přivítal ve Španělském Nizozemí.²⁶⁹ Již roku 1652 však hraběte ze Schwarzenberku opakovaně žádal, aby se pokusil uklidnit spor mezi hrabětem

²⁶² Jiří KUBEŠ, *Diplomat a jeho lidé*, in: J. Kubeš a kol., *V zastoupení císaře*, s. 96-97.

²⁶³ Dopis Francesca Carretta, markýze de Grana, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. prosince 1650. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

²⁶⁴ Ačkoliv grandí mají tradici již od středověku, právního ukotvení se dočkali až na počátku vlády Karla V. roku 1520. Ten ustanovil první šlechtické rody jako kastilské grandy. Jednalo se o 20 urozených rodin, jež podporovaly mladého krále a císaře. V raně novověké hierarchii Hispánské monarchie se grandí nacházeli hned za královskou rodinou. Mohli se rovněž těšit z významných privilegií. Například směli mít před králem pokrytou hlavu nebo měli volný vstup do královského paláce. Francisco FERNÁNDEZ DE BETHENCOURT, *Historia genealógica y heráldica de la monarquía española, Casa Real y Grandes de España II*, Madrid 1900, s. 23-25. V textu se užívá zjednodušeného pojmu španělští grandí, ačkoliv se jejich vznik datuje až do roku 1812. Do té doby se jednalo jen o kastilské grandy.

²⁶⁵ M. HAJNÁ, *Pragmatika*, s. 59.

²⁶⁶ Španělsky *válido*. Tento neformální úřad zastávala většinou osoba, která se stala oblíbencem panovníka a těšila se jeho mimořádné důvěře. Výrazně ovlivňovala politické dění celé země a nezřídka se dělo, že se král stával loutkou svého favorita. Bernardo José GARCÍA GARCÍA, *Los validos*, Madrid 1997.

²⁶⁷ Celým jménem Luis Mendéz de Haro y Guzmán, šestý markýz del Carpio, vévoda de Montoro a druhý hrabě-vévoda Olivares, byl synovcem známého a vlivného politika první poloviny vlády Filipa IV. Gaspara de Guzmána y Pimentel Ribera y Velasco de Tovar, známého pod jménem hrabě-vévoda Olivares. Luis Mendéz de Haro se stal klíčovou osobností a hlavním vyjednavatelem během Pyrenejského míru roku 1659. V průběhu své vojenské kariéry se roku 1652 zasloužil o znovudobytí Barcelony. Na druhou stranu stál za zničující španělskou porážkou v bitvě u Elvas. John Huxtable ELLIOTT, *El conde-duque de Olivares. El político en una época de decadencia*, Barcelona 2009. Srov. Isabel YETANO LAGUNA, *Relaciones entre España y Francia desde la Paz de los Pirineos (1659) hasta la Guerra de Devolución (1667). La embajada del Marqués de la Fuente*, Madrid 2007 (Disertační práce).

²⁶⁸ L. OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria*, s. 53-54.

²⁶⁹ Dopis Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 14. května 1647. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

Fuensaldaña²⁷⁰ a arciknížetem Leopoldem Vilémem.²⁷¹ Následujícího jara, když se Jan Adolf ze Schwarzenberku dostal do potíží kvůli svému působení v této geografické oblasti, velmi pokorně prosil Luise Mendéze de Haro y Guzmán o pomoc. Upozorňoval, že se dostal do nelehké situace a hledal pomoc v boji proti svému obvinění, jež mu dle jeho slov nebylo srozumitelné. Vždy prý jednal ve vztahu k Filipu IV. a Hispánské monarchii čestně, upřímně a obzvláště věrně. Zmínil rovněž, že hraběti-vévodovi Olivares sloužil s nadšením, přičemž jeho slovo mohlo mít ve sporu veliký význam. Jan Adolf ze Schwarzenberku nakonec svému komunikantovi přislíbil budoucí podporu.²⁷² Luis Mendéz de Haro y Guzmán se nejspíše snažil vypomoci, nicméně písemné prameny z tohoto období se nedochovaly. Na druhou stranu španělský grand v té době zastával úřad ve španělské státní radě *Consejo de Estado*, jež spolu s *Junta de Estado* vystupovala právě proti Janu Adolfovi ze Schwarzenberku.²⁷³ Zajímavá je rovněž skutečnost, že hrabě ze Schwarzenberku napsal svému komunikantovi v italštině.²⁷⁴

Tím, že hrabě-vévoda Olivares byl španělským grandem, panovalo mezi oběma komunikanty nerovné postavení. Z rétoriky zaslaných dopisů však tento rozdíl nelze příliš zaznamenat.²⁷⁵ Luis Mendéz de Haro y Guzmán se k Janu Adolfovi ze Schwarzenberku vždy choval vstřícně a nabízel mu všemožnou pomoc.²⁷⁶ To souviselo s kategorií „dobrého přátelství“, neboť bylo nutné vzájemné vztahy neustále upevňovat.²⁷⁷ Rovněž hraběte ze Schwarzenberku ujišťoval o své náklonosti, čímž mu přinášel pocit jistoty a sounáležitosti k určitému kolektivu osob.²⁷⁸

²⁷⁰ K tomuto jedinci více níže kapitola *Osoby působící ve Španělském Nizozemí*.

²⁷¹ Psaní Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z března roku 1652. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁷² Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Luisi Mendézovi de Haro y Guzmán, hraběti-vévodovi Olivares, z 2. května 1653. Tamtéž.

²⁷³ J. H. ELLIOTT, *El conde-duque*.

²⁷⁴ Jan Adolf ze Schwarzenberku mohl tímto činem chtít předejít možnosti snadného přečtení, kdyby dopis padl do nepovolaných rukou. Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Luisi Mendézovi de Haro y Guzmán, hraběti-vévodovi Olivares, z 2. května 1653. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁷⁵ To samozřejmě platí jen do určité míry. Rozdíl by se oproti ostatní korespondenci Jana Adolfa ze Schwarzenberku s madridskými dvořany našel. Důležitou roli hrálo samotné oslovení, jež Luis Mendéz de Haro y Mendéz využíval. Jednalo se o složené *V.S.I. (Vuestra Señoría Ilustrísima)*, přičemž titulaci uplatňoval španělský grand jako jediný. Tím do jisté míry potvrzoval nerovné postavení obou komunikantů. Dopis Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z března 1652. Tamtéž.

²⁷⁶ Pravděpodobně se také hrabě-vévoda Olivares stal jeho přímluvcem v otázce udělení Řádu zlatého rouna roku 1650.

²⁷⁷ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 238.

²⁷⁸ V. BŮŽEK – P. KRÁL – Z. VYBÍRAL, *Člověk*, s. 40.

Mezi oběma urozenými muži se utvořil pevný písemný styk. Jan Adolf ze Schwarzenberku v hraběti-vévodovi Olivares získal mocného spojence na španělském královském dvoře. Hloubku vzájemného vztahu podtrhovala i zasláná vánoční a novoroční přání v následujících letech.²⁷⁹ Luis Mendéz de Haro y Guzmán ve svých dopisech sděloval svému komunikantovi důležité informace o politických a vojenských záležitostech, jež se týkaly Iberského poloostrova. Patřilo k nim například osvobození španělského města Badajoz z portugalského obležení v rámci portugalské války za nezávislost. Poté však následovala katastrofální porážka španělského vojska právě pod vedením Luise Mendéze de Haro y Guzmán v bitvě u Elvas roku 1659.²⁸⁰ Španělský grand také informoval hraběte ze Schwarzenberku o podepsání Pyrenejského míru roku 1659 mezi Francií a Španělskem.²⁸¹ Jan Adolf ze Schwarzenberku oplácel svému korespondentovi novinkami z podunajské monarchie. Již 6. dubna roku 1657 informoval Luise Mendéze de Haro y Guzmán o smrti císaře Ferdinanda III.,²⁸² jenž skonal o čtyři dny dříve.²⁸³ Španělský grand synovi Adama II. ze Schwarzenberku poděkoval a projevil upřímnou soustrast. Utvrdil ho také v další spolupráci, neboť oba byli „*Criados de la August[isi]ma Casa*“, kteří si mohli vzájemně důvěřovat.²⁸⁴

Hrabě ze Schwarzenberku se stal pro svého recipienta důležitým zdrojem soukromých informací z vídeňského dvora. Tento šlechtic se totiž osobně nacházel v panovnickově bezprostřední blízkosti během jeho posledních dnů a hraběte-vévodu Olivares o tom neváhal informovat.²⁸⁵ Navíc díky své účasti na jednáních tajné rady představoval v očích Luise Mendéze de Haro y Guzmán vlivného politika, jenž měl v metropoli podunajské monarchie jistý politický vliv.²⁸⁶

²⁷⁹ O tom vypovídá i částečná intimita dopisů. Luis Mendéz de Haro y Guzmán si například stěžoval na své podlomené zdraví. Také Jana Adolfa ze Schwarzenberku ujišťoval o své trvajícím podpoře v jisté věci. Psaní Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. března 1648. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁸⁰ Dopis Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 28. února 1659. Tamtéž. K portugalské válce za nezávislost více Fernando DORES COSTA, *A Guerra da Restauração 1641-1668*, Lisboa 2004.

²⁸¹ Luis Mendéz de Haro y Guzmán považoval uzavření míru za velmi důležitou událost, jež by přinesla užitek nejen Španělsku a Francii, nýbrž celému křesťanstvu. Psaní Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. března 1660. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ B. HAMANNOVÁ, *Habsburkové*, s. 100.

²⁸⁴ Dopis Luise Mendéze de Haro y Guzmán, hraběte-vévody Olivares, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. května 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁸⁵ O tom více R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr v polovině 17. století*, s. 263-314.

²⁸⁶ Jan Adolf ze Schwarzenberku nejen že se účastnil jednáních grémia tajné rady, nýbrž tvořil společně s omezeným počtem urozenců i její jádro. To se později přeměnilo v tajnou konferenci, jež nakonec

Dalším vlivným madridským dvořanem byl Francisco de Moura Corterreal y Melo, markýz de Castel Rodrigo a vévoda de Nochera (1610-1675). Jednalo se o granda pocházejícího z Portugalska, jenž téměř celý svůj život vedl procísařsky orientovanou politikou.²⁸⁷ Písemný kontakt s Janem Adolfem ze Schwarzenberku zahájil již od jeho působení ve Španělském Nizozemí, neboť on sám byl součástí španělské státní rady *Consejo de Estado*.²⁸⁸ Hrabě ze Schwarzenberku navázal pravděpodobně spojení už s otcem markýze, Manuelem de Moura y Corte-Real (1590-1651), jenž působil jako místodržící ve Španělském Nizozemí v letech 1644 až 1647.²⁸⁹

Ačkoliv oba urození jedinci udržovali písemný i osobní styk dříve, především v době, v níž markýz Castel Rodrigo vykonával úřad vyslance Hispánské monarchie ve Vídni,²⁹⁰ vzájemná korespondence se datuje až od roku 1657, období, kdy se markýz vrátil do Madridu. V duchu přátelské komunikace hrabě ze Schwarzenberku informoval markýze o dění na vídeňském dvoře. Neopomněl sdělit svému komunikantovi zprávu o úmrtí císaře Ferdinanda III.²⁹¹ Právě přes síť soukromých kontaktů se raně novověcí šlechtici dozvídali důležité novinky, jež byly ostatním nedostupné. Tento způsob komunikace rovněž představoval nejrychlejší cestu získávání informací.²⁹²

Markýz Castel Rodrigo naopak barvitě popsal reakci španělského dvora, kterou novinka o smrti Ferdinanda III. vyvolala. Na vzniklou situaci reagoval slovy Vergilia: „*quantum mutatus ab[h]il[l] o hectore*“,²⁹³ čímž charakterizoval náhlou změnu od doby,

převzala pravomoci původní tajné rady. Mark HENGERER – Rostislav SMÍŠEK, *Tajná rada, její vývoj a vznik tajné konference*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 691-692.

²⁸⁷ Tento původem portugalský šlechtic působil od roku 1638 v *Consejo de Estado*. Později v letech 1657 až 1661 zastával pozici místokrále Sardinie a roku 1664 Katalánska. V letech 1664-1668 zastával úřad místodržícího ve Španělském Nizozemí a v době regentství královny Marie Anny Rakouské působil jako její nejvyšší štolba. Právě v tomto období představoval hlavní osobnost procísařské politiky na španělském královském dvoře. L. OLIVÁN SANTALIESTRÁ, *Mariana de Austria*, s. 74.

²⁸⁸ *Consejo de Estado* byla hlavním politickým a rozhodujícím orgánem Hispánské monarchie. Radila králi zvláště v zahraničních otázkách. Rovněž mohla zasahovat do domácí politiky. Patrick WILLIAMS, *El favorito del rey. Francisco Gómez de Sandoval y Rojas, V Marqués de Denia y I Duque de Lerma*, in: José Martínez Millán – María Antonietta Visceglia (edd.), *La monarquía de Felipe III. La Corte III*, Madrid 2008, s. 212.

²⁸⁹ Santiago MARTÍNEZ HERNÁNDEZ, *Aristocracia y anti-olivarismo: el proceso al marqués de Castelo Rodrigo, embajador en Roma, por sodomía y traición (1634-1635)*, in: José Martínez Millán – Manuel Rivero Rodríguez – Gijs Versteegen (edd.), *La Corte en Europa. Política y Religión (siglos XVI-XVIII) II*, Madrid 2012, s. 1147-1196.

²⁹⁰ Jako řádný vyslanec Španělské monarchie působil ve Vídni v letech 1648 až 1656. L. TERCERO CASADO, *A fluctuating ascendancy*, s. 56-58.

²⁹¹ Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 6. dubna 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁹² J. HRBEK, *Hledat a nalézat*, s. 321.

²⁹³ Jednalo se o citát z druhé knihy Vergiliova eposu Aeneis. Celé dvojverší zní „*Hei mihi, qualis erat! quantum mutatus ab illo Hectore, qui redit exuvias indutus Achilli*“. V přeneseném významu se fráze

kdy sám působil ve Vídni. Také se tím pravděpodobně mínila skutečnost, že se Leopold i jeho strýc Leopold Vilém z důvodu volby nového římsko-německého císaře se svými dvory dočasně přesunuli do Prahy.²⁹⁴ Rovněž pokáral Jana Adolfa ze Schwarzenberku kvůli jeho stručnosti v předchozích zprávách slovy: „*V[uestra] E[xcelencia] es corto en la suya y comprar sin vender, no caue en la reciproca*“ (*Vaše Excellence je nedostatečná v tom svém a kupovat bez prodávání nepřichází v úvahu*).²⁹⁵ Právě vzájemné oplácení náklonosti souviselo se zažitými vzorci chování, jimiž se korespondence řídila. Jan Adolf ze Schwarzenberku v myšlení urozené osoby, markýze Castel Rodrigo, nesplnil očekávanou formu jednání v rámci „dobrého přátelství“ a Francisco de Moura Corterreal vyžadoval její nápravu. Hrabě ze Schwarzenberku totiž dostatečně nereagoval na výzvy o pokračování nastoleného vztahu.²⁹⁶ Markýz však Jana Adolfa ze Schwarzenberku rovněž uklidňoval, nabízel mu pomoc a nadále zdůrazňoval svou náklonost a důvěryhodnost.²⁹⁷ Tím podtrhoval další pilíř „dobrého přátelství“, a to pocit jistoty, solidarity a spolupráce. Markýz Castel Rodrigo tím ubezpečil Jana Adolfa ze Schwarzenberku, že to, co mu sdělí, se nedozví nepovolané osoby.²⁹⁸

Hrabě ze Schwarzenberku, vědom si svého předchozího zaváhání, se svému komunikačnímu partnerovi omluvil. Urozený jedinec předmoderní doby totiž nesměl v žádném případě vystupovat vůči zaslaným novinkám pasivně, naopak musel se do nich aktivně zapojovat.²⁹⁹ Zdůraznil však, že v posledních dnech zařizoval mnoho věcí ohledně nové volby římsko-německého císaře, a proto musel být tak stručný. Na změnu císařského dvora v podobě Vergiliova mota reagoval slovy „*Una pers[on]a sola lleva todo el peso, y a[h]ora queda repartirlo entre mayor num[er]o. Cuatro o cinco pueden llevar más que una.*“ (*Všechnu zátěž nesla jedna osoba a nyní zbývá rozdělit ji mezi větší*

používala pro vyjádření velké změny jisté věci nebo osoby od doby, kdy byla naposled viděna. Estelle HANN, *Vergilius Redivivus. Studies In Joseph Addison's Latin Poetry*, Philadelphia 2005, s. 115.

²⁹⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 29. srpna 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁹⁵ List Francisca de Moura Corterreal y Melo, markýze Castel Rodrigo, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. května 1657. Tamtéž.

²⁹⁶ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 240-241.

²⁹⁷ „*Mandeme en todo, lo que fuere de su gusto con seguridad, de que le he de obedecer, por amistad, y obligacion, y por esto con sinceridad Alemana.*“ List Francisca de Moura Corterreal y Melo, markýze Castel Rodrigo, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. května 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

²⁹⁸ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 238.

²⁹⁹ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 333.

počet).³⁰⁰ Z úryvku lze vyčíst, že Jan Adolf ze Schwarzenberku nepatřil mezi zastánce hromadění moci v rukou jediné osoby, nýbrž byl pro její rozdělení mezi čtyři nebo pět jedinců, kteří by pracovali mnohem efektivněji.³⁰¹ Poučen z předchozích zkušeností hrabě ze Schwarzenberku poskytl markýzi mnohem více informací než obvykle. Informoval ho o plánovaném říšském sněmu ve Frankfurtu nad Mohanem, jehož účelem byla volba nového císaře. Zároveň sdělil markýzi plán na spojení tří království pod jednou osobou.³⁰² Tím by vznikla dostatečná síla, která by bojovala za katolickou víru proti všem nevěřícím. Jan Adolf ze Schwarzenberku hovořil také o druhé severské válce, jež probíhala mezi Švédskem a Polsko-litevskou unií v letech 1655-1660.³⁰³ Informoval o osudu sedmihradského knížete Jiřího II. Rákocziho, jehož armádu v červenci 1657 přepadlo tatarské vojsko.³⁰⁴

Mezi oběma muži se postupně utvořilo přátelské spojení. Ačkoliv vzájemná komunikace později ustala, hrabě ze Schwarzenberku i nadále získával informace o markýzi Castel Rodrigo prostřednictvím císařského agenta působícího v Madridu, Andrése de Andrade. Ten mu roku 1663 sdělil, že markýz Castel Rodrigo získal úřad místodržícího ve Španělského Nizozemí. Současně ho informoval o cestě markýze do Bruselu.³⁰⁵ Reakce Jana Adolfa ze Schwarzenberku byla velmi kladná, neboť vyjádřil uspokojení nad došlou zprávou. Dle jeho slov markýz Castel Rodrigo disponoval nejlepšími osobními vlastnostmi i schopnostmi, jež tvořily nezbytný předpoklad pro úspěšné vykonávání zmíněného úřadu.³⁰⁶ Také mu sdělil, že vůči němu choval

³⁰⁰ Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 15. července 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁰¹ Stejně stanovisko zastával od šedesátých let 17. století sám císař Leopold I. Po smrti prvního ministra Jana Ferdinanda Portii roku 1665 se snažil rozdělit politický vliv i odpovědnost na vídeňském dvoře mezi více osob. M. HENGERER – R. SMÍŠEK, *Tajná rada*, s. 692.

³⁰² V očích Jana Adolfa ze Schwarzenberku tím byl míněn Leopold I., jenž v té době vlastnil již uherskou i českou královskou korunu. Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 15. července 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁰³ K tomu více Robert I. FROST, *After the Deluge. Poland-Lithuania and the Second Northern War, 1655-1660*, Cambridge 2004.

³⁰⁴ Mimo to informoval o vyklizení Krakova sedmihradskou posádkou a návrzích Švédů na kapitulaci v témže městě. Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 15. července 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁰⁵ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. listopadu 1663. Tamtéž.

³⁰⁶ „...cargo [úřad místodržícího Španělského Nizozemí] muy debido a su [markýze Castel Rodrigo] gran talento y muchas prendas.“ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Franciscovi de Moura Corterreal y Melo, markýzi Castel Rodrigo, z 21. listopadu 1663. Tamtéž.

opravdovou a upřímnou přízeň.³⁰⁷ Šíření dobré pověsti a kladného obrazu o dané osobě z kategorie „pánů a přátel“ tvořilo jeden pilíř „dobrého přátelství“. V očích předmoderní společnosti se totiž spojovalo s upřímností a ochranou cti jedince.³⁰⁸

Dalším španělským grandem, jenž měl značný vliv v Hispánské monarchii za vlády Filipa IV. a s nímž si Jan Adolf ze Schwarzenberku dopisoval, byl diplomat a státník Gaspar de Bracamonte Guzmán, hrabě Peñaranda (1595-1676).³⁰⁹ Hrabě Peñaranda se pravděpodobně osobně setkal se synem Adama II. ze Schwarzenberku v metropoli Španělského Nizozemí roku 1649, když se vracel ze své diplomatické cesty z vestfálského Münsteru.³¹⁰ Je známo, že vystupoval proti působení Jana Adolfa ze Schwarzenberku ve Španělském Nizozemí do té míry, že se stal jeho hlavním odpůrcem. Právě na jeho popud vydal Filip IV. příkaz k jeho odchodu z Bruselu.³¹¹ Politický kurz hraběte Peñarandy se navíc vyznačoval silnou orientací na Francii, čímž se značně rozcházel se zájmy římsko-německých císařů.³¹²

Dochovaná vzájemná korespondence se však dotýkala až diplomatické cesty Gaspara de Bracamonte Guzmána do Frankfurtu nad Mohanem roku 1657, kde se rozhodovalo o volbě nového císaře Římsko-německé říše.³¹³ Hrabě Peñaranda zde

³⁰⁷ „... siempre el verdadero y sincero afe[c]to con que quedo rendido a S.[u] E.[excelencia] [markýzi Castel Rodrigo].“ Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 26. března 1664. Tamtéž.

³⁰⁸ V. BŮŽEK, „Páni a přátelé“, s. 237.

³⁰⁹ Celým jménem Gaspar de Bracamonte Guzmán y Pacheco de Mendoza Francisco, hrabě Peñaranda. Roku 1643 ho Filip IV. jmenoval zplnomocněncem na jednáních v Münsteru, kam vyrazil až o dva roky později. Do ledna 1648 dokázal ukončit osmdesátiletou válku mezi Spojenými nizozemskými provinciemi a Hispánskou monarchií. V následujících letech zastával vysoké úřady na španělském královském dvoře. Jeho další diplomatická cesta vedla roku 1657 do Frankfurtu nad Mohanem. Účastnil se též podpisu mírové smlouvy na Bažantím ostrově mezi Francií a Španělskem o dva roky později. Mezi léty 1658 až 1664 zastával úřad místokrále v Neapolském království. Po smrti Filipa IV. se stal hlavním poradcem Karla II. v zahraničních otázkách. Hernández MÉNDEZ (ed.), *Biografía de don Gaspar de Bracamonte y Guzmán. Parte del manuscrito Historia del Colegio Viejo de San Bartolomé, en Madrid, por Andrés Ortega, año de 1766*, Peñaranda de Bracamonte 1999, s. 5-10.

³¹⁰ Ana María CARABIAS TORRES, *De Münster a los Pirineos: Propuestas de paz del representante español el Conde de Peñaranda*, in: Francisco José Aranda Pérez (ed.), *La declinación de la monarquía hispánica en el siglo XVII. Actas de la VIIa Reunión Científica de la Fundación Española de Historia Moderna*, Cuenca 2004, s. 306-307.

³¹¹ R. SCHREIBER, „Ein Galeria nach meinem Humor“, s. 44-45. Hrabě Peñaranda v té době působil ve španělské *Consejo de Estado*. Ta roku 1653 ostře vystupovala proti Janu Adolfovi ze Schwarzenberku a vyžádala si jeho odstoupení. K tomu list, jenž vznikl 16. července 1653 v Madridu po zasedání španělské *Consejo de Estado*. Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2183. Srov. Cristina HERMOSA ESPESO, *Ministros y ministerio de Felipe IV (1661-1665). Una aproximación a su estudio*, Investigaciones históricas. Época moderna y contemporánea 27, 2007, s. 47-76.

³¹² I. YETANO LAGUNA, *Relaciones*, s. 93.

³¹³ Více k diplomatické cestě hraběte Peñarandy do Prahy a Frankfurtu nad Mohanem Alastair MALCOLM, *La embajada del conde de Peñaranda a Praga y a Fráncfort del Meno en 1657-1658*, in: M. Millán – R. González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria III*, s. 1437-1462.

působil v roli mimořádného španělského vyslance a Jan Adolf ze Schwarzenberku navzdory chladnému vzájemnému vztahu představoval jednoho z mála císařských dvořanů, s nímž hrabě udržoval úzký kontakt.³¹⁴ V dopise z téhož roku sdělil hraběti ze Schwarzenberku informace o své cestě do střední Evropy a příjezdu do Milána. Nicméně hlavní část psaní tematizovala potíže, jež ho zastihly během putování po moři.³¹⁵ Jan Adolf ze Schwarzenberku požadoval, aby zanechali své předchozí spory a soustředili se na spolupráci v otázce volby nového císaře.³¹⁶ Oba urození muži alespoň po dobu působení hraběte Peñarandy ve střední Evropě spolupracovali, ačkoliv se jejich politický kurz značně lišil. Jan Adolf ze Schwarzenberku si údajně v očích Gaspara de Bracamonte Guzmána dokonce vysloužil úctu.³¹⁷

Jan Adolf ze Schwarzenberku ve svých listech zdůrazňoval nutnost spojení vlády nad střední Evropou v rukou uherského a českého krále Leopolda I., díky němuž by se zajistilo udržení katolické víry v Římsko-německé říši. Také informoval hraběte o zdraví a cestě Leopolda I. i arciknížete Leopolda Viléma z Vídně do Prahy. Odtud se později vydali směrem k Frankfurtu nad Mohanem.³¹⁸ Nicméně nejzajímavější část vzájemné korespondence představují listy, které výmluvným způsobem vypovídají o samotné volbě Leopolda I. císařem a přesvědčování jednotlivých kurfiřtů. Hraběte Peñarandu, tou dobou již velice zkušeného diplomata, znepokojovala činnost bratří Františka Egona a Viléma Egona z Fürstenberku, kteří se snažili přesvědčit říšské kurfiřty k volbě jiného kandidáta.³¹⁹ Zmiňoval, že na svou stranu již dokázali získat mohučského arcibiskupa Jana Filipa ze Schönbornu a kolínského arcibiskupa Maxmiliána Jindřicha Bavorského. Za pravého původce této „podvratné“ činnosti však považoval francouzského krále.³²⁰

³¹⁴ A. MALCOLM, *La embajada*, s. 1447.

³¹⁵ Dopis Gaspara de Bracamonte Guzmán, hraběte Peñarandy, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 16. srpna 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³¹⁶ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Bracamonte Guzmán, hraběti Peñarandovi, z 6. dubna 1657. Tamtéž.

³¹⁷ Tamtéž, s. 1448. V minulých letech totiž mezi oběma muži panovalo „nepřátelství“, opak „dobrého přátelství“. To bylo spojeno s poškozováním cti, nejdůležitější kategorií urozeného jedince raného novověku. V. BŮŽEK – P. KRÁL – Z. VYBÍRAL, *Člověk*, s. 38.

³¹⁸ Koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Bracamonte Guzmán, hraběti Peñarandovi, z 29. srpna 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³¹⁹ K tomu více John T. O'CONNOR, *Negotiator out of Season: The Career of Wilhelm Egon von Fürstenberg, 1629 to 1704*, Athens 1978. Někteří evropské panovníci cítili oprávněný strach ze zvýšení moci středoevropské větve Habsburků. Leopold I. totiž v případě smrti španělského krále Filipa IV., jenž byl tehdy bez mužského potomka, mohl prostřednictvím sňatku s jeho dcerou Marií Terezou zdědit ohromné území. Proti volbě Leopolda I. císařem zasahoval aktivně zvláště francouzský král Ludvík XIV. R. SMÍŠEK, *Leopold I. ve víru válek*, s. 148.

³²⁰ Dopis Gaspara de Bracamonte Guzmán, hraběte Peñarandy, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 1. května 1658. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

Hrabě Peñaranda sdělil Janu Adolfovi ze Schwarzenberku také podrobnosti o své schůzce s Heřmanem Egonem z Fürstenberku, jenž zastupoval bavorského vévodu. Navíc mu udělil některé rady, jež popisovaly možný postup ohledně přesvědčování arcibiskupů, aby volili habsburského kandidáta.³²¹ Hlavním měl být argument, že jen silný císař, Leopold I., mohl zastavit zvyšující se nebezpečí hrozící ze strany Turků.³²² Gaspar de Bracamonte Guzmán rovněž doporučoval použít „*toda la fuerza, la autoridad y los medios*“ k získání čtyř kurfiřtských hlasů, s nimiž by měli výhodu většiny při vyjednávání volební kapitulace. Nicméně velice kritizoval dosavadní postup habsburských diplomatů, kteří volili cestu opakovaných ústupků, čímž ztratili autoritu u mohučského arcibiskupa.³²³ Z toho lze vyčíst, že hrabě Peñaranda přistupoval k volbě velice zodpovědně a Janu Adolfovi ze Schwarzenberku svěřoval velmi interní informace.³²⁴ Sám španělský diplomat totiž přiznal, že na jeho názory a rady Leopoldovo poselstvo nebralo příliš ohled a postupovalo v rozporu s jeho doporučeními. Ty se zakládaly na mnohaletých diplomatických a politických zkušenostech.³²⁵ Gaspar de Bracamonte Guzmán doufal, že hrabě ze Schwarzenberku jeho osobní názory a rady dále předá arciknížeti Leopoldu Vilémovi. Vzájemný písemný kontakt pak pokračoval až do zvolení Leopolda I. římsko-německým císařem 18. července 1658.³²⁶ Později se zredukoval jen na krátké zprávy ohledně zdraví arciknížete Leopolda Viléma a po jeho smrti roku 1662 úplně ustal.³²⁷

Teprve po smrti arciknížete Leopolda Viléma Jan Adolf ze Schwarzenberku navázal písemný kontakt s vlivným španělským grandem Ramirem Núñezem de

³²¹ Tamtéž.

³²² K tomu více Jiří KUBEŠ, *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou (1657-1658). Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*, České Budějovice 2009, s. 97.

³²³ Kromě toho ještě doporučoval, aby arcikníže Leopold Vilém i samotný Leopold veřejně vystoupili a s kurfiřty si promluvili. Dopis Gaspara de Bracamonte Guzmán, hraběte Peñarandy, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 1. května 1658. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³²⁴ Hrabě Peñaranda v otázce volby habsburského kandidáta sdílel stejný názor se španělským králem Filipem IV., s nímž byl během svého působení ve střední Evropě v čilém písemném kontaktu. A. MALCOLM, *La embajada*, s. 1437-1462.

³²⁵ Dopis Gaspara de Bracamonte Guzmán, hraběte Peñarandy, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 1. května 1658. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³²⁶ Hrabě Peñaranda poděkoval Janu Adolfovi ze Schwarzenberku za všechny jeho služby a rovněž mu sdělil zprávu o svém blízkém odjezdu do Španělska. List Gaspara de Bracamonte Guzmán, hraběte Peñarandy, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. července 1658. Tamtéž. K samotné volbě a korunovaci více J. KUBEŠ, *Trnitá cesta*.

³²⁷ Dopis Gaspara de Bracamonte Guzmán, hraběte Peñarandy, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. ledna 1660 a 20. května 1662. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

Guzmán, vévodou Medina de las Torres (1600-1668).³²⁸ Tento šlechtic se v první polovině šedesátých letech 17. věku stal hlavním představitelem procísařské politiky na španělském královském dvoře a také jedním z nejvlivnějších dvořanů.³²⁹ Díky jeho přičinění se uskutečnil o Velikonocích roku 1666 již dlouho plánovaný sňatek mezi římsko-německým císařem Leopoldem I. a španělskou infantkou Markétou Terevou (1651-1673).³³⁰ Dochovaná vzájemná korespondence se týkala především tohoto sňatku³³¹ a následné cesty budoucí císařovny z Madridu do Vídně, která proběhla téhož roku.³³²

Hrabě ze Schwarzenberku se spojil s vévodou v polovině šedesátých let prostřednictvím císařského vyslance v Madridu Františka Eusebia z Pöttingu, jenž hrál ve vzájemném vztahu obou šlechticů důležitou roli zprostředkovatele.³³³ Vévoda Medina de las Torres nejdříve informoval Jana Adolfa ze Schwarzenberku o průběhu svatby „*per procuram*“, jež se konala v Madridu o Velikonocích 25. dubna 1666. Leopolda I. zde zastupoval právě Medina de las Torres.³³⁴ Poté mu sdělil novinu o odjezdu Markéty Terezy z Madridu a její cestě do přístavu Dénie, kde bohužel onemocněla.³³⁵ Vévoda se stal důležitým referentem cesty španělské infantky. Jeho zprávy, zasílané přes hraběte ze

³²⁸ Celým jménem Ramiro Felipez Nuñez de Guzmán byl představitel jedné z nejstarobylších a nejurozenějších kastilských rodin. Již na začátku své veřejné kariéry se spřátelil se španělským králem Filipem IV. Do úzkého kruhu nejvyšší španělské šlechty se dostal roku 1625 prostřednictvím sňatku s dcerou tehdejšího favorita krále hraběte-vévody Olivares. Pod patronátem svého tchána a krále se v druhé polovině 20. let stal členem *Consejo de Estado* a získal úřad hlavního pokladníka aragonské koruny. Druhým sňatkem se rovněž dostal do vlivné neapolské rodiny Carafa. To mu usnadnilo zastávat v letech 1638-1643 úřad neapolského místokrále. Po smrti Luise Mendéze de Haro roku 1661 se stal nejdůležitějším ministrem Filipa IV. Během regentské vlády Marie Anny Rakouské ztratil vydobyté postavení a na politickém směřování Španělské monarchie se již příliš nepodílel. Robert A. STRADLING, *A Spanish Statesman of Appeasement: Medina de las Torres and Spanish Policy, 1639-1670*, *The Historical Journal* 19, 1976, s. 1-31.

³²⁹ Félix LABRADOR ARROYO, *La organización de la Casa de Margarita Teresa de Austria para su jornada al Imperio (1666)*, in: J. Martínez Millán – M. P. Marçal Lourenço (edd.) *Las Relaciones Discretas II*, s. 1221.

³³⁰ K tomu více M. NIETO NUÑO (ed.), *Diario del conde de Pötting*.

³³¹ List Ramira Nuñeze de Guzmán, vévody Medina de las Torres, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. dubna 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³³² K tomu více Ondřej KRÍŽ, *Markéta Tereza Španělská a její příjezd na Apeninský poloostrov roku 1666 očima soudobého pozorovatele*, České Budějovice 2016 (Bakalářská práce).

³³³ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Ramu Nuñezovi de Guzmán, vévodovi Medina de las Torres, z 10. prosince 1665. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³³⁴ Laura OLIVÁN SANTALIESTRA, *Giovanne d'anni ma vecchia di giudizio: la emperatriz Margarita en la Corte de Viena*, in: J. Martínez Millán – R. González Cuerva (edd.), *La Dinastía de los Austria II*, s. 856. Dopis Ramira Nuñeze de Guzmán, vévody Medina de las Torres, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. dubna 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³³⁵ Dopis Ramira Nuñeze de Guzmán, vévody Medina de las Torres, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 26. června 1666. Tamtéž.

Schwarzenberku i další šlechtice, byly ve Vídni s napětím očekávány a sledovány.³³⁶ V té době se totiž jednalo o nejdůležitější událost, kterou obě větve habsburského rodu pečlivě sledovaly.³³⁷

Ramiro Núñez de Guzmán rovněž poděkoval za blíže neurčenou milost ze strany Leopolda I. i Jana Adolfa ze Schwarzenberku. Svým procísařským jednáním požadoval po hraběti ze Schwarzenberku určitou protislužbu, a to poskytnutí ochrany jistému Bernardovi de Salinas,³³⁸ rytíři z řádu Santiaga.³³⁹ Syn Adama II. ze Schwarzenberku se stal v očích vévody Mediny de las Torres vlivným spojencem na vídeňském dvoře. Pohyboval se totiž v bezprostřední blízkosti římsko-německého císaře Leopolda I. Ramiro Núñez de Guzmán si uvědomoval postupné slábnutí svého mocenského postavení v Madridu. Sňatek římského krále se španělskou infantkou považoval za svůj triumf, pomocí něhož si sliboval zlepšení své politické situace v boji proti profrancouzské frakci na královském dvoře.³⁴⁰ O větší hloubce vzájemného vztahu také vypovídala dochovaná vánoční blahopřání.³⁴¹

Možné zlepšení postavení vévody Mediny de las Torres na madridském dvoře překazila jeho smrt roku 1668. Na vzájemnou komunikaci však navázal jeho syn, Nicolás de Guzmán y Carafa, vévoda de Sabbioneta (1638-1689).³⁴² Tím vzniklo jakési nadgenerační pouto, jež překonalo a ještě více upevnilo původní spojení. Nicolás de Guzmán y Carafa hned ve svém prvním dopisu informoval Jana Adolfa ze

³³⁶ O tom vypovídá koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Ramiru Núñezovi de Guzmán, vévodovi Medina de las Torres, z 2. září 1666. Tamtéž.

³³⁷ R. SMÍŠEK, *Střední Evropa*, s. 400.

³³⁸ Tento rytíř pobýval jistou dobu ve Vídni. Poté byl poslán do Anglie jako vyslanec místodržícího Španělského Nizozemí Carlose de Aragón de Gurrea y Borja, vévody Villahermosa. K tomu více výtisk *The London Gazette* z 21. ledna 1677. [https://www.thegazette.co.uk/London/issue/1271/page/1, odkaz funkční k 25. 11. 2018]

³³⁹ List Ramira Nuñeze de Guzmán, vévody Medina de las Torres, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 30. dubna 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁴⁰ F. LABRADOR ARROYO, *La organización*, s. 1221. K frakcionalismu na císařském a španělském královském dvoře více Ivo CERMAN, *Pojmy ‚frakce‘, ‚strana‘ a ‚kabala‘ v komunikativní praxi dvořanů Leopolda I.*, Český časopis historický 100, 2002, s. 33-54; Antonio ÁLVAREZ-OSSORIO ALVARIÑO, *La sacralización de la dinastía en el púlpito de la Capilla Real en tiempos de Carlos II*, *Criticón* 84-85, 2002, s. 313-332.

³⁴¹ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Ramiru Núñezovi de Guzmán, vévodovi Medina de las Torres, z 10. prosince 1665. Andrés de Andrade, agent působící v Madridu, ve svém dopise z 9. května 1663 poznamenal, že vévoda Medina de las Torres choval vůči Janu Adolfovi ze Schwarzenberku jistou náklonost. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁴² Celým jménem Nicolás Maria Filippo de Guzmán y Carafa. Roku 1644, kdy se vrátil s otcem po jeho působení v Neapolském království do Španělska, obdržel vévodství Sabbioneta. O tři roky později mu byl propůjčen králem Filipem IV. Řád zlatého rouna. Postupně zastával úřady vrchního pokladníka aragonské koruny a starosty letního sídla španělského krále Buen Retiro. Po jeho smrti vymřela rodina Guzmán y Carafa. Alberto GARCÍA CARRAFFA – Arturo GARCÍA CARRAFFA, *Enciclopedia Heráldica y Genealógica Hispano-Americana IV*, Madrid 1923, s. 164.

Schwarzenberku o smrti svého otce.³⁴³ Také zdůraznil, že „*el afecto que le [Janu Adolfovi ze Schwarzenberku] profesaua no se estrechaua a terminos ordinarios*“.³⁴⁴ Tím potvrdil, že se nejednalo o obyčejný „úřední“ vztah.³⁴⁵ Ačkoliv vévoda Medina de las Torres skonal podle svého syna *dobrou smrtí*,³⁴⁶ nestihl splnit jisté závazky vůči hraběti ze Schwarzenberku. Jelikož dobré smrti mělo předcházet uspořádání všech pozemských záležitostí, v očích Nicolase de Guzmán y Carafa jeho otec tuto poslední věc ne zcela naplnil.³⁴⁷ Proto ctil blíže neurčený závazek svého otce vůči Schwarzenberkovi a přijal ho za svůj.³⁴⁸ Toto myšlení souviselo s představou continuity, nepřetržité posloupnosti šlechtických generací. Jedinec se cítil být vázán odpovědností za své předky, potažmo celý svůj rod, a tomu uzpůsoboval své jednání.³⁴⁹ Zároveň Nicolás de Guzmán y Carafa očekával, že Jan Adolf ze Schwarzenberku bude pokračovat ve stejném přátelském duchu, jaký udržoval s jeho otcem.³⁵⁰ Tím vévoda de Sabbioneta naplňoval nadgenerační myšlení raně novověké šlechty.

Hrabě ze Schwarzenberku mladého vévodu nezklamal a dodržel zažité vzorce chování.³⁵¹ Tuto skutečnost ostatně výmluvně potvrzovala vzájemně zasílaná vánoční blahopřání.³⁵² Nicméně následná dochovaná korespondence se zabývala převážně

³⁴³ Informovat ostatní jedince urozené společnosti bylo nutností, neboť to tvořilo součást odlučovací fáze přechodového rituálu smrti. Aby se Nicolas de Guzmán y Carafa mohl stát novým vévodou Medina de las Torres, musel nejdříve oznámit široké veřejnosti zprávu o úmrtí svého otce. Tím tak zpráva vešla v obecnou známost a nebožtík mohl nadobro opustit pozemský svět. Pavel KRÁL, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004, s. 175.

³⁴⁴ List Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. prosince 1668. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁴⁵ Nicméně oznámení o úmrtí se zhotovovala ve velkém počtu kopií. Tudiž každá osoba, jež nebyla součástí nejbližší rodiny, mohla obdržet totožný list. To by znamenalo jisté odosobnění následných vět, neboť by se jednalo jen o pouhou stylizaci. P. KRÁL, *Smrt a pohřby*, s. 174.

³⁴⁶ Přesnými slovy autora dopisu měl vévoda Medina de las Torres „*buen fin*“. List Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. prosince 1668. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Pod termínem dobré smrti si člověk raného novověku představoval zemřít klidně, bez projevů bolesti a strachu. Umírající měl být rovněž na smrt připraven a předpokládalo se, že stihl uspořádat všechny své pozemské záležitosti. To znamenalo sepsat testament, rozloučit se s „pány a přáteli“ a podstoupit jednotlivé církevní rituály předcházející smrt. P. KRÁL, *Smrt a pohřby*, s. 67.

³⁴⁷ *Tamtéž*.

³⁴⁸ List Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. prosince 1668. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁴⁹ P. MAŤA, *Svět*, s. 693.

³⁵⁰ List Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. prosince 1668. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁵¹ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Nicolasovi de Guzmán y Carafa, vévodovi de Sabbioneta, z 29. května 1669. *Tamtéž*.

³⁵² Dopis Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. prosince 1671 a koncept Jana Adolfa ze Schwarzenberku Nicolasovi de Guzmán y Carafa, vévodovi de Sabbioneta, ze 17. ledna 1672. *Tamtéž*.

osobností císařovny Markéty Terezy. Když roku 1672 porodila dceru Marii Annu (1672-1672), Nicolás de Guzmán y Carafa Janu Adolfovi ze Schwarzenberku k této události pogrataloval.³⁵³ Tento list samozřejmě sledoval cíl nejen pozdravit svého komunikanta, nýbrž viditelně mu demonstrovat své procísařské politické přesvědčení. Nicméně kníže svého adresáta příliš nepotěšil, neboť mu musel vzápětí sdělit zprávu o úmrtí novorozeněte.³⁵⁴

Ve vzájemné korespondenci Nicolás de Guzmán y Carafa vystupoval velmi poníženě. Souviselo to především s posílením mocenského postavení Jana Adolfa ze Schwarzenberku na císařském dvoře díky jmenování prezidentem říšské dvorské rady roku 1670. Zároveň byl syn Adama II. ze Schwarzenberku povýšen do knížecího stavu.³⁵⁵ Španělskému grandovi se však jevilo důležitější předsednictví šlechtice v říšské dvorní radě.³⁵⁶ Roku 1672 se totiž na zasedání zmiňovaného grémia měl projednávat spor o vévodství Sabbioneta, nacházející se nedaleko italské Mantovy,³⁵⁷ jehož vlastníkem byl právě Nicolás de Guzmán y Carafa. Šlo o při ohledně vlastnictví vévodství s Gianfrancescem II. Gonzagou.³⁵⁸ Vévoda de Sabbioneta očekával účinnou pomoc od svého korespondenta.³⁵⁹ Proto v dalším listě adresovaném knížeti žádal o přijetí svého agenta, jistého Andrése Josepha Gizzia. Ten pravděpodobně pozorně sledoval průběh celého řešení sporu, jenž se odehrával právě ve Vídni.³⁶⁰ Zda se Jan Adolf ze

³⁵³ List Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 26. března 1672. Tamtéž.

³⁵⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Nicolasovi de Guzmán y Carafa, vévodovi de Sabbioneta, z 10. května 1672. Tamtéž.

³⁵⁵ R. SMÍŠEK, *Deník Jana Adolfa ze Schwarzenberku*, s. 265.

³⁵⁶ Říšská dvorská rada představovala jeden ze dvou nejvyšších soudních orgánů Římsko-německé říše. Kofeny rady sahaly až do vlády Maxmiliána I. Představovala poradní orgán císaře a její členové pocházeli také z tajné rady. Díky dobrému platu byla účast v radě soudobou urozenou společností vnímána velmi přitažlivě. To bylo způsobeno i tím, že se jednalo o spolehlivou odrazovou pozici, díky níž mohl jedinec proniknout do bezprostředního okolí panovníka. V čele rady stál prezident. Mark HENGERER – Rostislav SMÍŠEK, *Říšská dvorská rada*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 694-696.

³⁵⁷ K tomu více Chiara TELLINI PERINA, *Sabbioneta*, Milano 1991.

³⁵⁸ Gianfrancesco II. Gonzaga (1646-1703) zdědil po svém bezdětném bratrovi roku 1672 titul knížete ze Sabbioneta. Následujícího roku mu toto panství bylo uděleno v léno, nicméně ne do vlastnictví. To vlastnil Nicolás de Guzmán y Carafa až do své smrti roku 1689. Poté přešlo vévodství do držby španělského Milánského vévodství. Luigi TONINI, *San Martino dall'Argine nella storia. Alla ricerca delle nostre radici*, Mantova 2003.

³⁵⁹ Dopis Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 14. října 1672. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Nicméně kníže ze Schwarzenberku udržoval písemný kontakt také s vévodovým protivníkem ve sporu Gianfrancescem II. Gonzagou. Gianfrancesco Gonzaga patrně žádal o totéž jako jeho španělský protějšek. Bylo by samozřejmě velmi zajímavé vysledovat, jak se Jan Adolf ze Schwarzenberku snažil manévrovat v takové svízelné politické situaci, aby si neznepřátelil žádného z komunikantů. Tamtéž, fasc. 371-372.

³⁶⁰ List Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. listopadu 1673. Tamtéž, fasc. 369.

Schwarzenberku svého komunikanta v plénu zastal, se z dochovaných pramenů prozatím nepodařilo zjistit, neboť zmiňovaný agent pokračoval jen v ústní komunikaci se synem Adama II. ze Schwarzenberku. Nicolás de Guzmán y Carafa nakonec ve sporu o vévodství Sabbioneta zvítězil, snad právě díky pomoci knížete ze Schwarzenberku. Ovšem proces se táhl po celé desetiletí.³⁶¹

Následujícího roku – 1673 – zemřela mladá císařovna Markéta Tereza a následovala kondolence Nicolase de Guzmán y Carafa určená Leopoldovi I. i Janu Adolfovi ze Schwarzenberku, v níž rovněž neopomněl zmínit očekávanou podporu knížete ve svém sporu o vévodství.³⁶² Jan Adolf ze Schwarzenberku naopak sdělil svému adresátovi informace o nadcházející svatbě Leopolda I. s Klaudií Felicitas Tyrolskou ve Štýrském Hradci, které se osobně účastnil.³⁶³

Španělští vyslanci ve Vídni³⁶⁴

Další skupinu v již tak rozvětvené komunikační síti Jana Adolfa ze Schwarzenberku tvořili španělští vyslanci působící v metropoli podunajské monarchie.³⁶⁵ Stálé španělské velvyslanectví vzniklo ve Vídni již roku 1558. Osoby pocházející z Pyrenejského poloostrova zde patřily již od vlády Ferdinanda I. k vlivným mocenským skupinám. Španělský král až do roku 1648 prostřednictvím vyslanců aktivně ovlivňoval politiku svých rakouských příbuzných.³⁶⁶ Velká moc hispánských dvořanů na vídeňském

³⁶¹ O vážnosti celé situace rovněž hovoří písemnosti španělské státní rady *Consejo de Estado* z roku 1679. Ta považovala zásah a postavení Jana Adolfa ze Schwarzenberku jako prezidenta říšské dvorské rady za klíčový. V tomto období se však nejednalo jen o spor ohledně vévodství Sabbioneta, nýbrž také o vévodství Guastalla, které připadlo roku 1678 Hispánské monarchii. Archivo General de Simancas, Secretaria de Estado: Flandes, legajo 3920.

³⁶² Psaní Nicolase de Guzmán y Carafa, vévody de Sabbioneta, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. března 1673. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁶³ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Nicolasovi de Guzmán y Carafa, vévodovi de Sabbioneta, ze 17. října 1673. Tamtéž.

³⁶⁴ Z dochované epistolografie vyplývá, že Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval jisté spojení i s dalšími španělskými vyslanci. Například se dochoval dopis od hraběte Pedra Ronquilla (1630-1691), španělského vyslance působícího v Londýně. Ten je k dispozici včetně konceptu Jana Adolfa ze Schwarzenberku. Z listů lze vysledovat skutečnost, že mezi oběma komunikanty proběhla jistá výměna korespondence již dříve. Pravděpodobně se mohli poznat přes anglického diplomata ve Vídni hraběte Charlese z Middletonu (1650-1719) nebo Karla Ferdinanda z Valdštejna, císařského vyslance působícího v anglické metropoli. K tomu dopis Pedra Ronquillo Briceño Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. července 1680, koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Pedru Ronquillo Briceño z 24. dubna 1680. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Srov. Jiří KUBEŠ, *Kontakty s ostrovními královstvími: císařští diplomaté v Anglii, resp. Velké Británii*, in: J. Kubeš a kol., *V zastoupení císaře*, s. 248-249.

³⁶⁵ Pavel MAREK – Rostislav SMÍŠEK, *Španělé v metropoli na Dunaji*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 720.

³⁶⁶ P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 179, 182.

dvoře byla způsobena častými sňatky mezi oběma větvemi habsburského rodu. Císařovny totiž doprovázelo do této geografické oblasti mnoho Španělů. Někteří z nich po smrti svých panovnic zůstali ve Vídni. Z tohoto důvodu platil císařský dvůr za hlavní centrum španělského politického a kulturního vlivu ve střední Evropě.³⁶⁷

Pro značnou část urozených rodů podunajské monarchie, jež prosazovaly úzkou spolupráci mezi katolickým králem a císařem, znamenal kontakt se španělským vyslancem pestrá škála výhod. Středoevropští šlechtici mohli získat mnoho odměn a poct, mezi něž se řadilo na první místo propůjčení Řádu zlatého rouna. Mocenský vliv španělského diplomata ve Vídni ještě zvyšovala možnost udělení roucha vojenských církevních řádů Santiago, Calatrava a Alcántara nebo vyplácení tučných finančních penzí.³⁶⁸

Baltasar de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hrabě Castellar a markýz de Malagón (1627-1686), představoval právě takového španělského vyslance.³⁶⁹ S Janem Adolfem ze Schwarzenberku se spojil po svém příjezdu do Vídně roku 1665, kde působil následujících šest let jako mimořádný vyslanec Hispánské monarchie.³⁷⁰ Španělští vyslanci na císařském dvoře plnili roli zprostředkovatelů klientelských vazeb mezi jejich králem a středoevropskými šlechtici. Současná historická věda přijala pro tuto funkci pojmenování *broker*.³⁷¹ Právě španělští diplomaté se řadili mezi nejdůležitější *brokers* svého krále. Tím udržovali a šířili vliv svého pána, španělského krále. Vyslanci však nepředstavovali pouhého prostředníka, nýbrž ve Vídni vystupovali jako samotní patroni. Svou činností poté šířili politiku Hispánské monarchie do této geografické oblasti.³⁷²

³⁶⁷ P. MAREK – R. SMÍŠEK, *Španělé*, s. 720.

³⁶⁸ Bianca Maria LINDORFER, *Las redes familiares de la aristocracia austriaca y los procesos de transferencia cultural. Entre Madrid y Viena, 1550-1700*, in: Bartolomé Yun Casalilla (ed.), *Las redes del Imperio. Élités sociales en la articulación de la Monarquía Hispánica, 1492-1714*, Madrid 2009, s. 261-288.

³⁶⁹ Celým jménem Baltasar José Beltrán Alejo Francisco Antonio Joaquín Agustín Pedro Melchor Gaspar Luis de la Cueva y Enríquez de Cabrera byl synem VII. vévody de Albuquerque a bratrem VIII. vévody de Albuquerque. V mládí studoval na univerzitě v Salamance, na níž později pracoval rovněž jako rektor. Dále zastával úřad *oidora* – soudce. Roku 1659 se stal rytířem Řádu ze Santiaga. V šedesátých letech působil na několika místech na královském dvoře v Madridu, mimo jiné jako ministr *Consejo de Indias*. V roce 1665 byl jmenován mimořádným vyslancem Španělské monarchie ve Vídni. Po návratu do Španělska působil rovněž jako místokrál v Peru. F. FERNÁNDEZ DE BETHENCOURT, *Historia genealógica X*, Madrid 1920, s. 309-311.

³⁷⁰ Během svého působení ve Vídni si svým chováním dokázal zneprátnit i samotného císaře Leopolda I. Na jeho přání byl hrabě Castellar nakonec odvolán. W. R. de VILLA-URRUTIA, *Relaciones*, s. 108-109. Srov. Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic I (duben 1660-září 1663)*, Praha 1936.

³⁷¹ P. MAREK, *Klientelní strategie*, s. 59.

³⁷² Týž, *La embajada*, s. 39.

Nicméně po vestfálském míru značně klesl politický vliv i autorita španělského vyslance v metropoli podunajské monarchie.³⁷³

Dochovaná korespondence mezi španělským diplomatem a hrabětem ze Schwarzenberku se datuje až k období odjezdu hraběte Castellara z metropole podunajské monarchie a jeho cesty do Španělska. Během služby hispánského šlechtice ve Vídni se mezi oběma urozenými muži utvořilo silnější pouto, jež pokračovalo i v příštích letech.³⁷⁴ Hrabě Castellar, jelikož dle svých slov nemohl osobně zastihnout Jana Adolfa ze Schwarzenberku na císařském dvoře, se alespoň se svým komunikantem rozloučil písemně.³⁷⁵

Jakmile se šlechtic vrátil do Madridu na královský dvůr, začal syna Adama II. ze Schwarzenberku informovat o zdejších dění. Kníže ze Schwarzenberku tak v něm získal vlivného jedince, který mohl prosazovat jeho zájmy v metropoli Španělské monarchie.³⁷⁶ Naopak hrabě Castellar se cítil být zavázán Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Kníže mu nejspíše finančně pomohl, jelikož se hrabě během svého působení ve Vídni velmi zadlužil.³⁷⁷ Nejdříve informoval svého komunikanta o těžkostech během své cesty do Janova a následně do Madridu.³⁷⁸ Po příjezdu reflektoval reakci tamního královského dvora na zprávu o povýšení Jana Adolfa ze Schwarzenberku do stavu říšských knížat. Současně mu pogrataloval a nabídl pomoc. Hrabě rovněž sdělil svému adresátovi, že kvůli vážné nemoci téměř zemřel.³⁷⁹ Zdravotní problémy a neduhy tvořily součást každodenního života celé raně novověké společnosti a doprovázely urozené jedince po celou dobu jejich existence.³⁸⁰ Proto se na stránkách korespondence šlechticů pravidelně

³⁷³ P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 183-184.

³⁷⁴ O tom vypovídají vánoční a novoroční blahopřání z následujících let a rovněž jistá intimita vzájemných sdělení. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁷⁵ List Baltasara de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběte Castellara, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 31. října 1670. Tamtéž.

³⁷⁶ Dopis Baltasara de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběte Castellara, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 19. srpna 1671. Tamtéž.

³⁷⁷ W. R. de VILLA-URRUTIA, *Relaciones*, s. 110. Diplomaté si totiž sami museli hradit téměř veškeré výdaje spojené s působením v hostitelském městě z vlastních finančních zdrojů, včetně nákladů na vlastní reprezentaci či pronájem budovy. Z tohoto důvodu se většinou jako hrabě Castellar vraceli zpět do Španělska se značnými dluhy. J. KUBEŠ, *Každodenní život*, s. 582-583.

³⁷⁸ Psaní Baltasara de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběte Castellara, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. února 1671. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁷⁹ Dopis Baltasara de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběte Castellara, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 19. srpna 1671. Tamtéž.

³⁸⁰ Martin GAŽL, „K lékařce nebeskej.“ *Poutní Podsrp a vnímání nemoci na českém venkově 18. století*, Kuděj. Časopis pro kulturní dějiny 1, 2004, s. 17-31. Srov. V. BŮŽEK – J. HRDLIČKA – P. KRÁL – Z. VYBÍRAL, *Věk urozených*, s. 352-358.

objevovaly zmínky o vlastním zdraví a reflexe nemocí, případně smrti.³⁸¹ Téma smrti totiž nepředstavovalo žádné tabu. Člověk předmoderní doby se se smrtí pravidelně setkával a připravoval se na ni.³⁸²

Naopak z odpovědi Jana Adolfa ze Schwarzenberku lze vyzorovat to, jak raně novověký šlechtic vnímal povýšení svého rodu do stavu knížat Římsko-německé říše. Kníže ze Schwarzenberku vyjádřil veliké uspokojení a radost nad krokem a milosrdenstvím císaře Leopolda I. V zisku knížecího titulu a velkého palatinátu viděl nezměrnou poctu, jíž se za věrné služby dostalo jemu i celému schwarzenberskému rodu. Syn Adama II. ze Schwarzenberku spatřoval v povýšení rovněž oslavu činů svých předků.³⁸³ Titul knížete se v Království českém objevil až po roce 1620, kdy zde došlo k přijetí modelu říšské titulatury, a stal se jedním z hlavních ukazatelů společenské prestiže. Povyšování šlechticů představovalo mocný nástroj v rukou císaře, jenž tímto aktem odměňoval loajální šlechtu nebo jedince, kteří věrně sloužili členům habsburského rodu.³⁸⁴ Knížecí titul navíc stavěl urozeného jedince téměř na stupeň suverénních říšských vládců.³⁸⁵ Pro Jana Adolfa ze Schwarzenberku, tou dobou již stárnoucího šlechtice, představovala služba císaři jeden z nejdůležitějších nástrojů vlastní reprezentace.³⁸⁶ Zisk knížecího titulu rovněž znamenal další společenský vzestup již tak vlivného urozence.³⁸⁷

Jelikož hrabě Castellar byl španělským králem roku 1673 jmenován místokrálem v Peru, musel kvůli obrovské geografické vzdálenosti ukončit s Janem Adolfem ze Schwarzenberku písemný kontakt. Ten nebyl obnoven ani po návratu hispánského šlechtice zpět do Madridu o 9 let později.³⁸⁸

³⁸¹ K tomu více Marie KOLDÍNSKÁ – Petr MAŤA (edd.), *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*, Praha 1997; Miroslava DURAJOVÁ – Rostislav SMÍŠEK, (edd.), *Hieronymus der Ältere Schlick: Das Tagebuch. Eine Selbstdarstellung aus den Jahren 1580-1582*, České Budějovice 2008.

³⁸² P. KRÁL, *Smrt a pohřby*, s. 132-133.

³⁸³ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Baltasarovi de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběti Castellar, z 15. října 1671. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. O důležitosti tohoto povýšení v očích samotného Jana Adolfa ze Schwarzenberku vypovídá mnoho oprav, které udělal ve svém konceptu. Několikrát se marně snažil nalézt pravá slova, jimiž by přesně popsal tuto novinu. Tamtéž.

³⁸⁴ V. BŮŽEK a kol., *Společnost*, s. 493.

³⁸⁵ Tamtéž s. 494.

³⁸⁶ R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 565.

³⁸⁷ Tamtéž, s. 566.

³⁸⁸ Dopis Baltasara de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hraběte Castellar, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. prosince 1673. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

Dalšího diplomata ve službách španělského krále představoval Gaspar de Teves y Tello de Guzmán, markýz de la Fuente (1608-1673).³⁸⁹ S hrabětem ze Schwarzenberku se spojil během své činnosti ve Vídni, kde působil jako řádný vyslanec španělského krále.³⁹⁰ Markýz de la Fuente započal písemný styk roku 1656, když Janu Adolfovi ze Schwarzenberku poskytl informace o Fridrichu Hesensko-Darmstadtském, jenž působil jako kardinál v Římě.³⁹¹ Ten nejspíše pomohl markýzi navázat kontakt s hrabětem ze Schwarzenberku. Dále prosil, aby šlechtic s pomocí arciknížete Leopolda Viléma přijal do kanceláře Řádu německých rytířů jistého Luise Pancalliho na místo jistého opata Catanea.³⁹² Přestože Jan Adolf ze Schwarzenberku dal markýzi de la Fuente zápornou odpověď, slíbil celou záležitost přezkoumat a doporučit zmíněnou osobu někdy v budoucnu. Nejspíše se jednalo o jistou protislužbu, neboť se hrabě ze Schwarzenberku cítil být markýzovi stále zavázán.³⁹³ Z tohoto důvodu přislíbil pomoc hned poté, co se arcikníže vrátí z Bruselu do Vídně. Ten měl jako velmistr řádu v této záležitosti hlavní slovo.³⁹⁴ V pozdějších letech markýz de la Fuente a hrabě ze Schwarzenberku představovali prostředníky mezi španělským králem Filipem IV. a arciknížetem

³⁸⁹ Gaspar de Teves y Tello de Guzmán vstoupil do služeb španělského krále Filipa IV. již roku 1623. V královském paláci vykonával několik úřadů. V roce 1633 obdržel titul markýze de la Fuente del Torno, původně milánský titul. Záhy se dal na diplomatickou kariéru a díky svým několikaletým zkušenostem se stal profesionálním diplomatem. První diplomatické zkušenosti získal během své mise roku 1630 ve Francii. Již v roce 1639 byl poslán do Řezna jako vyslanec Hispánské monarchie. Mezi léty 1642 až 1656 zastával úřad vyslance v Benátkách. Hned poté se stal stálým vyslancem ve Vídni, kde setrval následujících pět let. V té době sloužil Filipu IV. 41 let, z nichž 22 jako diplomat. Jednalo se o velmi zkušeného a španělským králem žádaného vyslance. Roku 1661 byl jmenován vyslancem v Paříži. Po návratu do Madridu zastával místo člena ve státních radách *Consejo de Estado* a *Consejo de Indias*. V roce 1663 navíc obdržel titul hraběte de Benazusa. Miguel Angel OCHOA BRUN, *El incidente diplomático hispano-francés de 1661*, Boletín de la Real Academia de la Historia 201, 2004, č. 1, s. 114.

³⁹⁰ I. YETANO LAGUNA, *Relaciones*, s. 73.

³⁹¹ Dopis Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Hrabě ze Schwarzenberku si také dopisoval se samotným Fridrichem Hesensko-Darmstadtským. Jedním ze společných témat představoval pobyt syna Ferdinanda v Římě během jeho kavalírské cesty. K tomu více Rostislav SMÍŠEK (ed.), *Das Tagebuch Ferdinands zu Schwarzenberg aus den Jahren 1686-1688 und 1696-1697. Eine vollständige kritische Edition*, České Budějovice 2015 (= Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI.-XVIII. illustrantia B/5), s. 42-47.

³⁹² Dopis Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Opat Cataneo poté sloužil jako císařský agent v Římě. Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z podzimu 1656. Tamtéž.

³⁹³ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Tello de Guzmán, markýzi de la Fuente, z 25. října 1656. Tamtéž.

³⁹⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Tello de Guzmán, markýzi de la Fuente, z 8. listopadu 1656. Tamtéž.

Leopoldem Vilémem v otázce francouzsko-španělské války a Pyrenejského míru roku 1659.³⁹⁵

Markýz de la Fuente opět navázal kontakt s Janem Adolfem ze Schwarzenberku roku 1666 poté, co se vrátil ze svého působení v Paříži.³⁹⁶ Stal se z něj velmi vlivný dvorský úředník a společně s hrabětem Peñarandou prosazoval v Madridu profrancouzskou politiku.³⁹⁷ To mu ovšem nijak nebránilo udržovat přátelský vztah s Janem Adolfem ze Schwarzenberku.³⁹⁸ Geografická vzdálenost mezi Pyrenejským poloostrovem a střední Evropou však představovala určitý problém a dopisování se osobnímu setkání v žádném případě nemohlo plně vyrovnat. Nicméně podle slov markýze de la Fuente „*La obligacion y el afecto vencen mas dificultades cosas que las distancias...*“ (*Povinnost a náklonost překonají tak obtížné záležitosti jako vzdálenost*).³⁹⁹

Jan Adolf ze Schwarzenberku byl současně v kontaktu se synem markýze de la Fuente, Gasparem de Teves y Córdoba (1630-1688), jenž následoval otce v diplomatické kariéře.⁴⁰⁰ Druhý markýz de la Fuente se stal součástí komunikační sítě Jana Adolfa ze Schwarzenberku od roku 1666, kdy započal svou diplomatickou službu v Benátkách. Markýz kromě svých povinností, které vyplývaly z jeho činnosti v Nejjasnější republice svatého Marka, nabídl hraběti ze Schwarzenberku pomoc i z osobních pohnutek. Ty vycházely podle jeho slov z přátelského vztahu jeho otce s Janem Adolfem ze Schwarzenberku. Proto v rámci nadgeneračního myšlení raně novověké šlechty cítil

³⁹⁵ Psaní Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 27. ledna 1659. Tamtéž. Hrabě ze Schwarzenberku se například také sešel s markýzem roku 1657 ve věci svatby mladého českého a uherského krále Leopolda I. se španělskou infantkou Marií Terezou. R. MARTÍNEZ LÓPEZ, „*La infanta se ha de casar con quien facilite la paz o disponga los medios para la guerra*“, s. 94.

³⁹⁶ Dopis Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 3. prosince 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁹⁷ F. LABRADOR ARROYO, *La organización*, s. 1221.

³⁹⁸ Nicméně Andrés de Andrade, působící v Madridu rovněž jako jeho informátor, popsal v šifrovaném dopise Janu Adolfovi ze Schwarzenberku markýze de la Fuente jako „*S[er]or Marq[ue]s de la Fuente podia ya dejarlo, pues sus oficios no sirven mas de sembrar discordias...*“ Z toho lze vyčíst, že procísařská strana na královském dvoře nahlížela na markýze velmi negativně. Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 9. května 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

³⁹⁹ List Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 17. prosince 1670. Tamtéž.

⁴⁰⁰ Ten působil jako španělský vyslanec v Benátkách v letech 1666-1676 a jako mimořádný vyslanec v Paříži mezi léty 1680-1683. Také se stal ministrem válečné rady *Consejo de Guerra*. David QUILES ALBERO, *La embajada en Venecia. Un estudio prosopográfico de los representantes hispanos en la república de San Marcos durante la guerra de Candia (1645-1669)*, Libros de la Corte.es 15, 2017, s. 40. Sám císařský vyslanec v Madridu František Eusebius z Pöttingu si v deníku poznamenal, že bylo velice neobvyklé a zvláštní, aby otec i syn vykonávali oba ve stejnou dobu úřad vyslance. M. NIETO NUÑO (ed.), *Diario*, s. 182.

závazek ke svému komunikantovi a zaujal vůči němu přátelský postoj.⁴⁰¹ Rovněž lze vypožorovat, že první markýz de la Fuente si natolik vážil kontaktu s Janem Adolfem ze Schwarzenberku, že ho doporučil také svému synovi. Pochopil totiž důležitost kvalitní komunikační sítě i vlivných sociálních kontaktů pro budoucí kariéru svého potomka. V očích obou šlechticů hrabě ze Schwarzenberku představoval vlivného dvořana, jenž udržoval styk s nejurozenějšími šlechtickými rody Římsko-německé říše. Zároveň, pokud chtěli navázat písemné spojení s dalšími vlivnými osobami na vídeňském dvoře nebo přímo se samotným císařem Leopoldem I., Jan Adolf ze Schwarzenberku se jevil jako jeden z nejvhodnějších prostředníků.

Na druhou stranu si hrabě ze Schwarzenberku vážil obou urozených jedinců, o čemž vypovídají četná vzájemná vánoční i novoroční přání, jež se datují až do konce sedmdesátých let 17. věku. V nich se vzájemně ujišťovali o reciproční podpoře a pokračování „dobrého přátelství“. Další indikátor hloubky vztahu představovala velká sdílnost a soukromý ráz dochovaných zpráv. Sem je možné zařadit oznámení markýze de la Fuente o jeho sňatku s Anou de Portocarrero⁴⁰² nebo zpráva Gaspara de Teves y Córdoba o úmrtí otce.⁴⁰³ Nicméně větší otevřenost zpráv by porušovala zaběhnutou dvorskou disimulaci. Ta tvořila v raném novověku nedílnou součást komunikace i korespondence urozených jedinců.⁴⁰⁴ Skutečnost, že vztah Jana Adolfa ze Schwarzenberku s druhým markýzem de la Fuente nebyl již tak pevný, lze zaznamenat u oslovení, jež Gaspar de Teves y Córdoba používal. Knížete ze Schwarzenberku ještě roku 1673 tituloval jako hraběte a až následujícího léta tuto chybu opravil.⁴⁰⁵ Nabízí se ovšem otázka, proč kníže svého komunikanta na výše zmíněnou nepřesnost neupozornil.⁴⁰⁶

Poslední dochované vzájemné zprávy pocházejí z roku 1678, kdy se Gaspar de Teves y Córdoba účastnil podepisování mírových smluv v nizozemském Nijmegenu jako

⁴⁰¹ Dopis Gaspara de Teves y Córdoba, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 5. března 1667. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁰² List Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 1. června 1668. Tamtéž.

⁴⁰³ Dopis Gaspara de Teves y Córdoba, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. června 1673. Tamtéž.

⁴⁰⁴ Jednalo se o přetvařování dvořanů. Ti víceméně tajili své záměry a snažili se potlačovat své niterní pocity. P. MAREK, *Pernštejnské ženy*, s. 149. K tomu více Jon R. SNYDER, *Dissimulation and the Culture of Secrecy in Early Modern Europe*, Berkeley-Los Angeles 2009.

⁴⁰⁵ Dopis Gaspara de Teves y Córdoba, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. prosince 1673 a 8. prosince 1674. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁰⁶ Tamtéž.

člen španělské válečné rady a generál artilerie.⁴⁰⁷ Jana Adolfa ze Schwarzenberku však o těchto jednáních neinformoval. V dopisu z 5. srpna 1678, odeslaného z výše uvedeného města, nicméně popřál knížeti ze Schwarzenberku k narození arciknížete Josefa, vytouženého dědice Leopolda I. Z reakce Jana Adolfa ze Schwarzenberku lze vysledovat, jak tento věrný dvořan celou situaci vnímal. Skutečnost, že císařovna Eleonora Magdalena Falcko-Neuburská porodila zdravého syna, byla pro syna Adama II. ze Schwarzenberku přešťastná novina, kterou údajně náležitě oslavili všichni věrní poddaní císařské rodiny. Hrabě ocenil rovněž gratulaci Gaspara de Teves y Córdoba, v němž viděl přítele celého habsburského rodu, který se také podílel na „*questa Publica Allegria*“.⁴⁰⁸

Nezastupitelné místo v komunikační síti Jana Adolfa ze Schwarzenberku připadlo rovněž původem italskému šlechtici a španělskému grandovi Pablu Vincenzovi Spínola Doria, markýzi de los Balbases (1631-1699).⁴⁰⁹ S knížetem ze Schwarzenberku se spojil během své služby španělského vyslance ve Vídni, kterou zastával v letech 1670-1676. Hlavní část korespondence se však dochovala až z období francouzsko-nizozemské války probíhající v letech 1672-1678.⁴¹⁰ Markýz de los Balbases se navíc účastnil vyjednávání v Nijmegenu a Janu Adolfovi ze Schwarzenberku o něm průběžně podával zprávy. Co se týkalo konference v Nijmegen, markýz informoval knížete ze Schwarzenberku o své cestě do tohoto nizozemského města, jak si to jeho komunikant přál.⁴¹¹ Syn Adama II. ze Schwarzenberku očekával od markýze, že díky své moudrosti „*darà il desiderato Riposo ed Pace, all' afflitta Europa*“.⁴¹²

⁴⁰⁷ Ignacio RUIZ RODRÍGUEZ, *Don Juan José de Austria en la monarquía hispánica: entre la política, el poder y la intriga*, Madrid 2007, s. 488.

⁴⁰⁸ Dopis Gaspara de Teves y Córdoba, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 5. srpna 1678; koncept dopisu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Gasparovi de Teves y Córdoba, markýzi de la Fuente, z 21. srpna 1678. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁰⁹ Pablo Vincenzo Spínola Doria, třetí markýz de los Balbases a vévoda de Sesto, rytíř řádu Santiago, pocházel z janovské patricijské rodiny. Byl vnukem známého vojenského velitele Ambrosia Spinoly (1569-1630). Roku 1663 se stal členem tajné rady a později také členem stáních rad *Consejo de Italia*, *Consejo de Estado* a *Consejo de Guerra*. Mezi léty 1668 a 1670 zastával *ad interim* úřad milánského místodržícího. Po působení ve Vídni se stal hlavním vyjednavčem na mírových jednáních s Francií v Nijmegenu. Poté vykonával úřad vyslance v Paříži, kde domlouval sňatek španělského krále Karla II. s Marií Luisou Orleánskou. Massimo Carlo GIANNINI – Gianvittorio SIGNOROTTO (edd.), *Lo Stato di Milano nel XVII secolo. Memoriali e relazioni*, Roma 2006, s. 276. Srov. Franco ARESE LUCINI, *Le supreme cariche del Ducato di Milano da Francesco II a Filippo V (1531-1706)*, Archivio storico lombardo 47, 1970, s. 79, 149.

⁴¹⁰ K tomu více John A. LYNN, *The Wars of Louis XIV 1667-1714*, New York 2013.

⁴¹¹ Dopis Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi Schwarzenberku z 18. dubna 1677. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴¹² Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Pablu Vincenzovi Spínola Doria, markýzi de los Balbases, z 24. dubna 1677. Tamtéž.

Z rozboru vzájemné korespondence lze vycítit touhu obou urozených jedinců po míru a zastavení války. Právě proto přikládali nemalou pozornost mírovým jednáním, která probíhala již od roku 1677. Markýz de los Balbases kladl velký důraz na obsazení místa zesnulého císařského komisaře v Řezně. Přál si, aby na zmíněný úřad byla dosazena kompetentní a reprezentativní osoba s množstvím zkušeností. V očích Pabla Vincenza Spínola Doria by tento jedinec hrál důležitou roli jak v následujících mírových jednáních, tak v chodu Římsko-německé říše samotné. Z tohoto důvodu nabádal knížete ze Schwarzenberku, aby využil svého vlivu a pomohl do úřadu dosadit odpovídající osobu.⁴¹³ Jan Adolf ze Schwarzenberku ocenil snahu markýze de los Balbases. Přiznal, že najít vhodného jedince, jenž by splňoval všechna výše naznačená kritéria a zároveň by s ním udržoval důvěrný vztah, bylo nesmírně složité.⁴¹⁴

Komunikace mezi oběma šlechtici pokračovala v přátelském duchu, o čemž vypovídá velká sdílnost vzájemných zpráv. Například roku 1677 markýz de los Balbases oznámil Janu Adolfovi ze Schwarzenberku, že jeho manželka náhle onemocněla a muselo se jí několikrát pouštět žilou. Také ho informoval o úspěšném narození svého vnuka, díky němuž podle jeho slov „...*en esta Cassa aumenta el numero de los servidores de V[uestra] E[xcelencia]* ...“ (*V tomto rodě vzrostl počet služebníků Vaší Excellence*). I zde lze tudíž zaznamenat myšlenku ohledně nadgeneračního vztahu obou urozených rodů.⁴¹⁵

V pozdějších letech markýz de los Balbases gratuloval knížeti k narození arciknížete Josefa nebo ho informoval o své nové diplomatické misi v Paříži.⁴¹⁶ Jan Adolf ze Schwarzenberku podporoval markýze de los Balbases rovněž po jeho odjezdu z Vídně, za což mu byl hispánský šlechtic velice vděčný. Ten totiž i nadále udržoval svou komunikační síť v metropoli podunajské monarchie v činnosti.⁴¹⁷ Po návratu na madridský královský dvůr markýz opět nabídl knížeti ze Schwarzenberku své služby. Dle jeho slov „*por lo apasionado que vivo de V[uestra] E[xcelencia]*, y por los muchos

⁴¹³ Dopis Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi Schwarzenberku z 5. května 1677. Tamtéž.

⁴¹⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Pablu Vincenzovi Spínola Doria, markýzi de los Balbases, z 13. května 1677. Tamtéž.

⁴¹⁵ Tamtéž. Oba urození jedinci si rovněž posílali vánoční a novoroční blahopřání po celý zbytek života. Po smrti Jana Adolfa ze Schwarzenberku roku 1683 markýz de los Balbases pokračoval v korespondenci s jeho synem Ferdinandem Vilémem Eusebiem ze Schwarzenberku. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴¹⁶ Dopis Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi Schwarzenberku z 5. srpna 1678 a 7. března 1679. Tamtéž.

⁴¹⁷ List Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi Schwarzenberku z 5. května 1677. Tamtéž.

*favores que la deví en la residencia de essa Corte [Vídni]“.*⁴¹⁸ Z rétoriky citátu lze vypožorovat, že hlavní důvod spolupráce ze strany markýze de los Balbases tvořila náklonost ke knížeti ze Schwarzenberku a vděčnost za jeho předešlé laskavosti.

Jan Adolf ze Schwarzenberku díky svému předsednictví v říšské dvorské radě představoval pro svého komunikanta vlivnou osobu na císařském dvoře. Proto se na něj roku 1680 obrátil s prosbou. Jeho bratranec Giovanni Andrea Doria, kníže z Melfi, se dostal do sporu s parmským vévodou o panství Bardi a Compiano, která se nacházela mezi Janovem a Parmou.⁴¹⁹ Pře se měla řešit právě na půdě tohoto grémia. Markýz de los Balbases proto požádal knížete ze Schwarzenberku, aby podpořil jeho příbuzného, právníka i agenta, kteří přijeli do metropole podunajské monarchie řešit daný spor.⁴²⁰ Pře skončila roku 1682, kdy Giovanni Andrea Doria prodal zmiňovaná panství právě parmské rodině Farnese. Jan Adolf ze Schwarzenberku se přitom snažil svému korespondentovi vypomoci různými způsoby.⁴²¹ S přibývajícím věkem se stárnoucí kníže mohl těšit zvýšené úctě, kterou mu raně novověká společnost prokazovala. V očích předmoderní společnosti se stáří spojovalo s atributy jako byla moudrost, zkušenost nebo znalost.⁴²² Díky tomu syn Adama II. ze Schwarzenberku mohl snadněji využívat svého vlivu a zasahovat do sporů, jež by zvrátil ve vlastní prospěch nebo prospěch svých komunikantů.

Osoby působící ve Španělském Nizozemí

Jan Adolf ze Schwarzenberku si během svého působení ve Španělském Nizozemí vytvořil v této destinaci stálou síť komunikačních partnerů. Jejich složení se velmi lišilo od osob žijících v Madridu, neboť se nejednalo o jedince z tamních nejmocnějších urozených rodů. To bylo dáno rovněž tím, že sám hrabě ze Schwarzenberku ještě nepředstavoval tak vlivného šlechtice jako v následujících desetiletích. Z dochované korespondence lze také vypožorovat určité časové omezení spadající zvláště do padesátých let 17. století. Důležitou roli v tomto období hrál arcikníže Leopold Vilém, v jehož službách syn Adama II. ze Schwarzenberku působil. Převážnou část obsahové náplně dochované korespondence proto představovalo financování arciknížecího dvora

⁴¹⁸ List Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi Schwarzenberku z 14. prosince 1679. Tamtéž.

⁴¹⁹ Riccardo DE ROSA, *Un principe, uno stato: vita di Federico Landi*, Bardi 2015, s. 274.

⁴²⁰ Dopis Pabla Vincenza Spínola Doria, markýze de los Balbases, Janu Adolfovi Schwarzenberku z 4. a 17. července 1680. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴²¹ R. DE ROSA, *Un principe*, s. 90

⁴²² R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 556-558.

v Bruselu a místní armády. V první polovině padesátých let velkou část dochované korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku tvořily dopisy poddaných Leopolda Viléma, kteří pocházeli z Pyrenejského poloostrova. Další skupinu osob představovali šlechtici ve službách krále Filipa IV. Jednalo se především o úředníky, vyslance nebo důstojníky, kteří působili v této geografické oblasti.

Nejvýznamnějšího adresáta Jana Adolfa ze Schwarzenberku z vyšší šlechty představoval Alonso Pérez de Vivero y Menchaca (1603-1661), hrabě Fuensaldaña.⁴²³ Hrabě Fuensaldaña, jenž pocházel z Pyrenejského poloostrova, zastával úřad nejvyššího hofmistra Leopolda Viléma. Do tohoto úřadu ho dosadil namísto arciknížetem preferovaného hraběte ze Schwarzenberku Filip IV. Tento incident zapříčinil jistou nevráživost Leopolda Viléma i Jana Adolfa ze Schwarzenberku vůči hraběti Fuensaldaña.⁴²⁴ Vzájemná korespondence z let, kdy Jan Adolf ze Schwarzenberku sloužil ve Španělském Nizozemí, se však až na výjimky nedochovala. Pochází až z doby Schwarzenberkova působení ve střední Evropě. Hlavní část epistolografie představovaly listy z let 1656 a 1657, jež hrabě Fuensaldaña zasílal z bitevního pole.⁴²⁵

Jednalo se o krátké zprávy s minimální stylizací, napsané na menším formátu papíru, než bylo obvyklé. Svou formou se však od ostatní korespondence Jana Adolfa ze Schwarzenberku lišily, neboť neuváděly datum a místo vzniku. To však hraběti Fuensaldaña nebránilo je zaslat nebo jiným způsobem předat hraběti ze Schwarzenberku a informovat ho o novinkách přímo z bojiště. Sám v některých případech sdělil synovi Adama II. ze Schwarzenberku, že jím napsaná písemnost rozhodně neplnila standarty úřední korespondence. Přes absenci jakýchkoliv konceptů Jana Adolfa ze Schwarzenberku však lze z reakcí španělského komunikanta vydedukovat, že vyměňování zpráv bylo reciproční.⁴²⁶

Jejich hlavní náplň tvořily otázky ohledně armády, jejího počtu, stavu, kvality a morálky. Listy informovaly také o pohybu španělských i francouzských vojsk skrze celou

⁴²³ Alonso Pérez de Vivero y Menchaca působil již od třicátých let 17. věku ve Španělském Nizozemí, kde se vydal na vojenskou kariéru. Roku 1648 se stal guvernérem vojenských sil a správcem financí nového místodržitele Leopolda Viléma. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let velel části španělské armády ve válce proti Francii. Kvůli společným osobním neshodám byl arcikníže z místa odvolán a z hraběte Fuensaldaña se stal zástupce nového místodržícího Juana Josého de Austria. V letech 1656 až 1660 zastával úřad milánského guvernéra. Byl rovněž členem rytířského řádu Alcántara. R. VERMEIR, *Un austriaco*, s. 601; R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 615-617.

⁴²⁴ R. VERMEIR, *Un austriaco*, s. 601.

⁴²⁵ SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

⁴²⁶ Tamtéž.

geografickou oblast.⁴²⁷ Hrabě Fuensaldaña dále zasílal zprávy z bitev a obléhání, jež se odehrály v posledních letech francouzsko-španělské války (1635-1659). Fuensaldaña neopominul zmínit jména velitelů jednotlivých pluků nebo Schwarzenberka informovat o pohybu nepřátelských vojsk.⁴²⁸ Nejvyšší hofmistr Leopolda Viléma však nepsal pouze o vojenských záležitostech, nýbrž se obecněji zmiňoval o dění ve Španělském Nizozemí. Z tohoto důvodu hrabě ze Schwarzenberku informoval o zamýšleném setkání vysokých představitelů místní samosprávy nebo o novinkách z Francie.⁴²⁹

Další důležité téma představovalo financování armády, jež působila ve Španělském Nizozemí, a celého dvora arciknížete Leopolda Viléma. Hrabě Fuensaldaña totiž zastával úřad vrchního správce financí ve Flandrech. Z tohoto důvodu podrobně informoval Jana Adolfa ze Schwarzenberku o všech platech určených důstojníkům, pěším vojskům, kavalerii i artilerii. Další položku vyúčtování tvořila munice pro dělostřelectvo, proviant včetně pronajmutí povozů či nákup výstroje a koňských strojů.⁴³⁰ Výplaty se předávaly se zpožděním kvůli nedostatečným peněžním prostředkům, s nimiž disponovala Španělská monarchie v celé druhé polovině 17. století.⁴³¹ O několik let později hrabě Fuensaldaña dokonce vyrozuměl Jana Adolfa ze Schwarzenberku o potřebě nejméně 100 000 zlatých, jež chyběly na platy vojáků.⁴³² Tato skutečnost snižovala morálku mužstva. Z tohoto důvodu hrabě Fuensaldaña informoval o hrozící dezerci vojsk působících na území Španělského Nizozemí během zimy. Ovšem problémy se ve zmíněném ročním období hromadily a armáda měla podle španělského šlechtice potíže

⁴²⁷ Jednalo se zvláště o oblast Španělského Nizozemí a severní Francie. Tamtéž.

⁴²⁸ Dopis Alonso Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 31. října 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370. V důsledku toho hrabě Fuensaldaña ve svých zprávách zmiňoval mnoho významných velitelů Francie i Španělska té doby. Jednalo se Ludvíka Bourbona zvaného „Velký Condé“ (1621-1686), Luise Francisca de Benavides Carrillo de Toledo, markýze de Caracena (1608-1668), arciknížete Leopolda Viléma a Clauda Lamoral, knížete z Ligne (1618-1679), na straně španělské a Henriho de la Tour d'Auvergne-Bouillon, vikomta de Turenne (1611-1675), na straně francouzské. Právě většina výše zmíněných se zúčastnila bitvy u Valenciennes (1656), o níž hrabě Fuensaldaña informoval. Zde vojska krále Filipa IV. porazila francouzská. Blíže nedatované psaní Alonso Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Tamtéž. Cristina BORREGUERO BELTRÁN, *De la erosión a la extinción de los Tercios españoles*, in: Enrique García Hernán – Davide Maffi (edd.), *Guerra y sociedad en la monarquía hispánica. Política, estrategia y cultura en la Europa moderna (1500-1700)* I, Madrid 2006, s. 461.

⁴²⁹ Dopis Alonso Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. června 1651. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

⁴³⁰ Blíže nedatované *Relacion de la distribucion* od Alonso Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Tamtéž.

⁴³¹ Dopis Alonso Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. ledna 1651. Tamtéž.

⁴³² Dopis Alonso Péreze de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1655. Tamtéž.

s ubytováním.⁴³³ Arcikníže Leopold Vilém navíc opakovaně žádal o navýšení finanční podpory, díky níž by mohl efektivněji bojovat proti francouzským silám.⁴³⁴

Hrabě Fuensaldaña chtěl rovněž využít vlivu Jana Adolfa ze Schwarzenberku na Leopolda Viléma. Španělský šlechtic byl totiž s arciknížetem kvůli rozdílným názorům a sporům o moc v permanentním konfliktu a hrabě ze Schwarzenberku představoval vhodného prostředníka k nějaké přijatelné dohodě. Proto ho několikrát žádal o pomoc s prosazením určitých jedinců na vyšší místa v aparátu španělské armády nebo úřednictva.⁴³⁵ Z toho lze vyčíst, že Jan Adolf ze Schwarzenberku představoval v očích svého komunikanta mocného přímluvce, jenž měl na rozhodování arciknížete značný vliv.⁴³⁶

Arcikníže Leopold Vilém se snažil roku 1655 vyjednat s Francií mír, neboť kvůli nedostatečným finančním prostředkům neměl podle svého mínění šanci dlouho vzdorovat přesile.⁴³⁷ Tento problém pronikl i na stránky korespondence hraběte Fuensaldaña a Jana Adolfa ze Schwarzenberku. Španělský šlechtic dokonce uznal schopnosti francouzského krále Ludvíka XIV., jenž podle jeho mínění uměl efektivně řídit své království a vybírat peníze od vazalů. Nemalé prostředky prý také dokázal získat prodejem úřadů, díky nimž mohl lépe financovat svou armádu. Naopak ho velmi odsuzoval za to, že svá území nebránil čestně, nýbrž hanebně a nespravedlivě napadal nejbližší sousedy. Leopolda Viléma kritizoval za jeho snahy vyjednat mír bez vědomí španělského krále. Negativně také hodnotil nedostatečnou vůli arciknížete k obraně vlastního území proti útočníkům, ačkoliv se habsburský místodržící snažil všemožnými způsoby zajistit finance. Dokonce se kvůli tomu i sám zadlužil.⁴³⁸ Hrabě Fuensaldaña navíc doporučoval započít s určitými konfiskacemi blíže neurčených majetků, neboť chtěl svěřené území bránit všemi dostupnými prostředky.⁴³⁹

⁴³³ Dopis Alonso Pérez de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. ledna 1651. Tamtéž.

⁴³⁴ R. VERMEIR, *Un austriaco*, s. 595.

⁴³⁵ Z absence jakýchkoliv odpovědí Jana Adolfa ze Schwarzenberku však nelze určit, jestli hrabě stále udržoval svůj vliv u arciknížete Leopolda Viléma. V té době působil již ve Vídni.

⁴³⁶ Srov. R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 614.

⁴³⁷ R. VERMEIR, *Un austriaco*, s. 598-599.

⁴³⁸ Dopis Alonso Pérez de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1655. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 370.

⁴³⁹ Započetí konfiskací však způsobilo venkovské nepokoje. Dopis Alonso Pérez de Vivero y Menchaca, hraběte Fuensaldaña, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 21. dubna 1655. Tamtéž.

S oblastí Španělského Nizozemí a Spojených nizozemských provincií se rovněž pojila osobnost Estebana de Gamarra y Conteras (1593-1671).⁴⁴⁰ Tento původem španělský šlechtic strávil skoro celý svůj život mimo Pyrenejský poloostrov. V době působení Leopolda Viléma ve Flandrech mu zde sloužil. Právě tam s největší pravděpodobností navázal kontakt s Janem Adolfem ze Schwarzenberku. Dochovaná vzájemná korespondence se však datuje až do doby, kdy arcikníže opouštěl Španělské Nizozemí.

Na podzim roku 1656 Esteban de Gamarra y Conteras vyjadřoval velikou nelibost nad chováním hraběte ze Schwarzenberku. Dokonce ho obvinil z toho, že od chvíle, kdy Leopold Vilém odjel z Bruselu, úmyslně ignoroval jeho dopisy a neodpovídal mu na ně. Španělský šlechtic se cítil ještě více dotčen, neboť ho prý v předchozí zprávě informoval o smrti svého syna. Slovy Estebana de Gamarra se jednalo o „*la perdida [...] de mi hijo que es la mayor que podia hacer en este mundo*“ (ztráta [...] mého syna je ta největší, která se může přihodit na tomto světě).⁴⁴¹ Lze tudíž vyčíst, že pro raně novověkého urozence smrt jediného syna znamenala největší možnou ztrátu, neboť s ním mohla zaniknout i celá rodová větev.⁴⁴² Jan Adolf ze Schwarzenberku tím, že okamžitě nezaslal svému komunikantovi zdvořilostní odpověď spojenou s kondolencí, porušoval obecně uznávané vzorce dobrého chování. Kdyby nadále vědomě či nevědomě ignoroval korespondenci Estebana de Gamarra y Conteras, mohl s ním dotýčný přerušit nebo trvale ukončit písemný styk.⁴⁴³

Španělského šlechtice údajně také velmi zarmoutilo, že ho Leopold Vilém osobně neinformoval o svém odjezdu do Vídně. Tím Estebanovi de Gamarra y Conteras znemožnil se s ním rozloučit a zejména mu políbit ruku. Z tohoto důvodu zaslal hraběti

⁴⁴⁰ Celým jménem Esteban de Gamarra Contreras y de la Torre započal svou vojenskou kariéru ve Španělském Nizozemí během třicetileté války, během níž se stal rytířem řádu Santiaga. Po zmíněném konfliktu zastával vysoké vojenské úřady, například generála artilerie vojska Španělského Nizozemí. Od roku 1652 do své smrti působil jako stálý vyslanec španělského krále ve Spojených nizozemských provinciích v Haagu. Annelies VANHAELST, *De Hoge Raad voor de Nederlanden en Bourgondië. Leden en Bevoegdheden (1627-1665)*, Gante 2002 (Diplomová práce), s. 14-16. K samotné osobnosti více Paul JANSSENS, *De Spaanse ambassade in Den Haag onder Esteban de Gamarra van 1654 tot aan de Vrede van de Pyreneeën*, Leuven 1966 (Diplomová práce).

⁴⁴¹ „*Muy desconfiado me ha tenido V.[uestra] E.[xcelencia] con su silencio pareciendome que no quieria mi correspondencia...*“ Dopis Estebana de Gamarra y Conteras Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁴² Syn Francisco José padl roku 1657 v boji proti markýzi de Hocquincourt. Henri LONCHAY, *La rivalité de la France et de l'Espagne aux Pays-Bas, 1635-1700. Étude d'histoire diplomatique et militaire*, Bruxelles 1896, s. 214-237.

⁴⁴³ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 337.

zmíněné psaní s prosbou, aby to udělal za něj.⁴⁴⁴ Syn Adama II. ze Schwarzenberku svého komunikanta ujistil, že ho rozhodně záměrně neignoroval, neboť neobdržel žádný jeho dopis. Kdyby list dostal, odpověděl by na něj „*con toda puntualidad*“. Rovněž dodal, že si Estebana de Gamarra y Conteras velice vážil a rozhodně by si nedovolil narušit vzájemný vztah. Proto přislíbil vyříditi arciknížeti pozdrav.⁴⁴⁵ Později také přidal informace o dění v podunajské monarchii, zvláště na císařském dvoře.⁴⁴⁶

Esteban de Gamarra y Conteras se stal díky svému působení v padesátých a šedesátých letech v Haagu hlavním vyjednavatelem mezi Hispánskou monarchií a Spojenými nizozemskými provinciemi v otázce rozdělení území Overmaas.⁴⁴⁷ Z dopisů španělského šlechtice, adresovaných Janu Adolfovi ze Schwarzenberku, vyplývalo, že ačkoliv se on sám na jednáních podílel již od roku 1656, v žádném případě nebyl nakloněn dohodě. Ta by totiž pro Španělsko znamenala nemalou uzemní ztrátu.⁴⁴⁸

Další společně sdílené téma představovala probíhající francouzsko-španělská válka. Esteban de Gamarra y Conteras informoval hraběte o pádu města Valenza, které se nacházelo v Milánském vévodství, do rukou francouzských vojsk.⁴⁴⁹ Jan Adolf ze Schwarzenberku připustil, že tato skutečnost byla ve Vídni již známá a neodpustil si dodat vlastní poznámku, že město by mělo být v nejbližší době osvobozeno.⁴⁵⁰ V dalším dopise, v době, kdy už město znovudobylo vojsko Filipa IV., hrabě ocenil celou španělskou válečnou kampaň. Podle jeho názoru tím iberské vojsko dokonce mohlo získat zpět

⁴⁴⁴ Dopis Estebana de Gamarra y Conteras Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁴⁵ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Estebanovi de Gamarra y Conteras z 8. listopadu 1656. Tamtéž.

⁴⁴⁶ Jan Adolf ze Schwarzenberku svému komunikantovi sdělil zvláště novinky týkající se Habsburků. Zmínil smrt císaře Ferdinanda III., narození jeho syna Ferdinanda Josefa Aloise (1657-1658) a nemoc Leopolda I. Hrabě také zachytil na svých stránkách vzrůstající moc arciknížete Leopolda Viléma na vídeňském dvoře. Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Estebanovi de Gamarra y Conteras z 25. dubna 1657. Tamtéž.

⁴⁴⁷ Španělsky País de Ultramosa, francouzsky Pays d'Outremeuse. Jednalo se o strategicky důležité území ležící na pravém břehu řeky Mázy u města Maastricht, na pomezí dnešního Německa, Nizozemska a Belgie. To až do roku 1661 ovládalo Španělsko. Více k tomu Charles RAHLENBECK, *Les pays d'Outre-Meuse. Etudes historiques sur Dahlem, Fauquemont et Rolduc*, Bruxelles 1888.

⁴⁴⁸ Dopis Estebana de Gamarra y Conteras Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Území se mělo rozdělit již po třicetileté válce, ale na ujednání se čekalo až do roku 1661, kdy byl podepsán tzv. *Partagetraktaat*. Jozef Alexander Karel HAAS, *De verdeling van de landen van Overmaas 1644-1662: territoriale desintegratie van een betwist grensgebied*, Assen 1978.

⁴⁴⁹ Dopis Estebana de Gamarra y Conteras Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁵⁰ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Estebanovi de Gamarra y Conteras z 8. listopadu 1656. Tamtéž.

ztracenou reputaci, o kterou přišlo zvláště v posledních letech francouzsko-španělské války.⁴⁵¹

Korespondence s dalšími osobami působícími ve Španělském Nizozemí se dochovala již v mnohem menší míře. Přesto je třeba zmínit Juliána de Llano y Velasco⁴⁵² a Patricia de Moledi.⁴⁵³ Oba jedinci, patrně drobní šlechtici, se spojili s Janem Adolfem ze Schwarzenberku v době, kdy se Leopold Vilém již chystal na cestu do Vídně, nebo tam již pobýval. Hrabě s nimi řešil převážně finanční záležitosti spojené s problémy, jež doprovázely působení arciknížete ve Španělském Nizozemí i jeho následný odjezd. Ten totiž opouštěl zmíněné území na pokraji osobního bankrotu a zanechal za sebou velké množství věřitelů.⁴⁵⁴ Jan Adolf ze Schwarzenberku měl za úkol vyplatit jisté vojenské důstojníky, kterým Leopold Vilém dlužil za jejich službu. Finanční prostředky na to měl získat vybíráním jakýchsi poplatků ve Španělském Nizozemí. Hrabě proto do této geografické oblasti poslal jistého kapitána Plazarta.⁴⁵⁵ Jelikož se již nemohl vrátit do Bruselu a osobně dohlížet na celou situaci, pověřil tím Juliána de Llano y Velasco.⁴⁵⁶ Patricio Moledi svým způsobem doplňoval Juliána de Llano y Velasco. Na rozdíl od něj však sídlil v Gentu.⁴⁵⁷ Julián de Llano y Velasco se ovšem několikrát ocitl v problémech, neboť musel zachraňovat vyhrocenou situaci, jež nastala během vymáhání dluhů u jistého důstojníka Luise Mala. Celou záležitost však nakonec vysvětlil jako pouhé nedorozumění.⁴⁵⁸ Jan Adolf ze Schwarzenberku tento fakt přijal, neboť důstojníka

⁴⁵¹ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Estebanovi de Gamarra y Conteras z 25. dubna 1657. Tamtéž.

⁴⁵² Julián de Llano y Velasco byl rytířem vojenského řádu Calatrava. Působil mimo jiné jako správce pokladny arciknížete Leopolda Viléma. Zemřel roku 1666. François-Joseph de SAINT-GENOIS DE GRAND-BREUCQ, *Quartiers généalogiques des familles nobles des Pays-Bas, accompagnés de preuves et remarques... par L.J.P.C.D.S.* I, Cologne 1776, s. 237.

⁴⁵³ Patricio Moledi pocházel z Irska. V pozdějších letech působil ve službách vévody Medina de las Torres. Roku 1662 byl jako diplomat vyslán do Londýna, nicméně měl se zde pokoušet vyvolat vzpouru proti anglickému králi Karlu II. Igor PÉREZ TOSTADO, *Irish political activity in Spain during the Restoration*, in: Thomas O'Connor – Mary Ann Lyons (edd.), *Irish Communities in Early Modern Europe*, Dublin 2006, s. 297-298.

⁴⁵⁴ R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 623-624.

⁴⁵⁵ Dopis Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. ledna 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁵⁶ Dopis Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. listopadu 1656. Tamtéž.

⁴⁵⁷ Patricio de Moledi se také opětovně setkal s kapitánem Plazartem. V Gentu byl pověřen úkolem účastnit se zasedání tamní rady. V témže městě měl Leopold Vilém k dispozici jistého právníka. Ten však roku 1656 zemřel a nestačil urovnat a vyřídit záležitosti spojené s odjezdem arciknížete. Psaní Patricia de Moledi Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. června 1656. Tamtéž.

⁴⁵⁸ Psaní Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 23. září 1656. Tamtéž.

považoval za „*hombre de bien*“. Přesto se ovšem neubráníl drobné kritice na jeho účet. Označil ho totiž za velmi netrpělivého jedince.⁴⁵⁹

Větší komplikace nastaly u platby blíže nejmenovanému hraběti z Paaru. Ten se kvůli svým dluhům nacházel ve vězení, přičemž splacená částka ho měla osvobodit. Julián de Llano y Velasco potvrdil, že jeho účty rozhodně nebyly v pořádku a musel přiznat, že v životě nepotkal šlechtice „*más arrojado*“. Rovněž dodal, že šlo o velmi nedůvěryhodnou osobu. Nicméně nejvíce ho zarazilo, jak hrabě z Paaru hovořil v jeho přítomnosti o Tovaryšstvu Ježíšovu i jeho konkrétních členech. Všechny je prý nazval „*ladrones*“ (zloději) a obviňoval je ze svého zatčení.⁴⁶⁰ De Llano y Velasco nakonec podotkl, že hrabě kvůli svému nezřízenému stylu života stejně skončí znovu za mřížemi.⁴⁶¹

Hraběte ze Schwarzenberku velmi mrzelo, že poslaná finanční částka nakonec situaci hraběte z Paaru nezlepšila. Samotného ho však zajímaly účty Leopolda Viléma a jeho služebníků, kteří spolu s ním opustili Španělské Nizozemí. Jan Adolf ze Schwarzenberku se také snažil zjistit, zda obdrží plat a penzi za rok 1656, jež mu měly podle Velascových účetních knih přijít.⁴⁶² Julián de Llano y Velasco nakonec potvrdil, že vyplacení penze již bylo úředně schváleno. Vyplacení služného však nemohl zaručit.⁴⁶³

De Llano y Velasco v korespondenci s hrabětem ze Schwarzenberku vystupoval velmi ponížene a dalo by se říci, že stál na úrovni jeho agenta. Sám sebe totiž několikrát pojmenoval termínem *Criado (sluha)*⁴⁶⁴ či dokonce slovním spojením „*humilde Criado más verdadero y reconocido*“ (nejopravdovější a nejvíce zavázaný pokorný sluha). K tomuto ještě dodal, že on sám byl nepochybně nejvěrnějším ze všech Schwarzenberkových služebníků.⁴⁶⁵ Když Velasco obdržel od svého komunikanta psaní, reagoval slovy „*besando a V.[uestra] E.[excelencia] la mano Un millon de Veces por las*

⁴⁵⁹ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Juliánovi de Llano y Velasco z 20. října 1656. Tamtéž.

⁴⁶⁰ Sám Leopold Vilém rád velmi štědře podporoval. To způsobilo jisté neshody u místní šlechty. Psaní Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. listopadu 1656. Tamtéž; R. SCHREIBER, *Entre dos frentes*, s. 624.

⁴⁶¹ Psaní Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. listopadu 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁶² Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Juliánovi de Llano y Velasco z 27. prosince 1656. Tamtéž.

⁴⁶³ Psaní Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 3. února 1657. Tamtéž.

⁴⁶⁴ Julián de Llano y Velasco v jednom psaní dokonce podotkl: „*Suplico a V[uestra] E[xcelencia] [Jana Adolfa ze Schwarzenberku], se sirva de conservarme en su gracia y creer que no tiene Criado más affecto y reconocido a su servicio que yo...*“. Dopis Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 23. září 1656. Tamtéž.

⁴⁶⁵ Dopis Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. listopadu 1656. Tamtéž

honrras...“ (*ruku líbám Vaši Excelenci na milionkrát za Vaši poctu...*).⁴⁶⁶ Z nedostatku dochovaného archivního materiálu však nelze přesně určit, v jakém postavení k hraběti ze Schwarzenberku se Julián de Llano y Velasco nacházel a zda se nejednalo jen o pouhou autostylizaci pisatele.⁴⁶⁷

Patricio de Moledi se na rozdíl od Velasca, jenž se zabýval spíše regionálními věcmi, zaměřoval na rozličné zahraniční události. Řešil například blíže neurčené problémy Leopolda Viléma v Římsko-německé říši nebo záležitosti spojené s Filipem Vilémem Falckým (1615-1690). Moledi si posteskl nad tím, že se tyto problémy oproti první polovině padesátých let 17. věku vyřizovaly velmi pomalu. Dále přiznal, že arcikníže Leopold Vilém si nemohl dovolit zaplatit všem věřitelům ze Španělského Nizozemí i střední Evropy.⁴⁶⁸ Rovněž měl na starosti obstarat finanční prostředky ze Španělska. Proto se setkal s jezuitou působícím v arciknížecích službách, Alfonsem de Heredia, jenž se právě vrátil z Iberského poloostrova.⁴⁶⁹

Duchovní

Doposud se v této práci hovořilo jen o komunikantech Jana Adolfa ze Schwarzenberku pocházejících ze světského prostředí. Výjimku tvořil původem španělský dominikán Thomas de Sarria (1606-1682), jenž svou církevní kariéru završil získáním arcibiskupského stolce v apulijském Trani (1656-1665) a Tarentu (1665-1682).⁴⁷⁰ Jak vyplývá z dochovaných epistolografických pramenů, hrabě ze Schwarzenberku navázal kontakt s tímto dominikánem během jeho působení ve Vídni ve

⁴⁶⁶ Dopis Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 3. února 1657. Tamtéž.

⁴⁶⁷ Julián de Llano y Velasco se však ve vztahu k Leopoldu Vilémovi označoval slovním spojením *Verdadero Esclavo (skutečný otrok)*. Psaní Juliána de Llano y Velasco Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 3. února 1657. Tamtéž. Rovněž Patricio de Moledi, jenž se dle svých slov nestačil s Leopoldem Vilémem rozloučit osobně, zaslal hraběti ze Schwarzenberku svůj pozdrav. Také zdůraznil svou oddanost arciknížeti a přislíbil jakoukoliv pomoc. Dopis Patricia de Moledi Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. června 1656. Tamtéž.

⁴⁶⁸ Dopis Patricia de Moledi Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. srpna 1656. Tamtéž.

⁴⁶⁹ Psaní Patricia de Moledi Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. června 1656. Tamtéž.

⁴⁷⁰ Je možné se setkat i s variantou Tommaso de Sarriá. Pocházel z Galicie. Roku 1635 se stal regentem řádového studia v Kolíně nad Rýnem. Studoval rovněž ve Vídni, kde roku 1643 promoval na doktora teologie. Thomas de Sarria poté působil na císařském dvoře jako dvorní kazatel a zpovědník Marie Anny Španělské (1606-1646). Byl také spjat s českými zeměmi, neboť na konci čtyřicátých let zastával úřad českého provinciála Řádu bratří kazatelů. Roku 1647 mimo jiné provedl visitaci celé provincie. V rámci ní navštívil také České Budějovice. Později byl jmenován zvláštním komisařem pro Čechy. Patricium GAUCHAT, *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi IV (1592–1667)*, Patavii 1967, s. 327; Gabriel M. LÖHR, *Das Kölner Dominikanerkloster im 17. Jahrhundert*, Jahrbuch des kölnischen Geschichtsvereins 28, 1953, s. 121-123. K působení Tommasa de Sarrii v Čechách více Jakub ZOUHAR, *Česká dominikánská provincie v raném novověku (1435-1790)*, Praha 2007 (Disertační práce).

čtyřicátých a padesátých letech 17. věku. Nicméně dochovaná korespondence se datuje až do období po odjezdu Thomase de Sarria na Apeninský poloostrov roku 1656. Arcibiskup si svému komunikantovi postěžoval na stav poštovního spojení mezi Římem a metropolí podunajské monarchie. Podle svých slov se některé jeho dopisy po cestě ztratily, což ho velice rmoutilo. Mohla za to prý jakási epidemie, která propukla na Apeninském poloostrově. Z tohoto důvodu mu byl odepřen veřejný vjezd do Věčného města. Nemoc také ohrožovala konsekraci, kvůli níž do Říma přijel.⁴⁷¹

Nicméně hlavní motiv psaní představovala prosba adresovaná Janu Adolfovi ze Schwarzenberku a Leopoldu Vilémovi. Duchovní velice doporučoval jistého talentovaného opata Dona Carlose, jenž původně působil ve službách kardinála Fridricha Hesensko-Darmstadtského. Ten se chtěl uchytit v kanceláři Řádu německých rytířů, ovšem bez pomoci hraběte ze Schwarzenberku by se mu to jen stěží podařilo.⁴⁷² Jan Adolf ze Schwarzenberku projevil značnou radost nad tím, že Thomas de Sarria již byl připraven přijmout arcibiskupské svěcení. Při té příležitosti mu také pogrataloval k zisku tohoto úřadu a poděkoval mu za předchozí službu na císařském dvoře. Přiznal, že mu žádný Sarriův dopis nepřišel a velice ho mrzelo, že nemohl splnit jeho předešlou prosbu. Co se týkalo žádosti duchovního, Jan Adolf ze Schwarzenberku mu sdělil, že vyhlédnutý úřad v kanceláři Řádu německých rytířů byl obsazený. Slíbil však, že se v případě jeho uvolnění zasadí o angažování zmíněného opata, neboť arcikníže Leopold Vilém se považoval za jeho dlužníka.⁴⁷³

Nejzajímavější část vzájemné korespondence však představuje oznámení o smrti císaře Ferdinanda III., či spíše reakce hraběte ze Schwarzenberku na kondolenci tarentského arcibiskupa. Právě na těchto stránkách Jan Adolf ze Schwarzenberku zřetelně vyjevil svou zbožnost a věrnost k habsburské dynastii, jež se v komunikaci s dalšími jedinci příliš nevyskytovala. Přiznal, že se jednalo o „... *pérdida [...] común a todos en la Cristianidad*“ (*ztrátu společnou pro celé křesťanstvo*), a proto by všichni měli společně truchlit. Hrabě hledal u arcibiskupa duchovní oporu v těžkých časech, které byly podle

⁴⁷¹ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z podzimu 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁷² Tamtéž. Jednalo se tudíž již o druhého jedince, jenž žádal hraběte ze Schwarzenberku o prosazení jisté osoby na tentýž úřad místo opata Catanea. Tím prvním byl již výše zmíněný Gaspar de Teves y Tello de Guzmán, markýz de la Fuente. Dopis Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. října 1656. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁷³ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Thomasovi de Sarria z 8. listopadu 1656. Tamtéž.

jeho slov Boží vůlí.⁴⁷⁴ Vyzývání Boha se na stránkách vzájemné epistolografie celkově nacházelo v mnohem větší míře než v komunikaci s osobami ze světského prostředí. Navíc se v reciproční korespondenci vyskytovaly další charakteristické výrazy, které se pojily s křesťanstvím, jako například *devoción* (zbožnost, oddanost), *prudencia* (moudrost) nebo *amor* (láska).⁴⁷⁵

Hrabě ze Schwarzenberku mimo to hluboce oceňoval píli a zbožnost Thomase de Sarria, jež prokazoval v císařských službách. Dále mu poděkoval za poskytnuté rady. Syn Adama II. ze Schwarzenberku také neopomněl zmínit svou loajalitu, která byla již dříve několikrát napadena a pošpiněna španělskými dvořany. Pronesl: „... *siempre relucirá en mi el amor y celo [...] no solo a esta linea [rakouská větev Habsburků] pero tambien a la de España*“. Podle jeho slov bude vždy chovat lásku k oběma liniím habsburského rodu. Přiznal, že španělským Habsburkům dlužil více než jakýkoliv jiný dvořan z podunajské monarchie. Jeho budoucí činy měly tento závazek potvrdit a Bůh i Thomas de Sarria mu měli být svědky.⁴⁷⁶

Další důležité téma se ve společné korespondenci objevilo až po více než desetiletí komunikačního klidu. Jediný syn Jana Adolfa ze Schwarzenberku, Ferdinand Vilém Eusebius, totiž podnikal v šedesátých a sedmdesátých letech kavalírskou cestu po jihozápadní Evropě. Právě Řím představoval jednu z cílových destinací jeho itineráře. Zde mladý hrabě trávil čas mezi léty 1669 a 1670.⁴⁷⁷ Jelikož Thomas de Sarria dlouhodobě pobýval v Římě, Jan Adolf Schwarzenberku se na něj obrátil s prosbou, jestli by nepomohl jeho synovi.⁴⁷⁸ Arcibiskup se cítil velice zaskočen, neboť mu prý jistý vysoce postavený španělský důstojník Joseph de Cespedes zakazoval prokázat službu Janu Adolfovi ze Schwarzenberku.⁴⁷⁹ Thomas de Sarria však poznamenal: „*aun vive en*

⁴⁷⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Thomasovi de Sarria z 12. června 1657. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 365.

⁴⁷⁵ Tamtéž.

⁴⁷⁶ Tamtéž.

⁴⁷⁷ K Ferdinandu Vilému Eusebiovi ze Schwarzenberku více K. zu SCHWARZENBERG, *Geschichte*, 143-164. Srov. Rostislav SMÍŠEK, „Dvorská“ kariéra očima knížete Ferdinanda ze Schwarzenberku, Jihočeský sborník historický 73, 2004, s. 94–120.

⁴⁷⁸ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Thomasovi de Sarria, bez data. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁷⁹ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. února 1668. Tamtéž. V tomto ohledu Thomas de Sarria zmínil, že se nemohl ujmout vlády na svěceném území v Tarentu. Dokonce poznamenal, že nesměl pobývat ani v celém Neapolském království bez toho, aniž by byl ohrožen jeho život. A to jen proto, že chtěl bránit utlačovanou církev proti tyranovi. Proto mimo to žádal Jana Adolfa ze Schwarzenberku a císaře o pomoc v této záležitosti. K tomu dodal, že jistý prelát v arcidiecézi byl pravděpodobně otráven. Jelikož prý nedostával žádné finanční prostředky od španělského krále, cítil se být „císařským“ arcibiskupem. Z tohoto důvodu nejspíše psal Janu Adolfovi ze Schwarzenberku tak poniženě a velmi vychvaloval chování jeho syna. K dosažení svého cíle neváhal sám sebe pokorně pojmenovat

este mundo Thomas Sarria tanto siervo de V[uestra] Ex[celenci]a...“. Tím chtěl naznačit, že stále žil a rozhodně měl v úmyslu Jana Adolfova ze Schwarzenberku podpořit. Na závěr pronesl, že mu činilo veliké potěšení pomoci jeho rodině.⁴⁸⁰

Když Ferdinand Vilém Eusebius ze Schwarzenberku pobýval ve Věčném městě, Thomas de Sarria v listech adresovaných jeho otci vychvaloval synovo důstojné a příkladné chování, díky němuž si ho oblíbil také jezuita Lucas Ferrari. Ten se v Římě o něj staral, neboť byl jeho hofmistrem. Tarentský arcibiskup uvedl, že se jednalo o opravdového mistra a lepšího učitele pro svého syna nemohl získat.⁴⁸¹ Přiznal však, že se ve městě rozšířily jisté zprávy, které vřelý vzájemný harmonický vztah Ferdinanda Viléma Eusebia s Lucasem Ferrari zpochybňovaly.⁴⁸² To však podle názoru Thomase de Sarria pramenilo z pouhé závisti autorů pomluv. Ferdinand Vilém Eusebius ze Schwarzenberku se prý choval jako „*Angel en todas sus acciones*“.⁴⁸³

Arcibiskup proto Janu Adolfovi ze Schwarzenberku slíbil, že pokud by došlo mezi oběma jedinci k nějakému konfliktu, hned by ho o tom informoval, neboť si ho velice vážil. Jako důkaz své oddanosti hraběte ujistil, že raději zůstane celé léto v Římě, aby byl Schwarzenberkovi k dispozici, dohlédl na jeho potomka a v případě potřeby zakročil. Podle slov tarentského arcibiskupa nemohl v žádném případě odmítnout pomoc v tak důležité věci, jako byla výchova a vzdělání jediného syna.⁴⁸⁴ Thomas de Sarria později dokonce dodal, že k mladému hraběti cítil bratrskou lásku, jež se zakládala na dlouholetém vztahu s Janem Adolfem ze Schwarzenberku. Ferdinanda Eusebia Viléma si prý také oblíbili místní kardinálové a šlechtici. Arcibiskup dále hovořil o jeho výchově, jejíž nedílnou součástí tvořila například jízda na koni, a úrovni ubytování mladého hraběte.⁴⁸⁵

hechura (výtvar). Ke svému dalšímu psaní hraběti ze Schwarzenberku dokonce přiložil dopis pro Leopolda I., v němž ho pokorně žádal o pomoc a povolení k přesídlení do Španělska. Touto pravomocí však disponovala pouze královna Marie Anna. Hrabě zmíněnou prosbu předal císaři, který napsal své sestře. Přes tento dlouhý řetězec osobností, který zahrnoval ještě císařského vyslance v Madridu Františka Eusebia z Pöttingu, Thomas de Sarria nakonec obdržel povolení opustit arcibiskupství. Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 31. srpna 1669. Tamtéž.

⁴⁸⁰ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. února 1668. Tamtéž.

⁴⁸¹ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. května 1669. Tamtéž.

⁴⁸² Mezi Ferdinandem Vilémem Eusebiem ze Schwarzenberku a Lucasem Ferrari nakonec vypukl spor. Jezuita kvůli němu byl nakonec ze svého úřadu odvolán. R. SMÍŠEK, (ed.), *Das Tagebuch Ferdinands zu Schwarzenberg*, s. 35-49.

⁴⁸³ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. května 1669. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Lze vidět, že Thomas de Sarria chránil spíše Lucase Ferrariho než syna Jana Adolfa ze Schwarzenberku.

⁴⁸⁴ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. května 1669. Tamtéž.

⁴⁸⁵ Dopis Thomase de Sarria Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 31. srpna 1669. Tamtéž.

Hrabě ze Schwarzenberku v menší míře udržoval také kontakt s Johannem Eberhardem Neidhardem (1607-1681), zpovědníkem španělské královny Marie Anny Rakouské.⁴⁸⁶ Vzájemná korespondence se dochovala zvláště z šedesátých let 17. věku. V této době se jezuita vyznačoval mimořádně velkým vlivem na královském dvoře v Madridu. Neidhart ve svém listě z 18. července 1666 poděkoval Janu Adolfovi ze Schwarzenberku za blahopřání k sňatku Leopolda I. a Markéty Terezy. Dále ho informoval o odjezdu mladé císařovny do střední Evropy. Na tyto události dle svých slov pohlížel „*con el gusto y regocijo*“. Rovněž si povzdechl nad několikanásobným odložením zmiňované cesty.⁴⁸⁷ Nicméně on sám na tom měl nemalý podíl. Díky jeho zásahu se odjezd mladé císařovny do Vídně protáhl o téměř dva roky.⁴⁸⁸ To mu však nebránilo zdůraznit, že doufal v užší spolupráci obou větví habsburského rodu i jednotlivých císařských dvořanů s ním samotným. Zvláště pak vyzdvihl jakousi předchozí spolupráci s Janem Adolfem ze Schwarzenberku.⁴⁸⁹

Když Johann Eberhard Neidhart získal po smrti krále Filipa IV. místo ve španělské radě *Consejo de Estado*, hrabě ze Schwarzenberku mu poslal blahopřání, za což mu byl jezuita velice vděčný. Hlavní díky Neidharda však směřoval ke královně-regentce Marii Anně Rakouské, jež mu zmíněný úřad udělila. Přiznal, že nebylo obvyklé, aby se osobě nízkého původu, která navíc nepocházela z Pyrenejského poloostrova, dostalo tak velké a podle jeho mínění nezasloužené pocty.⁴⁹⁰ Ve skutečnosti se však jednalo o pouhou stylizaci, neboť Johann Eberhard Neidhart svým ctižádostivým chováním cílil na ještě vyšší postavení.⁴⁹¹ Zisk úřadu mu prý měl ve vši počestnosti pomoci k lepší službě habsburského rodu. Také mu měl dopomoci k náležitému vděku za

⁴⁸⁶ Johann Eberhard Neidhart (1607-1681) byl jezuita původem z Horního Rakouska. Císař Ferdinand III zvolil tohoto muže za zpovědníka svých dětí Leopolda a Marie Anny. Roku 1649 přišel společně s Marií Annou do Španělska. Po smrti Filipa IV. během regentské vlády španělské královny získal v roce 1666 úřad generálního inkvizitora. Tím se stal jedním z nejvlivnějších osob na královském dvoře a sám vystupoval jako *válido* královny-regentky. Roku 1668 stál za ponižujícími mírovými jednáními v Lisabonu a Cáchách, které znamenaly pro Hispánskou monarchii ztrátu Portugalska i rozsáhlých území ve Španělském Nizozemí. Tím si zvláště znepřátelil Juana Josého de Austria. Svým proticísařským politickým směřováním si znesvářil rovněž střeoevropské Habsburky. Julián J. LOZANO NAVARRO, *Valido defenestrado, embajador despreciado. Algunas reflexiones sobre la deslegitimación política en torno al cardenal Juan Everardo Nithard*, Krypton. Identità, potere, rappresentazioni 2, 2013, s. 19-31.

⁴⁸⁷ Dopis Johanna Eberharda Neidharda Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. června 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁸⁸ Johann Eberhard Neidhart ztěžoval jednání císařského vyslance v Madridu již od roku 1664. F. LABRADOR ARROYO, *La organización*, s. 1223.

⁴⁸⁹ Dopis Johanna Eberharda Neidharda Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. června 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁹⁰ Dopis Johanna Eberharda Neidharda Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 21. dubna 1666. Tamtéž.

⁴⁹¹ J. J. LOZANO NAVARRO, *Valido defenestrado*, s. 21.

laskavosti, jež se mu od hraběte dostaly. Pozice, v níž se doposud jezuita nacházel, mu podle jeho slov neumožňovala vše dostatečně vynahradit.⁴⁹²

Jan Adolf ze Schwarzenberku ovšem své dopisy nezasílal přímo Johannovi Eberhardovi Neidhardovi, nýbrž využíval jako prostředníka barona Františka Pavla Lisolu, císařského diplomata v Madridu. Z toho důvodu se nejspíše nedochovaly jeho koncepty. Vztah obou mužů však musel přes absenci pramenů přetrvávat. Lze tudíž předpokládat, že korespondence pokračovala i po vyhnání jezuity do Říma roku 1669.⁴⁹³ Důležitost tohoto kontaktu v očích Jana Adolfa ze Schwarzenberku umocňovala zasláná vánoční a novoroční blahopřání.⁴⁹⁴ Johann Eberhard Neidhart dokonce figuroval na Schwarzenberkově seznamu osob, jimž pravidelně zasílal zmiňovaná přání a u kterých měl připravené vzory jejich znění včetně odpovědí.⁴⁹⁵

Agenti

Poslední skupinu komunikantů, s nimiž si Jan Adolf ze Schwarzenberku dopisoval, představovali agenti a informátoři. Jednalo se většinou o „*caballeros*“ neboli rytíře a „*hidalgos*“.⁴⁹⁶ Ti stáli na nižším stupni raně novověké šlechtické hierarchie a většinou vstupovali do služeb vyšší šlechty, na níž byli později finančně i politicky závislí.⁴⁹⁷ Komunikaci syna Adama II. ze Schwarzenberku s touto skupinou adresátů z Pyrenejského poloostrova lze rozdělit do dvou období. První započalo smrtí arciknížete Leopolda Viléma roku 1662. V tomto roce hrabě osobně převzal ochrannou ruku nad agentem Andrésem de Andrade Espantoso a udržoval s ním písemný kontakt až do přelomu let 1668 a 1669. Na něj navázal další informátor Domingo Damisa y Torres, jež zůstal s Janem Adolfem ze Schwarzenberku ve styku až do začátku osmdesátých let 17. věku. Dochovaná vzájemná korespondence obou agentů s hrabětem ze Schwarzenberku přináší konzistentní a kontinuální pohled na dění na celém Iberském poloostrově po dobu

⁴⁹² Psaní Johanna Eberharda Neidharda Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 21. dubna 1666. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁹³ P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 184.

⁴⁹⁴ Dopis Johanna Eberharda Neidharda Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 20. května 1665 a 27. ledna 1680. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁴⁹⁵ Vzor vánočního blahopřání Jana Adolfa ze Schwarzenberku z 12. prosince 1678. Tamtéž, fasc. 376.

⁴⁹⁶ *Hidalgos* představovali nejnižší a nejpčetnější urozenou vrstvu Hispánské monarchie. Jednalo se také o nejchudší šlechtice. Z tohoto důvodu vznikalo mnoho literárních děl zesměšňujících jejich majetek i urozenost. Adolfo CARRASCO MARTÍNEZ, *Sangre, honor y privilegio. La nobleza española bajo los Austrias*, Barcelona 2000, s. 29-37.

⁴⁹⁷ M. HAJNÁ, *Pragmatika*, s. 60.

dvacetiletého období. Vzniklé spojení mezi agenty a Schwarzenberkem si vyžadovalo vzájemnou podporu. Utvořilo se pouto oboustranně výhodné.⁴⁹⁸

Andrés de Andrade Espantoso⁴⁹⁹ byl původem galicijský rytíř, jehož hlavní výhodou představovalo působení v Madridu v blízkosti královského dvora.⁵⁰⁰ Do služeb arciknížete vstoupil někdy před rokem 1656, kdy se snažil vymoci dluhy Leopolda Viléma a hraběte ze Schwarzenberku vůči Španělské koruně.⁵⁰¹ Po smrti Leopolda Viléma vstoupil do služeb císaře Leopolda I. Veškerá korespondence Andrése de Andrade však směřovala k Janu Adolfovi ze Schwarzenberku, jenž sám vystupoval jako patron zmíněného agenta. Zároveň plnil funkci *brokera* neboli prostředníka mezi agentem a Leopoldem I. Císaři totiž tento informátor nestál za přílišnou pozornost, neboť měl v Madridu k dispozici svého vyslance.⁵⁰² Komunikace mezi hrabětem ze Schwarzenberku a galicijským šlechticem byla charakteristická tím, že oba komunikanti stáli v nerovném postavení.⁵⁰³ Andrés de Andrade znamenal v očích Schwarzenberka korespondenta s největším počtem zasláných dopisů.

Andrés de Andrade vyřizoval za svého pána důležité věci, jež by sám kvůli geografické vzdálenosti nemohl učinit. Dále ho informoval o novinkách z Pyrenejského poloostrova⁵⁰⁴ i o každodenním dění na královském dvoře. Na oplátku získával od hraběte ze Schwarzenberku jistou peněžní odměnu, kterou mu obvykle předávali úředníci císařského vyslanectví v Madridu.⁵⁰⁵ Andrés de Andrade rovněž na příkaz Jana Adolfa ze Schwarzenberku často komunikoval právě s tímto úřadem.⁵⁰⁶

⁴⁹⁸ J. M. IMÍZCOZ BEUNZA, *Las relaciones*, s. 27.

⁴⁹⁹ Andrés de Andrade Espantoso představoval typického hidalga, jenž si vybral úřednickou kariéru. Nejdříve vstoupil do služeb infanta-kardinála a bratra Filipa IV. Ferdinanda Španělského (1609-1641). Poté sloužil věrně až do jeho smrti arciknížeti Leopoldovi Vilémovi. V metropoli Španělské monarchie spravoval jeho finance. Působil rovněž na madridské radnici. S Janem Adolfem ze Schwarzenberku zůstal v přímém písemném kontaktu až do roku 1669. Zemřel někdy mezi léty 1671 až 1673. V šedesátých letech rovněž působil v císařské kanceláři, jež sídlila na královském dvoře, v níž měl na starosti renty. Blíže neurčený list zřejmě z roku 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁰⁰ Felipe de la GÁNDARA Y ULLOA, *Armas i triunfos: hechos heroicos de los hijos de Galicia... resumen de los servicios que este reino á echo á la magestad del Rei Felipe IV...*, Madrid 1662, s. 174.

⁵⁰¹ R. SCHREIBER, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, s. 165, 169.

⁵⁰² S. KETTERING, *Patrons*, s. 4.

⁵⁰³ P. MAREK, *Klientelní strategie*, s. 47.

⁵⁰⁴ Dne 23. října 1663 dokonce informoval Jana Adolfa ze Schwarzenberku o bezpečném příplutí španělské Stříbrné flotily do Cádiz, již během plavby hrozilo nebezpečí. Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 23. října 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁰⁵ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 26. dubna 1663. Tamtéž.

⁵⁰⁶ List Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 6. června 1663. Tamtéž.

Roku 1662 musel v součinnosti s Janem Adolfem ze Schwarzenberku nejdříve vyřešit závěť arciknížete Leopolda Viléma. Hrabě byl jmenován vykonavatelem jeho poslední vůle.⁵⁰⁷ Spory o dědictví a vyplacení penze jeho sloužícím ze Španělského Nizozemí se následně táhly ještě několik let. Podle slov Andrése de Andrade to zavinila válka Španělska s Portugalskem, jež si vyžádala nemalé prostředky, a na vyplacení starších dluhů již nezbyly finance.⁵⁰⁸ Zmíněné tvrzení však galicijský šlechtic zašifroval, neboť se v obával prozrazení takto neveřejných a pro něho samotného soukromých zpráv. V dalších dopisech adresovaných hraběti ze Schwarzenberku proto často využíval číselných šifer. Ty v jistých případech zastupovaly pouze jména určitých vlivných madridských dvořanů. Častěji pak docházelo k zašifrování celého odstavce, v němž se kritizovalo jejich chování.⁵⁰⁹

Díky vlivu Jana Adolfa ze Schwarzenberku a protekci císařského vyslance v Madridu obdržel Andrés de Andrade dne 23. února 1664 dokonce audienci u španělského krále Filipa IV. Vystupoval zde z pověření samotného císaře Leopolda I. jako vykonavatel závěti Leopolda Viléma.⁵¹⁰ Později hraběti zprostředkoval své zážitky z audience. Nicméně litoval svých posledních slov, jež se týkala smrti arciknížete Leopolda Viléma. Filip IV. se během nich podle galicijského šlechtice velmi dojal, jelikož ho měl stále v živé paměti. V Andradeho očích se to však jevilo jako přílišná troufalost. Proto žádal od hraběte odpuštění.⁵¹¹

Jan Adolf ze Schwarzenberku na druhou stranu informoval Andrése de Andrade o novinkách ve střední Evropě. Na stránkách svých dopisů také zaznamenával zprávy o stavu zdraví jednotlivých členů habsburského rodu, zvláště pokud se nacházeli v ohrožení

⁵⁰⁷ Blíže nedatovaný list Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Tamtéž. Leopold Vilém totiž celé své vlastnictví a úřady odkázal svému synovci arciknížeti Karlu Josefovi (1649-1664). Constantin von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich VI Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich VI. Sechster Teil Guadagni-Habsburg (Agnes-Ludwig)*, Wien 1860, s. 389.

⁵⁰⁸ List Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 5. srpna 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Andrés de Andrade však roku 1664 dokázal vyjednat určité podmínky zaplacení dlužných částek služebníkům Leopolda Viléma. Po smrti španělského krále Filipa IV. však bylo vše pozastaveno. Jan Adolf ze Schwarzenberku žádal agenta, aby domluvil nové podmínky s královnou-regentkou Marií Annou Rakouskou. Andrés de Andrade však hraběti ze Schwarzenberku doporučoval, aby počkal na příhodnější okamžik a nechal královnu nejdříve si zvyknout na vládu. Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 14. ledna 1666. Tamtéž.

⁵⁰⁹ Tamtéž.

⁵¹⁰ Zápis o audienci Andrése de Andrade před Filipem IV. z 23. února 1664. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵¹¹ Své pochybení však neviděl pouze ve zmínění jména Leopolda Viléma. Toho dne totiž přišla do Madridu zpráva o úmrtí Karla Josefa a ke galicijskému šlechtici se před audiencí nedostala. Dle jeho slov by se nikdy neopovážil mluvit o smrti jednoho člena habsburského rodu, kdyby věděl, že zemřel další. Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. února 1664. Tamtéž.

života. Rovněž upozorňoval na zvýšenou hrozbu ze strany Osmanské říše, jež začala roku 1663 novou válečnou kampaň v Horních Uhrách.⁵¹² Galicijský šlechtic, tak jako celá raně novověká Evropa, spatřoval v Turcích všeobecného a barbarského nepřítele veškerého křesťanstva. Povzdechl si však nad lhostejností ostatních knížat Římsko-německé říše, která nedávala do boje veškeré své prostředky. Vládcí ostatních evropských zemí se do válečné kampaně buď nechtěli zapojit, nebo jako španělský král Filip IV. nemohli kvůli bojům s Portugalskem.⁵¹³ Jan Adolf ze Schwarzenberku si během roku 1663 plně uvědomil nebezpečí ze strany Turků, kteří se přibližovali k Vídni. Své obavy neváhal sdělit císařskému agentovi. Podle jeho slov císař Leopold I. potřeboval získat vojenskou pomoc, jež by přišla včas a ubránila země podunajské monarchie.⁵¹⁴ Přesto však věřil, že Bůh zachrání všechny od „*enemigo comun*“, tak jako se to stalo v předchozích letech.⁵¹⁵

Andrés de Andrade informoval kromě hraběte ze Schwarzenberku také Jana Maxmiliána z Lamberku, jenž s ním navázal kontakt během svého několikaletého působení coby císařský vyslanec v Madridu v letech 1653 až 1660 a pokračoval v něm i po návratu do střední Evropy.⁵¹⁶ V raném novověku bylo typické, že jeden agent sloužil několika pánům. To souviselo s pragmatičností těchto vztahů.⁵¹⁷ Na druhou stranu však platilo, že vlivný šlechtic si mohl utvořit celou síť informátorů a agentů. Ta sahala od lokální úrovně, místa, kde se nacházela urozená panství, až po vzdálený panovnický dvůr.⁵¹⁸

V jednom dopisu si Andrés de Andrade postěžoval: „*Aunque en este correo me hallo sin ninguna Carta de Vienna y particular Sin la honra que V[uestra] E[xcelencia]*

⁵¹² Jan Adolf ze Schwarzenberku například zaznamenal vážnou nemoc, jež postihla arciknížete Karla Josefa. Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 21. června 1663. Tamtéž.

⁵¹³ Andrade viděl celou tuto kampaň proti Portugalsku jako neúspěšnou, jež stála mnoho peněz a životů. Zároveň podle jeho slov poškozovala reputaci Hispánské monarchie. Nezdary prý způsobovaly hříchy samotných Španělů a jistá pomoc ze strany Francie. Listy Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 5. srpna a 12. září 1663. Tamtéž. Na druhou stranu Jan Adolf ze Schwarzenberku viděl v Portugalcích jen pouhé vzbouřence, kteří bojovali proti právoplatnému panovníkovi – Filipu IV. Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 20. února 1664. Tamtéž.

⁵¹⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 2. srpna 1663. Tamtéž. Osmanská říše totiž roku 1660 dobyla důležitou pevnost Velký Varadín a o tři léta později oficiálně vyhlásila válku podunajské monarchii. Po dobytí Nových Zámků, o němž Jan Adolf ze Schwarzenberku informoval svého komunikanta, začala turecká armáda podnikat vojenské vpády až na Moravu a do Dolních Rakous. Miroslav ŽITNÝ, *Habsbursko-turecká válka (1663-1664) a tatarský vpád do střední Evropy*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 156-158.

⁵¹⁵ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 5. září 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵¹⁶ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. září 1663. Tamtéž. Srov. R. SMÍŠEK, *Císařský dvůr*, s. 213-214.

⁵¹⁷ J. MARTÍNEZ MILLÁN, *Introducción*, s. 22.

⁵¹⁸ V. BŮŽEK – P. KRÁL – Z. VYBÍRAL, *Člověk*, s. 43.

(*Dios le guarde*) se sirve hacerme con sus ordenes. Parece de mi obligacion solicitarlas...“ (Ačkoliv jsem od posla neobdržel žádnou zprávu z Vídně, a zvláště od Vaší Excelence (Necht' ji ochraňuje Bůh), v níž zasíláte své rozkazy, je mojí povinností o ně požádat...).⁵¹⁹ Z výše uvedeného citátu lze zpozorovat, že upevňování vzájemného vztahu bylo nutností nejen mezi přáteli, ale i mezi agentem a jeho pánem. Galicijský šlechtic si kromě konkrétních rozkazů od hraběte žádal obzvláště projevení náklonosti vůči jemu samotnému.⁵²⁰ Hrabě ze Schwarzenberku v očích Andrése de Andrade pravděpodobně neplnil očekávanou normu a vystupoval vzhledem ke svému komunikantovi příliš pasivně.⁵²¹ Jan Adolf ze Schwarzenberku toto počáteční zaváhání již nezopakoval. Proto téměř každoročně zasílal do Madridu vánoční a novoroční blahopřání.⁵²² Zároveň se vztah obou jedinců nezakládal pouze na rozdílném mocenském postavení, objevoval se zde rovněž prvek povinnosti nebo morální závislosti. Proto galicijský šlechtic žádal po Janu Adolfovi ze Schwarzenberku rozkazy, které by následně mohl splnit.⁵²³

Hrabě se s Andrésem de Andrade setkal osobně nejspíše jen jednou, přesto se jejich vzájemný vztah kromě nerovnosti zakládal také na prvku individualismu.⁵²⁴ S tím se pojil zájem o zdraví druhého jedince. Oba komunikanti proto neváhali na svých stránkách zaznamenat různé nemoci a neduhy, jež se v 17. století nejčastěji léčily pouštěním žilou.⁵²⁵ Raně novověká společnost zdravotní potíže pozorovala nejbedlivěji, když dané osobě bránily ve výkonu jejího úřadu.⁵²⁶ Galicijský šlechtic však povinnost sloužit svému pánovi bral velice zodpovědně, a to i během nemoci. Aby vyzdvihl svou oddanost, neváhal Jana Adolfa ze Schwarzenberku informovat o tom, že ve stejný den sepsání svého dopisu podstoupil pouštění žilou.⁵²⁷

Sociální nerovnost mezi hrabětem a galicijským šlechticem lze zpozorovat na chování Andrése de Andrade. Jan Adolf ze Schwarzenberku totiž představoval téměř

⁵¹⁹ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. července 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵²⁰ V. BŮŽEK, „Páni a přátelé“, s. 240.

⁵²¹ R. SMÍŠEK, *Komunikační síť*, s. 333.

⁵²² SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵²³ J. MARTÍNEZ MILLÁN, *Introducción*, s. 21.

⁵²⁴ S. KETTERING, *Patrons*, s. 4.

⁵²⁵ M. NIETO NUÑO (ed.), *Diario*, s. 108, pozn. 204.

⁵²⁶ K tomu více Václav BŮŽEK – Pavel MAREK, *Smrt Rudolfa II.*, Praha 2015. Srov. Václav BŮŽEK, *Ferdinand I. ve svědectvích o jeho nemocech, smrti a posledních rozloučeních*, Český časopis historický 112, 2014, s. 402-431.

⁵²⁷ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 9. května 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

nezpochybnitelnou autoritu, jelikož mohl svého agenta za splnění určitých služeb odměnit. V opačném případě však směl také trestat. Proto kontroloval svého informátora pomocí odplat a trestů. Andrade tudíž osciloval mezi strachem ze svého pána a jeho přízni.⁵²⁸ Z tohoto důvodu Andrés de Andrade žádal několikrát až téměř poníženež Jana Adolfa ze Schwarzenberku, aby směl odjet z Madridu do své rodné vsi v Galicii, v níž chtěl navštívit ovdovělou matku a vykonat poslední vůli otce. V jeho očích to představovalo jistou dávku neposlušnosti. Proto se zavázal svému komunikantovi, že bude přijímat rozkazy i tam.⁵²⁹ Hrabě ze Schwarzenberku sice svolil k opuštění královského dvora, nicméně ho upozornil, že musí místo sebe najít odpovědnou náhradu. Rovněž připomenul galicijskému šlechtici, aby se nezdržel příliš dlouho mimo metropoli Španělské monarchie a brzy se vrátil.⁵³⁰ V tomto případě lze vidět, že Jan Adolf ze Schwarzenberku vystupoval vůči svému komunikantovi velmi autoritativně a přísně. Na druhou stranu Andrés de Andrade očekával za své nadstandartní služby odměnu. V listopadu roku 1663 sepsal testament jistého císařského agenta působícího v Madridu, jenž se nacházel na smrtelné posteli. Také na sebe převzal řadu jeho povinností. Za to předpokládal, že mu hrabě ze Schwarzenberku prokáže milost a oznámí tuto skutečnost Leopoldovi I.⁵³¹

Dalším častým tématem vzájemné komunikace se stala otázka obsazení místa španělského vyslance ve Vídni. Tento úřad totiž zůstal v letech 1662 až 1666 uprázdněný, respektive roku 1663 jím byl zvolen Francisco Fausto Fernández Bobadilla y Enríquez de Ribera, hrabě de Chinchón. Ten ovšem kvůli zdravotním potížím nikdy neopustil Madrid.⁵³² Andrés de Andrade informoval hraběte ze Schwarzenberku o jeho četných pokusech vyrazit do střední Evropy. Veškeré přípravy nicméně narušily různé důvody, například nemoc hraběte de Chinchón nebo blížící se zima.⁵³³ Jan Adolf ze Schwarzenberku několikrát vyjádřil zklamání nad těmito novinkami. Podle svých slov se velmi těšil na příjezd španělského vyslance.⁵³⁴ Galicijský šlechtic totiž popsal hraběte de Chinchón velmi pozitivně a označil ho za procísařsky orientovaného šlechtice s dobrými

⁵²⁸ S. KETTERING, *Patrons*, s. 3.

⁵²⁹ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. listopadu 1667. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵³⁰ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 2. února 1668. Tamtéž.

⁵³¹ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 21. listopadu 1663. Tamtéž.

⁵³² I. YETANO LAGUNA, *Relaciones*, s. 149.

⁵³³ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 9. května a 25. září 1663. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵³⁴ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 1. listopadu 1663. Tamtéž.

úmrsly.⁵³⁵ Smrt hraběte roku 1665 nepřekvapila ani Andrése de Andrade, ani jeho komunikanta.⁵³⁶

Jan Adolf ze Schwarzenberku informoval císařského agenta také o úmrtí arciknížete Karla Josefa (1649-1664) 27. ledna 1664. Z reakce Andrése de Andrade lze vyzozorovat, jak se raně novověcí šlechtici vyrovnávali se smrtí neploletých příslušníků vládnoucího rodu. Smrt dětí se totiž v předmoderní době prožívala velice silně a doprovázela ji bolest a zármutek. Jelikož se jednalo o chlapce, jeho ztráta byla kvůli zajištění kontinuity rodové tradice pocit'ována mnohem silněji.⁵³⁷ Andrés de Andrade vyjádřil velkou bolest nad touto smutnou událostí a zdůraznil, že se jednalo jen o čtrnáctiletého mládence. Také si povzdechl nad uplynulými 14 měsíci, během nichž skonala hned tři arciknízata (Leopold Vilém, Ferdinand Zikmund Tyrolský a Karel Josef) a v delším časovém horizontu i dva španělsí infanti. Galicijský šlechtic považoval habsburský rod za obránce a ochránce katolické víry, přičemž ztráty mohly v jeho očích využít četní nepřátelé rodu a víry. V takové tragédii se však snažil najít i jisté zadostiučinění. Věřil v Boží prozřetelnost, a podle jeho slov vše povede ke větší slávě celého habsburského rodu.⁵³⁸

Na stránkách vzájemné epistolografie se rovněž vyjímalo jednání o sňatku španělské infantky Markéty Terezy s císařem Leopoldem I. a pozdější cesta mladé císařovny do střední Evropy. Vídeňský dvůr velmi pozorně sledoval a očekával každou novinku ohledně této záležitosti. Andrés de Andrade nejdříve informoval Jana Adolfa ze Schwarzenberku o podepsání manželské smlouvy⁵³⁹ a později o neustálém odkládání odjezdu infantky z Madridu.⁵⁴⁰ Galicijský šlechtic zpravil Jana Adolfa ze Schwarzenberku také o samotné svatbě císaře se španělskou infantkou a následných

⁵³⁵ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 9. května 1663. Tamtéž.

⁵³⁶ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 7. října 1665. Tamtéž.

⁵³⁷ P. KRÁL, *Smrt a pohřby*, s. 144-148.

⁵³⁸ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. února 1664. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵³⁹ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 19. prosince 1663. Tamtéž.

⁵⁴⁰ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 18. června 1665. Tamtéž.

oslavách.⁵⁴¹ Hrabě projevil na stránkách vzájemné korespondence největší radost v říjnu roku 1666, když se dozvěděl, že se císařovna nacházela již v Miláně.⁵⁴²

Andrés de Andrade reflektoval ve svých dopisech rovněž další příslušníky habsburského rodu. Dne 23. září informoval Jana Adolfa ze Schwarzenberku o smrti španělského krále Filipa IV.⁵⁴³ Podle slov hraběte bylo úmrtí monarchy přijato vídeňským dvorem i samotným císařem Leopoldem I. velmi emotivně. Jedinou útěchu pro Jana Adolfa ze Schwarzenberku představovala skutečnost, že se vlády v Hispánské monarchii ujala Marie Anna Rakouská „*Reyna tan santa*“. Ta podle hraběte měla k dispozici kvalitní ministry s dobrými úmysly. Také díky nim mohly obě země bojovat za katolickou víru.⁵⁴⁴ Galicijský šlechtic rovněž zaznamenal zvyšující se moc Johanna Eberharda Neidharda, jenž roku 1666 obdržel úřad generálního inkvizitora. Andrés de Andrade tento krok ohodnotil kladně, jelikož považoval kardinála za moudrého, vzdělaného a ctnostného muže.⁵⁴⁵

Roku 1667 se Andrés de Andrade dostal do situace, kdy musel na příkaz Leopolda I. zaplatit větší obnos peněz, který dlužil. Z jeho postoje lze vysledovat, jak raně novověký urozený jedinec vnímal své vlastní zadlužení a povinnost vrátit dlužnou částku.⁵⁴⁶ Galicijský šlechtic se považoval za „*hombre de bien*“, čestného urozeného muže. Podle svých slov proto rád splnil rozkaz císaře ohledně splacení daného obnosu. Dále se však ohradil, že císařský vyslanec v Madridu František Eusebius z Pöttingu, jenž mu rozkaz předal, si plně neuvědomoval celoživotní službu Andrése de Andrade habsburskému rodu. V myšlení raně novověkého šlechtice hrála kategorie věrné služby zásadní roli.⁵⁴⁷ V očích agenta však hrabě z Pöttingu pošpinil jeho čest. Sám Andrés de

⁵⁴¹ Zpráva se soustředila zvláště na činnost císařského vyslance v Madridu Františka Eusebia z Pöttingu. Ten v rámci oslav nechal zřídit například fontány s bílým a červeným vínem, daroval chudým oblečení a rozdával jim almužny. Také se prý rozhodl dát jídlo některým vězňům. Zpráva rovněž hovořila o následných ohňostrojích a světelných představeních v Madridu nebo o banketu, jenž pořádal císařský vyslanec. Blíže nedatovaný list Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Tamtéž, fasc. 365.

⁵⁴² Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 21. října 1666. Tamtéž, fasc. 369.

⁵⁴³ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 23. září 1665. Tamtéž.

⁵⁴⁴ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 21. října 1665. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁴⁵ Španělsky *inquisidor general*. Titul odkazoval na hlavního inkvizitora španělské inkvizice. Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 14. ledna 1666. Tamtéž.

⁵⁴⁶ „... *obedecí con la veneración y rendimiento que debo; entregué a S. E. 10500 doblones de a dos escudos de oro que me ha mandado, y entregare lo demas que me ordenare, y dare mis quantas que son claras, yo he deseado ser hombre de bien, y deseo continuarlo hasta morir si Dios me ayuda...*“ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1667. Tamtéž.

⁵⁴⁷ Ke službě více V. BŮŽEK a kol., *Společnost*, s. 204-212.

Andrade proto prohlásil: „...*la honra vale mucho perdida no [h]ay más que perder.*“⁵⁴⁸ Čest totiž patřila k nejdůležitějším hodnotám raně novověkého urozence. Její ztráta znamenala znevážení samotné urozenosti a šlechtictví.⁵⁴⁹ Z tohoto důvodu Andrés de Andrade žádal Jana Adolfa ze Schwarzenberku, aby ho podpořil a pomohl mu očistit jeho jméno. Zároveň hraběte prosil, aby se Leopold I. dozvěděl o jeho několikaleté věrné službě. Ospravedlňoval se, že pokud by byl nucen opustit své místo, nejednalo by se o jeho chybu.⁵⁵⁰ Jan Adolf ze Schwarzenberku svého komunikanta nezklamal a uznal jeho zásluhy. Rovněž doporučil císařskému vyslanci Františku Eusebiovi z Pöttingu, aby danou situaci vyřešil nekonfliktně.⁵⁵¹ Proto mohl Andrés de Andrade splatit danou částku bez ohrožení vlastního dobrého jména a cti ještě roku 1667.⁵⁵²

Roku 1668 odjel Andrés de Andrade po více než 30 letech do své rodné vsi v Galicii. Ještě předtím však zamířil do Granady, kde měl za úkol vyřídit jisté finanční záležitosti.⁵⁵³ Ačkoliv Jan Adolf ze Schwarzenberku požadoval po svém agentovi, aby se po roce stráveném mimo Madrid konečně vrátil do metropole, Andrés de Andrade již Galicii neopustil.⁵⁵⁴ Dále však udržoval kontakt se svým pánem alespoň z města La Coruña.⁵⁵⁵ Tím se výměna vzájemných dopisů ještě více protáhla. V raném novověku totiž běžné spojení mezi Madridem a Vídní trvalo přibližně 40 dní.⁵⁵⁶ Císařský agent si ovšem v některých případech stěžoval na zpoždění příchozích dopisů. Také zaznamenal občasnou ztrátu svých psaní.⁵⁵⁷

⁵⁴⁸ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1667. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁴⁹ V. BŮŽEK a kol., *Společnost*, s. 500.

⁵⁵⁰ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1667. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁵¹ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 7. července 1667. Tamtéž.

⁵⁵² Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 29. listopadu 1667. Tamtéž.

⁵⁵³ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 11. července 1668. Tamtéž. Právě Granada zajišťovala finanční prostředky pro vyplácení dlužných částek po smrti arciknížete Leopolda Viléma. Roku 1679 však město postihla morová nákaza, během níž zemřely tisíce lidí. To snížilo hodnotu vybíraných peněz. Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. srpna 1680. Tamtéž.

⁵⁵⁴ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Andrésovi de Andrade z 2. října 1669. Tamtéž.

⁵⁵⁵ Vzájemné dopisy se stále zabývaly dědictvím po smrti Leopolda Viléma, vnitropolitickými problémy Španělské monarchie včetně podepsání míru s Portugalskem, nebo osobními zážitky a dojmy samotného Andrése de Andrade po navštívení rodného domu či jeho cesty do Granady. Psaní Andrése de Andrade Andrésovi de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. března 1668 a 12. června 1669. Tamtéž.

⁵⁵⁶ J. Antonio D. y BEGAS, *Nuevo estilo y formulario de escribir cartas misivas, y responder a ellas en todos los géneros de correspondencia...*, Barcelona 1828.

⁵⁵⁷ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. dubna 1667. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

Hlavní komunikaci s Janem Adolfem ze Schwarzenberku proto převzal madridský královský písař Domingo Damisa y Torres.⁵⁵⁸ Ten ospravedlňoval odjezd Andrése de Andrade z Madridu a označoval ho za „[H]umilde Criado“ Jana Adolfa ze Schwarzenberku. Damisa y Torres navázal kontakt s hrabětem ve stejném duchu jako jeho předchůdce. Jednalo se nejen o stejnou stylizaci a autostylizaci dopisů, včetně identického pozdravu a rozloučení, ale také o podobnou obsahovou náplň.

Kvůli výkonu jiného úřadu mezi léty 1669 až 1673 musel Domingo Damisa de Torres dočasně přerušit kontakt s Janem Adolfem ze Schwarzenberku. S největší pravděpodobností však udržoval spojení s císařským vyslancem v Madridu Františkem Eusebiem z Pöttingu. Ten však roku 1673 ukončil své působení ve španělské metropoli. Proto si Domingo Damisa de Torres začal opětovně dopisovat přímo s knížetem ze Schwarzenberku.⁵⁵⁹ Rovněž převzal místo a povinnosti po Andrésovi de Andrade.⁵⁶⁰ Z Dominga Damisa de Torres se stal hlavní vykonavatel závěti zesnulého arciknížete Leopolda Viléma. Na toto místo ho doporučil výše zmiňovaný císařský vyslanec i samotný Schwarzenberk.⁵⁶¹ Nicméně vzájemná komunikace nebyla tak četná jako v případě jeho předchůdce. Domingo Damisa de Torres informoval knížete o příjezdu nového císařského vyslance do Madridu, Ferdinanda Bonaventury z Harrachu. Stalo se tak roku 1673; slavnostní vjezd do zmíněné metropole proběhl v říjnu téhož roku.⁵⁶² Agent se s ním v pozdějších letech několikrát osobně setkal, především proto, aby se konečně uhradily dluhy vzniklé během života arciknížete Leopolda Viléma.

Právě Ferdinand Bonaventura z Harrachu měl mít se svolením Jana Adolfa ze Schwarzenberku poslední slovo při rozdělování jednotlivých částek.⁵⁶³ Kníže ze Schwarzenberku byl touto zprávou potěšen, neboť finanční spory se vlekly více než deset

⁵⁵⁸ Nejspíše se jednalo o nižšího šlechtice působícího v Madridu, jenž vykonával úřad královského písaře. Roku 1670 byl jmenován na místo hlavního depositáře, jenž měl za úkol vybrat dluhy z jistého panství na Kanárských ostrovech. Tuto činnost vykonával po další tři léta. Později vstoupil do služeb císaře Leopolda I., ale veškerou korespondenci zasílal Janu Adolfovi ze Schwarzenberku. Měl za úkol vykonat testament arciknížete Leopolda Viléma. Germán HERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, *La orchilla en Canarias implicaciones socioeconómicas*, Las Palmas 2004 (Disertační práce), s. 159; Mario CRESPO LÓPEZ, *La villa de la Vega y su jurisdicción en el siglo XVII*, Santander 2010, s. 167.

⁵⁵⁹ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 4. ledna 1673. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁶⁰ Tamtéž.

⁵⁶¹ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. června 1673. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁶² Psaní Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. listopadu 1673. Tamtéž.

⁵⁶³ Tak byla přiznána například renta vdově po Andrésovi de Andrade. Psaní Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 24. října 1674. Tamtéž.

let.⁵⁶⁴ Sám totiž s „*poveri creditorum*“ soucítal a doufal v blízké a úplné vyřešení všech problémů spojených s arciknížetem Leopoldem Vilémem. Podle jeho slov se jednalo o „*cosa degna di compassione per la grande miseria che trattatto quella povera gente*“ (politováníhodnou věc pro velkou mizérii, se kterou jednali s těmito ubohými lidmi [věřiteli]).⁵⁶⁵ Vyplácení částek ztížila také skutečnost, že Španělská monarchie prošla několika bankrotů a od sedmdesátých let 17. věku se inflace vyšplhala do astronomických hodnot.⁵⁶⁶

Domingo Damisa de Torres částečně reflektoval také války francouzského krále Ludvíka XIV. se Španělskem. Roku 1668 sdělil hraběti ze Schwarzenberku novinky o podepsání míru mezi Francií a Španělskem a ukončení tzv. devoluční války (1667-1668).⁵⁶⁷ Tímto aktem rovněž skončila dlouhá Portugalská válka za nezávislost, neboť Hispánská monarchie uznalo svrchovanost Portugalska.⁵⁶⁸ Na konci roku 1673 agent zachytil španělské vyhlášení válečného stavu Francií. V tu dobu probíhala francouzsko-nizozemská válka (1672-1678). Podle jeho slov „*toda españa esta contenta por reconocer el mal obrar de aquella nacion y muy jocosa del Buen Suceso de las Armas del Emperador...*“ (Celé Španělsko se veselí nad uznáním provinění tohoto národa [Francie] a nad válečnými úspěchy císaře).⁵⁶⁹ Lze tudíž vidět, že Španělsko vstupovalo do další války s Francií téměř s radostí. A to jen pouhých pět let po prohraném boji se stejným nepřitelem. Poté se hispánský šlechtic zaobíral rokem 1678 a válečnou kampaní s Francií v oblasti Alsaska, Flander a Katalánska.⁵⁷⁰ Nakonec zmínil podepsání mírových dohod samotným králem Karlem II., jejichž znění musela ještě ratifikovat státní rada *Consejo de Estado*. Vyhlášení války i tento akt prý lidé přijali radostně.⁵⁷¹

Domingo Damisa de Torres společně s Andrésem de Andrade Jana Adolfa ze Schwarzenberku informovali o vnitropolitických bojích mezi Marií Annou Rakouskou a jejím favoritem Johannem Eberhardem Neidhardem na jedné straně a nelegitimním

⁵⁶⁴ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Domingovi Damisa de Torres z 23. ledna 1676. Tamtéž.

⁵⁶⁵ Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Domingovi Damisa de Torres z 9. července 1676 a 3. února 1678. Tamtéž.

⁵⁶⁶ K tomu více Beatriz CÁRCELES DE GEA, *Reforma y fraude fiscal en el reinado de Carlos II. La Sala de Millones (1658-1700)*, Estudios de historia económica 31, 1995.

⁵⁶⁷ K tomu více Antonio José RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, *España, Flandes y la Guerra de Devolución (1667-1668). Guerra, reclutamiento y movilización para el mantenimiento de los Países Bajos españoles*, Madrid 2007.

⁵⁶⁸ List Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 11. července 1668. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁶⁹ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. listopadu 1673. Tamtéž.

⁵⁷⁰ Psaní Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. srpna 1678. Tamtéž.

⁵⁷¹ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. října 1678. Tamtéž.

synem Filipa IV. Juanem Josém de Austria na straně druhé.⁵⁷² Ty probíhaly během regentské vlády za nezletilého Karla II. Španělského.⁵⁷³ Informace o tomto levobočkovi podával již Andrés de Andrade, neboť během svého působení v galicijském přístavu La Coruña se v témže městě nacházel po několik týdnů také Juan José de Austria. Zmíněný levoboček se zde měl nalodit před cestou do Španělského Nizozemí. Místo toho se však rozhodl neuposlechnout rozkazu královny a vydal se zpět do vnitrozemí Pyrenejského poloostrova.⁵⁷⁴ Domingo Damisa de Torres dále sdělil hraběti zprávu o vyhnání jezuitského kněze Johanna Eberharda Neidharda od královského dvora v únoru roku 1669. Zasadil se o to právě Juan José de Austria.⁵⁷⁵ Nemanželský syn Filipa IV. pak za své jednání obdržel úřad aragonského místokrále, čímž byl víceméně odsunut z Madridu mimo hlavní politické dění. Andrés de Andrade poznamenal, že v této době panoval ve Španělsku jakýsi vládní dualismus mezi Marií Annou Rakouskou a Juanem Josém de Austria, jenž rozděloval lid.⁵⁷⁶

V následujících letech Domingo Damisa de Torres informoval knížete o významných politických událostech Hispánské monarchie. Dne 6. listopadu 1675 král

⁵⁷² Juan José de Austria (1629-1679) byl nemanželský syn Filipa IV., jenž ho roku však 1642 uznal za svého a pomohl mu získat titul velkopřevora johanitského řádu. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let 17. století potlačoval vzpoury v Neapolsku a Katalánsku. Působil rovněž na Sicílii (1647-1651) či jako místodržící Španělského Nizozemí (1656-1659). Po smrti španělského krále Filipa IV. neuznal regentství Marie Anny Rakouské a stal se jejím hlavním politickým odpůrcem. Svým jednáním dokázal svrhnout vládu královnina favorita Jana Eberharda Neidharda a dosáhl jeho vyhnání do Říma roku 1669. O osm let později se však vrátil do Madridu, jenž obsadil a přinutil Marii Annu opustit dvůr. Tím se stal nejmocnějším mužem ve Španělsku. Avšak náhle roku 1679 zemřel. Ačkoliv se jednalo o nelegitimního syna, byl pohřben po boku ostatních Habsburků v El Escorialu. Pavel MAREK, *Nemanželské děti Habsburků a jejich osudy*, in: V. Bůžek – R. Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740*, s. 254; Koldo TRÁPAGA MONCHET, *Las casas reales de don Juan de Austria en la Monarquía Católica (1642-1659)*, in: J. Martínez Millán – J. E. Hortal Muñoz (edd.), *La corte de Felipe IV (1621-1665) III*, s. 1781-1867.

⁵⁷³ K tomu více José Rufino NOVO ZABALLOS, *La casa de la reina Mariana de Austria durante el reinado de Felipe IV y el periodo de regencia*, in: J. Martínez Millán – J. E. Hortal Muñoz (edd.), *La corte de Felipe IV II*, s. 1532-1544.

⁵⁷⁴ Dopis Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. srpna 1668. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Nenalodil se, neboť se dozvěděl o smrti Diega Riquelma Quiróse, prezidenta rady *Consejo de Castilla*. Ten byl podle většiny dobových pozorovatelů otráven právě Johannem Eberhardem Neidhardem. Nicméně odsouzen k smrti za tento zločin byl bez soudu jistý José Malladas. Tím se ještě více vyostřily vnitropolitické boje a zvýšilo se nepřátelství madridských dvořanů vůči jezuitovi. L. OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria*, s. 207-221.

⁵⁷⁵ Psaní Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. března 1669. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. Po svém vyhnání působil jako mimořádný vyslanec v Římě a roku 1672 byl papežem Klementem X. jmenován kardinálem katolické církve. J. J. LOZANO NAVARRO, *Valido*, s. 19-31. Srov. I. CERMAN, *Pojmy ‚frakce‘, ‚strana‘ a ‚kabala‘*, s. 36-39.

⁵⁷⁶ Psaní Andrése de Andrade Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 12. června 1669. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369. L. OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria*, s. 236. Španělská koruna se v době vlády Karla II. více zajímala o udržování vlastní prestiže v rámci protokolu než o vytvoření jednotného politického programu. Maximiliano BARRIO GOZALO, *La embajada de España en Roma durante el reinado de Carlos II (1665-1700)*, Valladolid 2013, s.14

Karel II. dosáhl dospělosti 14 let a převzal vládu.⁵⁷⁷ Mladičský Habsburk však kvůli svému zdravotnímu a psychickému stavu představoval pouhou loutku v rukou své matky. Na faktickém politickém dění se nic nezměnilo a víceméně pokračovala regentská vláda.⁵⁷⁸ To postřehl také Domingo Damisa de Torres. Sám této události nevěnoval přílišnou pozornost a raději se zaměřil na vnitropolitické boje mezi Marií Annou Rakouskou a nelegitimním synem Filipa IV. Juanem Josém de Austria, skutečnými nositeli moci. Zdůraznil příjezd královského levobočka do Madridu, jenž měl v úmyslu pozdravit právě dospělého Karla II.⁵⁷⁹ Císařského agenta však zaujalo, že druhého dne byl od dvora vykázán, neboť odmítl políbit Marii Anně ruku. Podle jeho názoru se vydal zpět do Zaragozy,⁵⁸⁰ avšak s ním odešlo několik dalších vlivných osob,⁵⁸¹ které nesouhlasily s vládou královny.⁵⁸²

Domingo Damisa de Torres také zaznamenal oslavy, jež vypukly v Madridu poté, co se tamní dvorská společnost dozvěděla zprávu o narození zdravého syna císaře Leopolda I. Proto knížeti k této události pogrataloval, neboť sám v ní spatřoval boží dar. Habsburskou dynastii totiž považoval jako mnoho dalších současníků za nejdůležitější ochránkyni všeho křesťanstva. Oslavy probíhaly zvláště v paláci, kde se prý konaly po tři noci světelná představení a ohňostroje. Karel II. údajně také nechal poslat zprávu do nedalekého Toleda, v němž se již druhým rokem nacházela ve vyhnanství jeho matka. Stejně oslavy se podle agentova svědectví konaly rovněž v paláci císařského vyslance v Madridu Pavla Sixta z Trautsonu.⁵⁸³ Další veselí podle Dominga Damisa de Torres vypuklo i v ostatních městech po celé monarchii.⁵⁸⁴

⁵⁷⁷ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 20. listopadu 1675. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁷⁸ L. OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria*, s. 251-252.

⁵⁷⁹ Ve skutečnosti však po svém nevlastním bratrovi chtěl, aby mu předal vládu nad monarchií. Rovněž ho zamýšlel podle svých slov osvobodit ze zajetí jeho matky a dvořanů, kteří Karla II. za dospělého rozhodně nepovažovali a hodlali nadále udržovat regentskou vládu. Španělský král umožnil Juanovi Josému de Austria ubytovat se v paláci Buen Retiro a zúčastnit se oslav jeho narozenin. Nicméně to vyvolalo velkou nelibost Karlovy matky. Spiknutí se však nakonec nevydařilo a Juan José de Austria i se svými konspirátory byli od dvora vyhnáni. L. OLIVÁN SANTALIESTRA, *Mariana de Austria*, s. 251-269.

⁵⁸⁰ Sídlo jeho úřadu – aragonského místokrále.

⁵⁸¹ Jednalo o hraběte de Medellín, hraběte de Monterrey a hraběte de Talara. Gabriel MAURA Y GAMAZO, *Carlos II y su Corte*, Madrid 1942, s. 163-164.

⁵⁸² Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 20. listopadu 1675. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

⁵⁸³ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. srpna 1678. Tamtéž. Císařský vyslanec v Madridu Pavel Sixt z Trautsonu nechal na počest narození následníka trůnu Josefa I. připravit kromě ohňostroje také fontány s vínem nebo divadelní představení. P. MAREK – M. BURIÁNKOVÁ, *Nejstarší císařská ambasáda*, s. 190.

⁵⁸⁴ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 25. srpna 1678. SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369.

Jistou monotónnost vzájemných psaní narušila zpráva o náhlé smrti císařského vyslance u královského dvora v Madridu Pavla Sixta z Trautsonu (1635-1678). Ten podle Dominga Damisa de Torres zemřel 8. října 1678 ve čtyři hodiny odpoledne na úpal nebo úžeh. Ačkoliv prý diplomat skončil jako dobrý a ctnostný křesťan, všechny dvořany to velmi zarmoutilo a zaskočilo. Zvláště když se jeho manželka nacházela v pátém měsíci těhotenství. Madridští dvořané proto hraběnce přinesli mnoho darů.⁵⁸⁵ Naopak Janu Adolfovi ze Schwarzenberku se jevila smrt vyslance jako smutná a zlověstná.⁵⁸⁶

Domingo Damisa de Torres předával knížeti ze Schwarzenberku rovněž informace o královském páru. Karel II. se 11. listopadu 1679 oženil s Marií Louisou Orleánskou (1662-1689). Po svatbě se přesunuli do letního sídla Buen Retiro, zatímco se dokončovaly přípravné práce včetně staveb vítězných oblouků určených pro plánovaný slavnostní vjezd do Madridu. Španělského informátora zaujalo, že královna neměla vstoupit do města v kočáře taženém koňmi, nýbrž na nosítkách. To bylo dáno tím, že se v den vjezdu předpokládaly značné dešťové srážky. Panovala obava, že by déšť mohl do značné míry narušit tak významnou událost.⁵⁸⁷ Z toho lze vyzorovat, jak raně novověká společnost vnímala počasí a jeho vliv na slavnostní dění.⁵⁸⁸

Všechny finanční problémy, jež začaly již za života arciknížete Leopolda Viléma, se nakonec vyřešily teprve roku 1681, téměř 20 let od jeho smrti. Jan Adolf ze Schwarzenberku a mnoho dalších služebníků a věřitelů arciknížete však nikdy nebyli zcela odškodněni. Na vymožení a následném vyplacení dlužných částek se nejvíce podíleli Andrés de Andrade a Domingo Damisa de Torres, kteří spolupracovali právě se synem Adama II. ze Schwarzenberku. Tito agenti se však rovněž museli vždy spojit s císařskými vyslanci v Madridu. Nejdříve s Janem Maxmiliánem z Lamberku a Františkem Eusebiem z Pöttingu, poté s Ferdinandem Bonaventurou z Harrachu a Pavlem Sixtem z Trautsonu, a nakonec s Ottou Enriquem del Carretto, markýzem de Grana.⁵⁸⁹ Právě poslední jmenovaný převzal ochrannou ruku nad Domingem Damisa de Torres. Jan Adolf ze Schwarzenberku ukončil kontakt i spolupráci s tímto agentem právě roku 1681.

⁵⁸⁵ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 8. října 1678. Tamtéž.

⁵⁸⁶ Koncept listu Jana Adolfa ze Schwarzenberku Domingovi Damisa de Torres z 24. listopadu 1678. Tamtéž.

⁵⁸⁷ Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 13. prosince 1678. Tamtéž.

⁵⁸⁸ Počasí se Damisa de Torres věnoval v dalších dopisech. Například kvůli velice suchému klimatu, jež nezvykle panovalo na podzim, a lehké nemoci královny v říjnu roku 1681, se uvažovalo o zrušení každoročního pobytu v královském sídle El Escorialu. Dopis Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 2. října 1681. Tamtéž.

⁵⁸⁹ Dopisy a účty Dominga Damisa de Torres Janu Adolfovi ze Schwarzenberku ze 7. srpna 1681. Tamtéž.

Závěr

Hlavním cílem předložené diplomové práce bylo zrekonstruovat komunikační síť Jana Adolfa ze Schwarzenberku v druhé polovině 17. věku s osobami pocházejícími z Hispánské monarchie. Autor se ve svém výkladu zaměřil zejména na zevrubnou analýzu bohatého souboru doposud badatelsky nevyužité španělsky psané korespondence knížete ze Schwarzenberku (1615-1683) z let 1647 až 1683, která je uložena ve Státním oblastním archivu Třeboň, oddělení Český Krumlov, Rodinném archivu Schwarzenberků. Své pojednání doplnil dochovanými epistolografickými prameny týkajícími se zmiňovaného šlechtice, jež se nacházejí v *Archivo General de Simancas*.

V úvodní kapitole se autor předkládané práce zabýval životními osudy Jana Adolfa ze Schwarzenberku a jeho složitým vztahem k Hispánské monarchii. Ačkoliv šlechtic působil jako válečný rada španělského krále Filipa IV. a roku 1650 obdržel prestižní Řád zlatého rouna, musel na nátlak části madridských dvořanů roku 1653 opustit území Španělského Nizozemí a symbolicky celé monarchie. Hrabě se tam již nikdy nevrátil. Ani zmíněné problémy mu však nezabránily udržovat čilý písemný kontakt s urozenými osobami z Hispánské monarchie. V životě raně novověkého šlechtice totiž komunikace zaujímala klíčové místo a přístup k informacím představoval nezbytnou součást vykonávání veřejné kariéry.

Další kapitola předkládané práce se zabývala právě podobou a formou písemného kontaktu Jana Adolfa ze Schwarzenberku s vybranými jedinci z jeho husté komunikační sítě. Šlechtic i jeho adresáti se drželi zaběhnuté formy a normy psaní, jež vycházela z dobových příruček. Korespondence proto sledovala obecnou strukturu, jež se dělila na *salutatio*, *exordium*, *naratio*, *petitio* a *conclusium*. V překonávání velké geografické vzdálenosti mezi střední Evropou a Pyrenejským poloostrovem však hrály velikou roli také vánoční a novoroční blahopřání. Ačkoliv se jednalo o silně stylizované písemnosti s opakujícími se frázemi, pomáhaly udržovat nastolený vztah mezi komunikanty. Autor se rovněž zabýval sémantickým významem kategorií patron – agent a přátelstvím v myšlení Jana Adolfa ze Schwarzenberku a jeho korespondentů. Podrobně rozebral ve španělsky psané epistolografii hraběte termín „*amigo*“ (*přítel*), jehož smysl se neodlišoval od dobové normy. Větší rozmanitost se však dochovala na stránkách Jana Adolfa ze Schwarzenberku s informátory. Ti, aby zdůraznili svou závislé postavení, neváhali se nazývat *criado* (*sluha*), *fiel criado* (*věrný sluha*) nebo *vasallo* (*vazal*).

Hlavní část práce se věnovala obsahové analýze dochované korespondence. Autor rozčlenil jednotlivé komunikanty Jana Adolfa ze Schwarzenberku podle jejich sociálního postavení, a zvláště podle jejich kariérního zaměření do několika skupin: členy habsburského rodu, císařské vyslance v Madridu, madridské dvořany, španělské vyslance ve Vídni, osoby působící ve Španělském Nizozemí, duchovní a agenty. Některé kategorie se však částečně překrývaly, neboť mnoho šlechticů volilo místo vyslance jako možný odrazový můstek k získání vysokých úřadů na královském dvoře v Madridu nebo na četných místodržitelských dvorech v Evropě. Ačkoliv se projednávaná témata s výše zmíněnými skupinami často lišila, všechny okruhy osob měly společný hlavní komunikační cíl, jež představovalo oznámení, prosba a poděkování.

Nejvýše ceněné dopisovatele nejen v očích Jana Adolfa ze Schwarzenberku představovali členové habsburského rodu. Ačkoliv hrabě ze Schwarzenberku udržoval kontakt zvláště s arciknížetem Leopoldem Vilémem a císařem Leopoldem I., práce se zaměřila především na španělského krále Filipa IV. a jeho druhou manželku Marii Annu Rakouskou. Hlavním tématem vzájemné korespondence byla věrnost šlechtice vládnoucímu rodu a spolupráce obou větví Habsburků. Druhou skupinu komunikačních partnerů syna Adama II. ze Schwarzenberku tvořili císařští vyslanci v Madridu. Pojednávalo se zvláště o Francescu Carrettovi, markýzovi de Grana (1590-1651). Oba korespondenti si vyměňovali především novinky týkající se vojenských operací, jež tvořily součást francouzsko-španělské války (1635-1659) v letech 1649 až 1651. Hrabě ze Schwarzenberku naopak představoval pro vyslance vlivného a příhodného přímluvce u arciknížete Leopolda Viléma.

Třetí skupina Schwarzenberkových kontaktů se skládala z členů královského dvora v Madridu. Šlo především o jedince z nejurozenějších kastilských rodů, kteří zde působili v nejvyšších dvorských i ústředních správních úřadech monarchie. Mezi nimi se nacházeli španělští grandí Luis Méndez de Haro y Guzmán, hrabě-vévoda Olivares, Francisco de Moura Corterreal y Melo, markýz de Castel Rodrigo, nebo Ramiro Núñez de Guzmán, vévoda Medina de las Torres. Obecně platilo, že Jan Adolf ze Schwarzenberku představoval v korespondenci méně urozeného pisatele, neboť v padesátých a šedesátých letech ještě nedosáhl tak velkého vlivu. Hlavním tématem obsahové náplně se stávaly politické a ekonomické záležitosti týkající se Hispánské i podunajské monarchie.

Další kategorii komunikantů Jana Adolfa ze Schwarzenberku tvořili španělští vyslanci působící ve Vídni. Hrabě udržoval kontakt zvláště s Gasparem de Teves y Tello

de Guzmán, markýzem de la Fuente, jeho synem Gasparem de Teves y Córdoba, Baltasarem de la Cueva y Enríquez de Cabrera, hrabětem Castellar, a Pablem Vincenzem Spínola Doria, markýzem de los Balbases. Syn Adama II. ze Schwarzenberku se zmíněnými jedinci navázal kontakt v metropoli podunajské monarchie. Oproti ostatním sledovaným okruhům osob se Jan Adolf ze Schwarzenberku mohl s diplomaty osobně setkávat. Poté, co zamířili zpět do Španělska, s nimi udržoval písemné spojení, které bylo díky předešlým zkušenostem nejpevnější a nejdéle trvající.

Čtvrtá skupina osob, s nimiž hrabě ze Schwarzenberku udržoval kontakt, se vymezovala geograficky. Šlo o osoby působící ve Španělském Nizozemí. Mezi ně se řadil především Esteban de Gamarra y Conteras a Alonso Pérez de Vivero y Menchaca, hrabě Fuensaldaña. Hlavní pojítka Jana Adolfa ze Schwarzenberku s těmito jedinci tvořila osoba arcikníže Leopolda Viléma. Hrabě totiž jako jeho nejbližší důvěrník vyřizoval v této geografické oblasti mnoho záležitostí. Převážnou část obsahové náplně dochované korespondence představovalo financování arciknížecího dvora v Bruselu a místní armády. Po návratu arciknížete do Vidně Jan Adolf ze Schwarzenberku s těmito jedinci písemný kontakt ukončil.

Předposlední část komunikantů se skládala z jedinců z církevního prostředí. V předkládané práci se hovořilo o Thomasovi de Sarria, arcibiskupovi z apulijského města Tarent, a jezuitovi Johannovi Eberhardovi Neidhardovi, zpovědníkovi španělské královny Marie Anny Rakouské. Komunikace právě s těmito osobnostmi lépe odhalovala náboženské smýšlení hraběte. Jan Adolf ze Schwarzenberku totiž hledal v arcibiskupovi duchovní oporu. Na stránkách vzájemné epistolografie se rovněž objevily zprávy o potomku hraběte, Ferdinandu Vilému Eusebiovi, jenž v šedesátých letech 17. století v rámci své kavalírské cesty navštívil také Apeninský poloostrov.

Závěrečnou skupinu osob z komunikační sítě Jana Adolfa ze Schwarzenberku představovali původně agenti Leopolda Viléma, kteří působili v Madridu a po jeho smrti přešli do císařských služeb. Jan Adolf ze Schwarzenberku nad nimi však převzal plnou ochrannou ruku, a právě přes něho procházela veškerá komunikace. Šlo o galicijského šlechtice Andrése de Andrade a Dominga Damisa de Torres. Hlavní charakteristický prvek vzájemné komunikace tvořila sociální nerovnost mezi agentem a jeho pánem a mocenská závislost informátorů na hraběti. Dochovaná epistolografie obou agentů s hrabětem ze Schwarzenberku přináší konzistentní a kontinuální pohled na dění na celém Iberském poloostrově po dobu dvacetiletého období. Hlavním tématem komunikace se stalo řešení finančních problémů, jež započaly již za života arciknížete Leopolda Viléma.

Jan Adolf ze Schwarzenberku během svého života postupně navázal písemný styk ve španělštině s přibližně čtyřmi desítkami více či méně urozených osob ze světského i církevního prostoru. Ty pocházely především z Iberského poloostrova, ze Španělského Nizozemí a z částí Apeninského poloostrova pod španělskou nadvládou. S některými jedinci Jan Adolf ze Schwarzenberku navázal pevné spojení, které trvalo řadu let, a dalo by se říci, že se zařadily mezi okruh osob z kategorie dobrého přátelství.⁵⁹⁰ V několika případech, jako například u Gaspara de Teves y Tello de Guzmán, markýze de la Fuente, a jeho syna Gaspara de Tevés y Córdoba navíc písemný styk přerostl v jakýsi nadgenerační vztah. Naopak s jistými jedinci Jan Adolf ze Schwarzenberku udržoval kontakt jen po krátkou dobu, jenž vyplýval z náplně jeho práce v daném úřadě. Šlo především o osoby, s nimiž navázal spojení během svého působení ve Španělském Nizozemí.

⁵⁹⁰ V. BŮŽEK, „*Páni a přátelé*“, s. 233-234.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny

Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajos 2072, 2080, 2173, 2183, 2185, 2191, 2196, 2255, 2259, 3920.

Státní oblastní archiv Třeboň, oddělení Český Krumlov, Rodinný archiv Schwarzenberků, fasc. 355, 365, 367, 369-372, 376.

Vydané prameny a staré tisky

BEGAS, J. Antonio D. y, *Nuevo estilo y formulario de escribir cartas misivas, y responder a ellas en todos los géneros de correspondencia...*, Barcelona 1828.

DURAJOVÁ, Miroslava – SMÍŠEK, Rostislav (edd.), *Hieronymus der Ältere Schlick: Das Tagebuch. Eine Selbstdarstellung aus den Jahren 1580 – 1582*, České Budějovice 2008.

FERNÁNDEZ DE BETHENCOURT, Francisco, *Historia genealógica y heráldica de la monarquía española, Casa Real y Grandes de España II*, Madrid 1900.

FERNÁNDEZ DE BETHENCOURT, Francisco, *Historia genealógica y heráldica de la monarquía española, Casa Real y Grandes de España X*, Madrid 1920.

GÁNDARA Y ULLOA, Felipe de la, *Armas i triunfos: hechos heroicos de los hijos de Galicia... resumen de los servicios que este reino á echo á la magestad del Rei Felipe IV...*, Madrid 1662.

GARCÍA CARRAFFA, Alberto – GARCÍA CARRAFFA, Arturo, *Enciclopedia Heráldica y Genealógica Hispano-Americana IV*, Madrid 1923.

GIANNINI, Massimo Carlo –SIGNOROTTO, Gianvittorio (edd.), *Lo Stato di Milano nel XVII secolo. Memoriali e relazioni*, Roma 2006.

KOLDÍNSKÁ, Marie – MAŤA, Petr (edd.), *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*, Praha 1997.

LONCHAY, Henri, *La rivalité de la France et de l'Espagne aux Pays-Bas, 1635-1700. Étude d'histoire diplomatique et militaire*, Bruxelles 1896, s. 214-237.

- MAREK, Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005 (= Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. Illustrantia B/1).
- MÉNDEZ, Hernández (ed.), *Biografía de don Gaspar de Bracamonte y Guzmán. Parte del manuscrito Historia del Colegio Viejo de San Bartolomé, en Madrid, por Andrés Ortega, año de 1766*, Peñaranda de Bracamonte 1999.
- NELSON, Sarah (ed.), *Memoirs. Marie Mancini and Hortense Mancini*, Chicago 2008.
- NIETO NUÑO, Miguel (ed.), *Diario del conde de Pötting, embajador del Sacro Imperio en Madrid (1664-1674) I-II*, Madrid 1993.
- PÁEZ DE VALENZUELA Y CASTILLEJO, Juan, *Nuevo estilo y formulario de escribir cartas misivas y responder a ella*, b. m. 1630.
- PINEDO Y SALAZAR, Julián de, *La historia de la Insigne Orden del Toisón de oro I*, Madrid 1787.
- RAHLENBECK, Charles, *Les pays d'Outre-Meuse. Etudes historiques sur Dahlem, Fauquemont et Rolduc*, Bruxelles, 1888.
- SALA, Raymundo, *Reglas de la buena crianza civil y christiana: utilissimas para todos y singularmente para los que cuidan de la educacion de los niños, à quienes las deberán explicar, inspirandoles insensiblemente su práctica en todas ocurrencias*, Barcelona 1767.
- SAINT-GENOIS DE GRAND-BREUCQ, François-Joseph de, *Quartiers généalogiques des familles nobles des Pays-Bas, accompagnés de preuves et remarques... par L.J.P.C.D.S. I*, Cologne 1776.
- SMÍŠEK, Rostislav (ed.), *Das Tagebuch Ferdinands zu Schwarzenberg aus den Jahren 1686-1688 und 1696-1697. Eine vollständige kritische Edition*, České Budějovice 2015 (= Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI.-XVIII. illustrantia B/5).
- TORQUEMADA, Antonio de, *Manual de escribientes*, b. m. 1574.

Literatura

- ÁLVAREZ-OSSORIO ALVARIÑO, Antonio, *La sacralización de la dinastía en el púlpito de la Capilla Real en tiempos de Carlos II*, *Criticón* 84-85, 2002, s. 313-332.
- ARESE LUCINI, Franco, *Le supreme cariche del Ducato di Milano da Francesco II a Filippo V (1531-1706)*, *Archivio storico lombardo* 47, 1970, s. 131-233.
- BARRIO GOZALO, Maximiliano, *La embajada de España en Roma durante el reinado de Carlos II (1665-1700)*, Valladolid 2013.
- BAUEROVÁ, Kristýna, *Jan Adolf ze Schwarzenberku a Řád zlatého rouna*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce).
- BERGER, Adolf, *Das Fürstenhaus Schwarzenberg*, Wien 1866.
- BERGER, Adolf, *Studien zu den Beziehungen des Erzherzogs Leopold Wilhelm von Oesterreich zu dem Grafen Johann Adolf zu Schwarzenberg*, *Berichte und Mittheilungen des Alterthums-Vereines zu Wien* 21, 1882.
- BÉRENGER, Jean, *Deník Jana Adolfa ze Schwarzenberku*, in: Václav Bůžek (ed.) *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*, České Budějovice 2009 (= *Opera historica* 13), s. 41-57.
- BITTNER, Ludwig – GROß, Lothar, *Repertorium der diplomatischen Vertreter aller Länder seit dem Westfälischen Frieden (1648) I*, Berlin 1936.
- BORREGUERO BELTRÁN, Cristina, *De la erosión a la extinción de los Tercios españoles*, in: Enrique García Hernán – Davide Maffi (edd.), *Guerra y sociedad en la monarquía hispánica. Política, estrategia y cultura en la Europa moderna (1500-1700) I*, Madrid 2006, s. 445-484.
- BŮŽEK, Václav, *Ferdinand I. ve svědectvích o jeho nemocech, smrti a posledních rozloučeních*, *Český časopis historický* 112, 2014, s. 402-431.
- BŮŽEK, Václav, *"Páni a přátelé" v myšlení a každodenním životě české a moravské šlechty na prahu novověku*, *Český časopis historický* 100, 2002, s. 229-264.
- BŮŽEK, Václav, *Symboly rituálu. Slavnostní vjezd Ferdinanda I. do Prahy 8. listopadu 1558*, in: Luděk Březina – Jana Konvičná – Jan Zdichynec (edd.), *Ve znamení zemí Koruny české*.

- Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc., Praha 2006, s. 112-128.
- BŮŽEK, Václav a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010.
- BŮŽEK, Václav – HRDLIČKA, Josef – KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk, *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha-Litomyšl 2002
- BŮŽEK, Václav – KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk, *Člověk českého raného novověku*, in: Václav Bůžek – Pavel Král (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 9-54.
- BŮŽEK, Václav – MAREK, Pavel, *Smrt Rudolfa II.*, Praha 2015.
- CARABIAS TORRES, Ana María, *De Münster a los Pirineos: Propuestas de paz del representante español el Conde de Peñaranda*, in: Francisco José Aranda Pérez (ed.), *La declinación de la monarquía hispánica en el siglo XVII. Actas de la VIIa Reunión Científica de la Fundación Española de Historia Moderna*, Cuenca 2004, s. 297-311.
- CARRASCO MARTÍNEZ, Adolfo, *Sangre, honor y privilegio. La nobleza española bajo los Austrias*, Barcelona 2000.
- CÁRCELES DE GEA, Beatriz, *Reforma y fraude fiscal en el reinado de Carlos II. La Sala de Millones (1658-1700)*, Madrid 1995.
- CERMAN, Ivo, *Pojmy ‚frakce‘, ‚strana‘ a ‚kabala‘ v komunikativní praxi dvořanů Leopolda I.*, *Český časopis historický* 100, 2002, s. 33-54.
- CERMAN, Ivo – CHALINE, Olivier (edd.), *Les Schwarzenberg. Une famille dans l'histoire de l'Europe XVIe – XXIe siècles*. Paris 2012.
- CRESPO LÓPEZ, Mario, *La villa de la Vega y su jurisdicción en el siglo XVII*, Santander 2010.
- DE CRUZ MEDINA, Vanessa, *Korespondence Anny z Ditrichštejna, agentky a informátorky své rodiny na madridském dvoře*, in: Václav Bůžek (ed.), *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*, České Budějovice 2009 (= Opera historica 13), s. 127-156.
- DORES COSTA, Fernando, *A Guerra da Restauração 1641-1668*, Lisboa 2004.
- ELLIOTT, John Huxtable, *El conde-duque de Olivares. El político en una época de decadencia*, Barcelona 2009.

- FROST, Robert I., *After the Deluge. Poland-Lithuania and the Second Northern War, 1655-1660*, Cambridge 2004.
- GARCÍA GARCÍA, Bernardo José, *Los validos*, Madrid 1997.
- GAUCHAT, Patricium, *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi IV (1592–1667)*, Patavii 1967.
- GAŽI, Martin, „K lékařce nebeskej.“ *Poutní Podsrp a vnímání nemoci na českém venkově 18. století*, Kuděj. Časopis pro kulturní dějiny 1, 2004, s. 17-31.
- GAŽI, Martin (ed.), *Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii*, České Budějovice 2008.
- GÓMEZ ZORRAQUINO, José Ignacio, *Patronazgo y clientelismo. Instituciones y ministros reales en el Aragón de los siglos XVI y XVII*, Zaragoza 2016.
- HAAS, Jozef Alexander Karel, *De verdeling van de landen van Overmaas 1644-1662: territoriale desintegratie van een betwist grensgebied*, Assen 1978.
- HAJNÁ, Milena, *Pragmatika španělského krále Filipa II. z roku 1586 o tituluře osob a její vztah k českému prostředí*, Miscellanea. Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny České republiky 17, 2001-2002, s. 55-78.
- HAMANNOVÁ, Brigitte, *Habsburkové. Životopisná encyklopedie*, Praha 1996.
- HANN, Estelle, *Vergilius Redivivus. Studies In Joseph Addison's Latin Poetry*, Philadelphia 2005.
- HENGERER, Mark – SMÍŠEK, Rostislav, *Říšská dvorská rada*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve střeoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 694-696.
- HENGERER, Mark – SMÍŠEK, Rostislav, *Tajná rada, její vývoj a vznik tajné konference*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve střeoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 691-692.
- HERMOSA ESPESO, Cristina, *Ministros y ministerio de Felipe IV (1661-1665). Una aproximación a su estudio*, Investigaciones históricas. Época moderna y contemporánea 27, 2007, s. 47-76.
- HERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, Germán, *La orchilla en Canarias implicaciones socioeconómicas*, Las Palmas 2004 (Disertační práce).

- HÖBELT, Lothar, „*Madrid vaut bien une guerre?*“. *Marriage negotiations between the Habsburg courts, 1653-1657*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio III*, Madrid 2011, s. 1421-1436.
- HRBEK, Jiří, *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640-1740*, Praha 2013.
- HRBEK, Jiří, *Hledat a nalézat: Barokní Valdštejnové a jejich informační síť*, *Theatrum historiae* 9, 2011, s. 313-333.
- HUGON, Alain, *Felipe IV y la España de su tiempo. El siglo de Velázquez*, Barcelona 2015.
- IMÍZCOZ BEUNZA, José María – ARTOLA RENEDO, Andoni (edd.), *Patronazgo y clientelismo en la monarquía hispánica (siglos XVI-XIX)*, Bilbao 2016.
- IMÍZCOZ BEUNZA, José María, *Las relaciones de patronazgo y clientelismo declinaciones de la desigualdad social* in: José María Imízcoz Beunza – Andoni Artola Renedo (edd.), *Patronazgo y clientelismo en la monarquía hispánica (siglos XVI-XIX)*, Bilbao 2016, s. 19-42.
- JANSSENS, Paul, *De Spaanse ambassade in Den Haag onder Esteban de Gamarra van 1654 tot aan de Vrede van de Pyreneeën*, Leuven 1966 (Diplomová práce).
- KETTERING, Sharon, *Patrons, Brokers, and Clients in Seventeenth-Century France*, New York – Oxford 1986.
- KRÁL, Pavel, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004 (= *Monographia historica* 4).
- KŘÍŽ, Ondřej, *Markéta Tereza Španělská a její příjezd na Apeninský poloostrov roku 1666 očima soudobého pozorovatele*, České Budějovice 2016 (Bakalářská práce).
- KUBEŠ, Jiří, *Diplomaté ve službách barokních Habsburků*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 710-715.
- KUBEŠ, Jiří, *Každodenní život císařských diplomatů*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 581-584.

- KUBEŠ, Jiří, *Kontakty s ostrovním královstvím: císařští diplomaté v Anglii, resp. Velké Británii*, in: Jiří Kubeš a kol., *V zastoupení císaře. Česká a moravská aristokracie v habsburské diplomacii 1640-1740*, Praha 2018, s. 246-270.
- KUBEŠ, Jiří, *Slavnostní vjezdy císařských velvyslanců a jejich veřejné audience*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 562-565.
- KUBEŠ, Jiří, *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou (1657-1658). Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*, České Budějovice 2009.
- LABRADOR ARROYO, Félix, *La organización de la Casa de Margarita Teresa de Austria para su jornada al Imperio (1666)*, in: José Martínez Millán – María Paula Marçal Lourenço (edd.), *Las Relaciones Discretas entre las Monarquías Hispana y Portuguesa: Las casas de las Reinas (siglos XV – XIX) II*, Madrid 2008, s. 1221-1266.
- LINDORFER, Bianca Maria, *Cosmopolitan aristocracy and the diffusion of baroque culture. Cultural transfer from Spain to Austria in the Seventeenth century*, Florence 2009 (Diplomová práce).
- LINDORFER, Bianca Maria, *Las redes familiares de la aristocracia austriaca y los procesos de transferencia cultural. Entre Madrid y Viena, 1550-1700*, in: Bartolomé Yun Casalilla (ed.), *Las redes del Imperio. Élités sociales en la articulación de la Monarquía Hispánica, 1492-1714*, Madrid 2009, s. 261-288.
- LOZANO NAVARRO, Julián J., *Valido defenestrado, embajador despreciado. Algunas reflexiones sobre la deslegitimación política en torno al cardenal Juan Everardo Nithard*, Krypton. Identità, potere, rappresentazioni 2, 2013, s. 19-31.
- LÖHR, Gabriel M., *Das Kölner Dominikanerkloster im 17. Jahrhundert*, Jahrbuch des kölnischen Geschichtsvereins 28, 1953, s. 95-168.
- LUSKA, Stanislav, *Španělská korespondence Adama z Ditrichštejna*, Brno 2014 (diplomová práce).
- LYNN, John A., *The Wars of Louis XIV 1667-1714*, New York 2013.
- MALCOLM, Alastair, *La embajada del conde de Peñaranda a Praga y a Fráncfort del Meno en 1657-1658*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio III*, s. 1437-1462.

- MAREK, Pavel, *Klientelní strategie španělských králů na pražském císařském dvoře konce 16. a počátku 17. století*, Český časopis historický 105, 2007, s. 40-88.
- MAREK, Pavel, *La Embajada Española en la corte imperial (1558-1641). Figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praha 2013 (= Ibero-Americana Pragensia, Supplementum 33).
- MAREK, Pavel, *Marie Anna – manželka Filipa IV.*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 266-268.
- MAREK, Pavel, *Nemanželské děti Habsburků a jejich osudy*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 252-254.
- MAREK, Pavel, *Pernštejnské ženy. Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách habsburské dynastie*, Praha 2018.
- MAREK, Pavel, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, Časopis Matice moravské 126, 2007, s. 285-318.
- MAREK, Pavel, *Řád zlatého rouna a jiné řády*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 592-595.
- MAREK, Pavel, *Sdenco Adalberto Popel de Lobkowicz: la carrera de un cliente español en la corte imperial*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La Dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio I*, Madrid 2011, s. 647-670.
- MAREK, Pavel, *"Španělská strana" na císařském dvoře? K problematice jednoho pojmu z politických dějin*, Český časopis historický 113, 2015, s. 965-990.
- MAREK, Pavel – BURIÁNKOVÁ, Michaela, *Nejstarší císařská ambasáda: zástupci rakouských Habsburků ve Španělsku*, in: Jiří Kubeš a kol., *V zastoupení císaře. Česká a moravská aristokracie v habsburské diplomacii 1640–1740*, Praha 2018, s. 179-208.
- MAREK, Pavel – SMÍŠEK, Rostislav, *Španělé v metropoli na Dunaji*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 720-721.

- MARKUS, Antonín, *Rod knížat ze Schwarzenberku*, Třeboň 1936.
- MARKUS, Antonín, *Rod knížat ze Schwarzenberku. Stručný přehled jeho dějin, významu a majetku (s portréty jednotlivců)*, Schwarzenberská ročenka 1935, s. 25-85.
- MARTÍNEZ HERNÁNDEZ, Santiago, *Aristocracia y anti-olivarismo: el proceso al marqués de Castelo Rodrigo, embajador en Roma, por sodomía y traición (1634-1635)*, in: José Martínez Millán – Manuel Rivero Rodríguez – Gijs Versteegen (edd.), *La Corte en Europa: Política y Religión (siglos XVI-XVIII) II*, Madrid 2012, s. 1147-1196.
- MARTÍNEZ LÓPEZ, Rocío, „*La infanta se ha de casar con quien facilite la paz o disponga los medios para la guerra*“. *Las negociaciones para la realización del matrimonio entre la infanta María Teresa y Leopoldo I (1654-1657)*, *Revista de Historia Moderna* 33, 2015, s. 79-99.
- MARTÍNEZ MILLÁN, José, *Introducción: la investigación sobre las élites de poder*, in: José Martínez Millán (ed.), *Instituciones y élites de poder en la monarquía hispana durante el siglo XVI*, Madrid 1992, s. 11-24.
- MATIKKALA, Antti, *The Orders of Knighthood and the Formation of the British Honours System, 1660-1760*, Woodbridge 2008.
- MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004.
- MAURA Y GAMAZO, Gabriel, *Carlos II y su Corte*, Madrid 1942.
- MOLAS RIBALTA, Pere, *Austria en la orden del Toisón de Oro, siglos XVI-XVII*, *Pedralbes. Revista d'història moderna* 26, 2006, s. 123-152.
- MUSÍ, Aurelio, *Antiespañolismo y decadencia en la cultura italiana*, in: José Martínez Millán – José Eloy Hortal Muñoz (edd.), *La corte de Felipe IV (1621-1665). Reconfiguración de la Monarquía católica I*, Madrid 2015, s. 57-129.
- NOVO ZABALLOS, José Rufino, *La casa de la reina Mariana de Austria durante el reinado de Felipe IV y el periodo de regencia*, in: José Martínez Millán – José Eloy Hortal Muñoz (edd.), *La corte de Felipe IV (1621-1665). Reconfiguración de la Monarquía católica II*, Madrid 2015, s. 1501-1544.
- OCHOA BRUN, Miguel Angel, *El incidente diplomático hispano-francés de 1661*, *Boletín de la Real Academia de la Historia* 201, 2004, č. 1, s. 97-160.

- OLIVÁN SANTALIESTRA, Laura, *Giovanna d'anni ma vecchia di giudizio: la emperatriz Margarita en la Corte de Viena*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La Dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio II*, Madrid 2011, s. 837-908.
- OLIVÁN SANTALIESTRA, Laura, *Mariana de Austria en la encrucijada política del siglo XVII*, Madrid 2006 (Disertační práce).
- OPATRŇY, Josef (ed.), *Las relaciones checo-españolas. Viajeros y testimonios*, Praha 2009 (= Ibero-Americana Pragensia. Supplementum 22).
- OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila, *Schwarzenbergové 1615-1789*, České Budějovice 2009.
- O'CONNOR, John T., *Negotiator out of Season: The Career of Wilhelm Egon von Fürstenberg, 1629 to 1704*, Athens 1978.
- PÉREZ TOSTADO, Igor, *Irish political activity in Spain during the Restoration*, in: Thomas O'Connor – Mary Ann Lyons (edd.), *Irish Communities in Early Modern Europe*, Dublin 2006, s. 294-311.
- PIQUER, Henri, *Francesco Antonio del Carreto, marquis de Grana: ambassadeur impérial en Espagne et conseiller de Philippe IV*, Paris 1998 (Disertační práce).
- QUILES ALBERO, David, *La embajada en Venecia. Un estudio prosopográfico de los representantes hispanos en la república de San Marcos durante la guerra de Candía (1645-1669)*, *Libros de la Corte.es* 15, 2017, s. 36-53.
- RAMEŠ, Václav, *Proměny schwarzenberského panství v Čechách*, in: Martin Gaži (ed.), *Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii*, České Budějovice 2008, s. 25-39.
- REINHARD, Wolfgang, *Freunde und Kreaturen. „Verflechtung“ als Konzept zur Erforschung historischer Führungsgruppen. Römische Oligarchie um 1600*, München 1979.
- RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, Antonio José, *España, Flandes y la Guerra de Devolución (1667–1668). Guerra, reclutamiento y movilización para el mantenimiento de los Países Bajos españoles*, Madrid 2007.
- DE ROSA, Riccardo, *Un principe, uno stato: vita di Federico Landi*, Bardi 2015.

- RUIZ RODRÍGUEZ, Ignacio, *Don Juan José de Austria en la monarquía hispánica: entre la política, el poder y la intriga*, Madrid 2007.
- SCHREIBER, Renate, „*Ein Galeria nach meinem Humor*“, *Erzherzog Leopold Wilhelm*, Wien 2005 (= Schriften des Kunsthistorischen Museums 8).
- SCHREIBER, Renate, *Entre dos frentes. El archiduque Leopoldo Guillermo como gobernador en Bruselas*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio I*, Madrid 2011, s. 609-630.
- SCHWARZ, Henry Frederik, *The Imperial Privy Council in the Seventeenth Century*, Cambridge 1943.
- SCHWARZENBERG, Karl zu, *Geschichte des reichsständischen Hauses Schwarzenberg*, Neustadt an der Aisch 1963 (= Veröffentlichungen der Gesellschaft für fränkische Geschichte IX. Darstellungen aus der fränkischen Geschichte 16).
- SMÍŠEK, Rostislav, *Arcikníže Leopold Vilém – politik a sběratel*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 259-262.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.*, České Budějovice 2009 (= Monographia historica 11).
- SMÍŠEK, Rostislav, *Císařský dvůr v polovině 17. století očima nejvyššího hofmistra arciknížete Leopolda Viléma. Deník Jana Adolfa ze Schwarzenberku z roku 1657*, *Folia historica bohemia* 27, 2012, č. 2, s. 263-314.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Druhý muž ve státě, nebo jeden z mnoha? Jan Adolf ze Schwarzenberku a císařský dvůr ve druhé polovině 17. století*, *Dějiny a současnost* 37, 2015, č. 7, s. 13-15.
- SMÍŠEK, Rostislav, „*Dvorská*“ *kariéra očima knížete Ferdinanda ze Schwarzenberku*, *Jihočeský sborník historický* 73, 2004, s. 94-120.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Johann Adolf et Ferdinand, deux carrières de courtisan*, in: Olivier Chaline – Ivo Cerman (edd.), *Les Schwarzenberg. Une famille dans l'histoire de l'Europe XVI^e–XXI^e siècles*, Paris 2012, s. 65-81.

- SMÍŠEK, Rostislav, *Komunikační síť knížete Ferdinanda ze Schwarzenberku na přelomu 17. a 18. století*, *Theatrum historiae* 9, 2011, s. 333-355.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Leopold I. a jeho důvěrníci v osobní korespondenci císaře*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 687-689.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Leopold I. ve víru válek*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 147-151.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Střední Evropa a Španělsko v polovině 17. století. Markéta Tereza Španělská a její španělský hofštát očima soudobých pozorovatelů*, *Český časopis historický* 109, 2011, s. 397-431.
- SMÍŠEK, Rostislav, *Šlechtic a sňatek ve druhé polovině 17. století. Sňatkové strategie Jana Adolfa a Ferdinanda ze Schwarzenberku*, *Folia historica bohemica* 24, 2009, č. 1, s. 167-198.
- STRADLING, Robert A., *A Spanish Statesman of Appeasement: Medina de las Torres and Spanish Policy, 1639-1670*, *The Historical Journal* 19, 1976, s. 1-31.
- TELLINI PERINA, Chiara, *Sabbioneta*, Milano 1991.
- TERCERO CASADO, Luis, *A fluctuating ascendancy: The "Spanish Party" at the Imperial Court of Vienna (1631-1659)*, *Revista Librosdelacorte.es, Monográfico* 2, 2015, č. 7, s. 54-67.
- TERCERO CASADO, Luis, *Westfalia inconclusa: España y la restitución de Frankenthal (1649-1653)*, in: José Martínez Millán, – Rubén González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio II*, Madrid 2011, s. 1387-1419.
- TONINI, Luigi, *San Martino dall'Argine nella storia. Alla ricerca delle nostre radici*, Mantova 2003.
- TRÁPAGA MONCHET, Koldo, *Las casas reales de don Juan de Austria en la Monarquía Católica (1642-1659)*, in: José Martínez Millán – José Eloy Hortal Muñoz (edd.), *La corte de Felipe IV (1621-1665). Reconfiguración de la Monarquía católica III*, Madrid 2015, s. 1781-1867.

- VANHAELST, Annelies, *De Hoge Raad voor de Nederlanden en Bourgondië. Leden en Bevoegdheden (1627-1665)*, Gante 2002 (Diplomová práce).
- VERMEIR, René, *Un austriaco en Flandes. El archiduque Leopoldo Guillermo, gobernador general de los Países Bajos meridionales (1647-1656)*, in: José Martínez Millán – Rubén González Cuerva (edd.), *La dinastía de los Austria. Las relaciones entre la Monarquía Católica y el Imperio I*, Madrid 2011, s. 583-608.
- VILLA-URRUTIA, Wenceslao Ramírez, *Relaciones entre España y Austria durante el reinado de la emperatriz doña Margarita, Infanta de España, esposa del emperador Leopoldo I*, Madrid 1905.
- VOJTÍŠKOVÁ, Jana, *Pisemná komunikace mezi českými královskými městy v době předbělohorské na příkladu Nového Města pražského a polabského pětíměstí*, Praha 2011.
- VYBÍRAL, Zdeněk, *Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí*, České Budějovice 2005 (= Monographia historica 6).
- WILLIAMS, Patrick, *El favorito del rey. Francisco Gómez de Sandoval y Rojas, V Marqués de Denia y I Duque de Lerma*, in: José Martínez Millán – María Antonietta Visceglia (edd.), *La monarquía de Felipe III. La Corte III*, Madrid 2008, s. 185-260.
- WURZBACH, Constantin von, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich VI. Sechster Teil Guadagni - Habsburg (Agnes - Ludwig)*, Wien 1860.
- YETANO LAGUNA, Isabel, *Relaciones entre España y Francia desde la Paz de los Pirineos (1659) hasta la Guerra de Devolución (1667). La embajada del Marqués de la Fuente*, Madrid 2007 (Disertační práce).
- ZÁLOHA, Jiří, *Stručné dějiny rodu knížat ze Schwarzenberku*, Hluboká nad Vltavou 1991.
- ZOUHAR, Jakub, *Česká dominikánská provincie v raném novověku (1435-1790)*, Praha 2007 (Disertační práce).
- ŽITNÝ, Miroslav, *Habsbursko-turecká válka (1663-1664) a tatarský vpád do střední Evropy*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 156-158.

Internetové zdroje

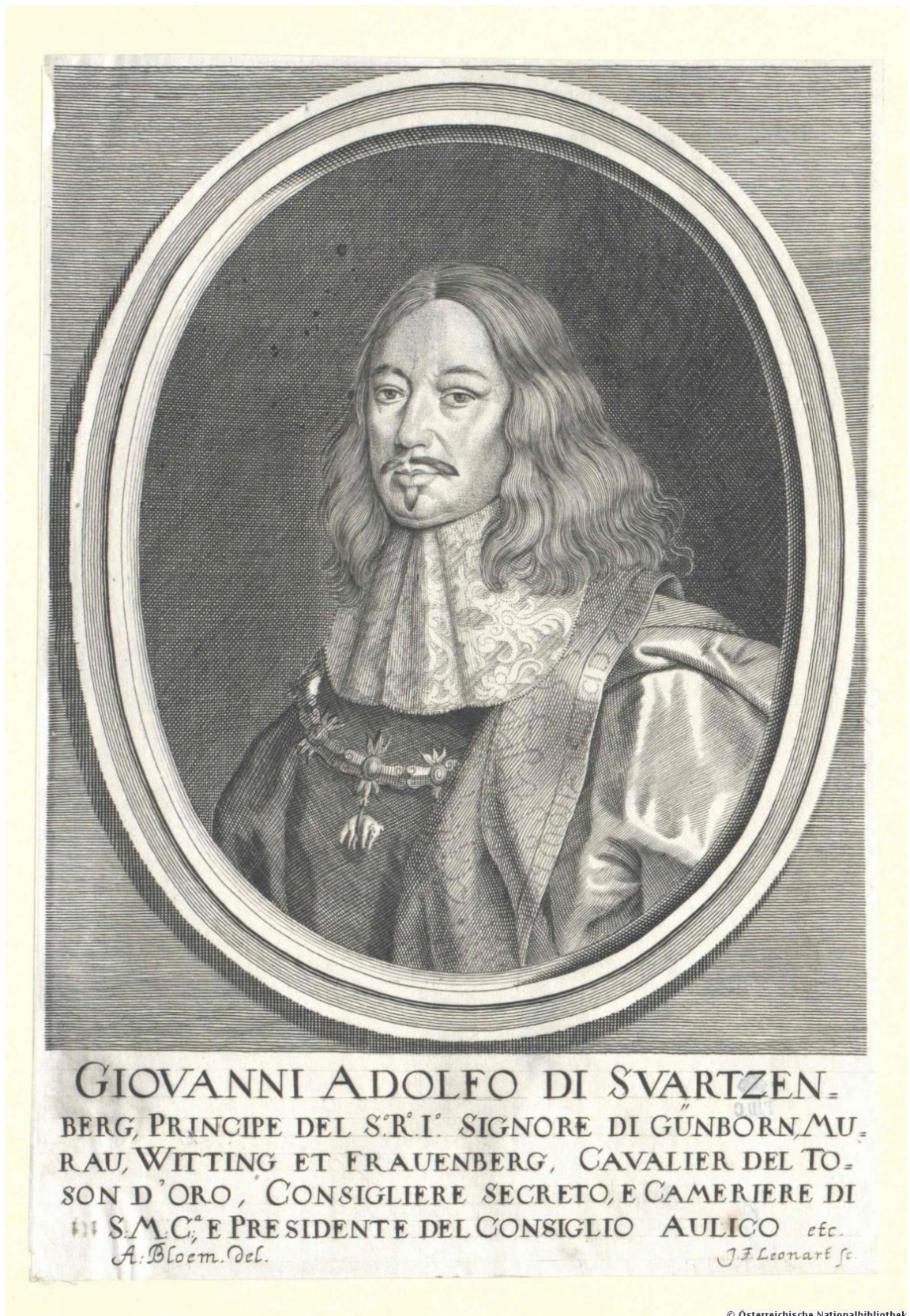
<https://www.thegazette.co.uk/London/issue/1271/page/1>, odkaz funkční k 25. 11. 2018

Seznam vyobrazení

1. Vyobrazení Jana Adolfa ze Schwarzenberku [Převzato z <http://www.kulturpool.at/plugins/kulturpool/showitem.action?itemId=64424931173&kupoContext=default>]
2. Portrét Jana Adolfa ze Schwarzenberku z 19. století od neznámého autora [Převzato z [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/77/Jean-Adolphe de Schwarzenberg.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/77/Jean-Adolphe_de_Schwarzenberg.jpg)]
3. Olejomalba Arcikníže Leopold Vilém v bruselské galerii od Davida Tenierse mladšího z roku 1651. [Převzato z <http://www.nationaltrustcollections.org.uk/object/486159>]
4. Koncept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Baltasarovi de la Cueva y Enríquez de Cabrera hraběti Castellar z 12. března 1671. [SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369]
5. Dopis Nicolase de Guzmán y Carafa vévody de Sabbioneta Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 22. listopadu 1673 [SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369]
6. Dopis Jana Adolfa ze Schwarzenberku Filipu IV. z 16. května 1653 [Archivo General de Simancas, Secretaría de Estado: Flandes, legajo 2080, fol. 55.]
7. Vánoční blahopřání Gaspara de Teves y Tello de Córdoba markýze de la Fuente Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. ledna 1667 [SOA Třeboň, oddělení Český Krumlov, RA Schwarzenberků, fasc. 369]

Obrazová příloha

Obr. 1 Vyobrazení Jana Adolfa ze Schwarzenberku



Obr. 2 Portrét Jana Adolfa ze Schwarzenberku z 19. století od neznámého autora



Obr. 3 Olejomalba Arcikníže Leopold Vilém v bruselské galerii od Davida Tenierse mladšího z roku 1651 (uprostřed lze spatřit arciknížete Leopolda Viléma, zcela nalevo pravděpodobně stojí Jan Adolf ze Schwarzenberku)



Obr. 4 Konzept psaní Jana Adolfa ze Schwarzenberku Baltasarovi de la Cueva y Enríquez de Cabrera hraběti Castellar z 12. března 1671

Ilmo et Exmo. sig. ^{di v. g.}

Al Sig. Marchese de Nabigon
a
Madrid

La somma gentilezza ^{di v. g.} del' Ex.
colla quale ha compia sciuto
nella compitio. sua lettera delli
3. del passato non solam.^{te} contes-
tarmi la continuat.^{no} delli suoi
stimatissimi ^{mi} favori, ma anche
darmi parte del suo felice arrivo
a Genoa, m'ha recato non ordi-
nario ^{completione, ne et contento} ^{per} ^{per}
sodisfatto, ^{principalmente}
havendo inteso già tanto avanzato
il viaggio del' Ex. V. che in
breve ^{con l'istesso felice successo} ^{per} ^{per}
Cato. et riceuen. ^{maggiore} ^{per} ^{per}
che si lungo gli ^{meriti del}
Ex. V. ^{merito} ^{per} ^{per}
et non ^{per} ^{per} ^{per}
hora secondo gli ^{per} ^{per} ^{per}
avvenuto, con ^{per} ^{per} ^{per}
delli desiderij dell' Ex. V. La quale
percio ^{per} ^{per} ^{per}
che gli professo, ^{per} ^{per} ^{per}
ma ^{per} ^{per} ^{per}
i ^{per} ^{per} ^{per}
nel ^{per} ^{per} ^{per}
le mani di Vienna gli ^{per} ^{per} ^{per}
del ^{per} ^{per} ^{per}

+
Averato et
con che ^{per} ^{per} ^{per}
averato

sua Ex. V. sapendo, s. propria
manu propria

si vive qui ^{per} ^{per} ^{per}
d'una nuova ^{per} ^{per} ^{per}
della città dell' Imperatrice
ma non se vuole fare ^{per} ^{per} ^{per}
sazione, prima di ^{per} ^{per} ^{per}
certezza, per non ^{per} ^{per} ^{per}
troppo li ^{per} ^{per} ^{per}
intentioni; ^{per} ^{per} ^{per}
cosa che ^{per} ^{per} ^{per}
noi (che Dio non
voglia) qualche nuova
disgrazia

del ^{per} ^{per} ^{per}

Schwarzenberku z 22. listopadu 1673

Ex^{mo} S.
S. M. C.
Ex^{mo} S.
En el comun regocijo con que en esta Corte, se queda celebrando, la nueva del Aug.^{mo} Matrimonio de S. M. C.^a creyera faltar á una precisa obligacion, si omitiese el dar á V. E. la enorabuena de tan feliz suceso con todo el alborozo, que asegura en mi animo, el Honor que logro con la circunstancia de ser Criado y Vassallo de S. M. C.^a y añadiendo á este officio el delas vecinas fiestas de Navidad, y Entradas de año, que deseo á V. E. colmadas de muy perfecta salud, y prosperos sucesos, me remito ala expresion que en voz hara á V. E. de mi verdadero afecto, y confianza en sus fauores, el D.^o Don Andres Joseph Gizzio, mi Residente en esta Amp.^{al} Corte, Suplicando á V. E. me los repita en oirle gratamente, y en mandarme a mi quanto por acá se pudiere ofrecer de su obediencia, a que siempre acudiré con toda fineza y promptitud. Dios á V. E. muchos años como deseo. N.^o á 22 de Nov.^{re} 1673
L. G. G.
Principe de Suarzenberg
Ex^{mo} S. Principe de Suarzenberg.

& 682 EST, LEG, 2080, 55

Senor

ARCHIVO GENERAL
DE
SIMANCAS

S. A. conformandose con la orden q̄ tiene de
V. Mḡ. para remouerme de lugar^a me ha concedido
la Lic. q̄ se le pedido para poder passar a la
corte ces.^a y quedando con q̄to executada la
real voluntad de V. Mḡ. assi de parte de S. A.
como de la mia. espero de la gran clemencia
de V. Mḡ. q̄ me permitira me ponga a sus reales
pies para suplicarle como lo hago con toda la
submisión q̄ puedo y debo, se sirba de cargar la
ponderacion sobre la comben.^a y obligacion,
q̄ ser corre a los Monarcas de mirar por
la reputacion de sus Ministros, y de oyrlos
siendo acusados antes de condenarlos, Para que
mi rendimiento asistido de q̄ dos consideracione

Obr. 7 Vánoční blahopřání Gaspara de Teves y Tello de Córdoba markýze de la Fuente

Janu Adolfovi ze Schwarzenberku z 10. ledna 1667

mo
Ess. *señor*

*D*eseo tanto, que S. E. tenga muy buenas Par-
uas, que no puedo dejar de darfelas, antici-
pando los renglones supplicando a S. E. al
mismo tiempo, que me las conceda con soluzi-
tarne muchas Ordenes de su servicio, que
acrediten mi obediencia y desentenen mi
obligazion. Guarde Dios a S. E. como
desseo *en* Coneya 10 de Diciembre de
1667
A. M. S.

A. M. S.
Su menor ser-
vicio
G. de T. y T.

Conde de Schwarzenberg.